

Gmina Miasta Toruń

Program wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020

skierowany do mikro, małych i średnich
przedsiębiorstw

DIAGNOZA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W TORUNIU

Dokument zawiera wyniki badań wtórnych, wyniki badań przedsiębiorców na terenie Torunia, opis dobrych praktyk krajowych i zagranicznych w zakresie wspierania przedsiębiorczości oraz analizę SWOT

PAŹDZIERNIK 2013

Wprowadzenie

Przedsiębiorczość jest jedną z tych aktywności społecznych, która zapewnia lokalnym środowiskom rozwój w wymiarze zarówno finansowym, jak i społecznym. Badania pokazują, że miasta aktywne zaradnością gospodarczą swoich obywateli, charakteryzują się niższym bezrobociem, wyższymi dochodami budżetowym i skutecznie przyciągają inwestorów zewnętrznych.

Motorem aktywności lokalnej są mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa. Stanowią one ponad 99% ogólnej liczby firm w Polsce i w Toruniu. Są zatem pod względem liczebności główną siłą gospodarczą na rynku przedsiębiorstw, wytwarzającą 33% PKB i zatrudniającą prawie 30% ogółu pracujących.

Aktywność małych i średnich przedsiębiorstw wiąże się z tymi samymi ryzykami, co w przypadku dużych firm, lecz siła ekonomiczna pojedynczego podmiotu jest zdecydowanie mniejsza. W związku z tym, kraje nowoczesnej gospodarki - w szczególności państwa europejskie, jak również USA, aktywnie wspierają rozwój MSP. Pomoc polega na stworzeniu takiego klimatu działalności, żeby lokalni przedsiębiorcy poczuli się silnie związani z miejscem prowadzenia firmy - zauważali i odczuwali pozytywne działania instytucji publicznych.

Opracowanie zestawu konkretnych działań, które skutecznie pomogą firmom w Toruniu, jest głównym celem opracowania Programu wspierania przedsiębiorczości w Toruniu na lata 2014-2020, skierowanego do mikro, małych i średnich przedsiębiorstw.

W celu właściwego zaprogramowania działań, konieczna jest identyfikacja problemów, potrzeb oraz perspektyw rozwoju przedsiębiorczości w Toruniu. W pierwszym etapie dokonano diagnozy i analizy lokalnych uwarunkowań. Wykorzystano metody badań dokumentów i danych statystycznych oraz zwrócono się bezpośrednio do samych zainteresowanych – przedsiębiorców.

Niniejszy dokument stanowi opis uwarunkowań rozwoju przedsiębiorczości i analizę lokalnych warunków ich funkcjonowania. W końcowej części opracowania znajdują się wyniki badania ankietowego prowadzonego wśród toruńskich firm.

Podsumowaniem dokumentu jest analiza SWOT – stron silnych, słabych Torunia oraz szans i zagrożeń w kontekście rozwoju MSP. Materiał kończy się sformułowaniem głównych kierunków działania.

Kontynuacją dokumentu stanowi plan operacyjny, zawierający zestaw celów oraz zaprogramowane działania wspierające rozwój przedsiębiorczości w Toruniu.

Spis treści

1.	UMIEJSCOWIENIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I GOSPODARKI W KONTEKŚCIE STRATEGII ROZWOJU MIASTA TORUNIA	7
	DEFINICJA MSP.....	9
2.	CZYNNIKI I BARIERY ROZWOJU MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW (MSP)	9
3.	LICZBA I STRUKTURA FIRM W TORUNIU.....	13
3.1.	TORUŃ NA TLE NAJWIĘKSZYCH MIAST POWIATOWYCH WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIEGO.	13
3.2.	PODMIOTY GOSPODARCZE MIASTA TORUNIA	16
3.3.	KONDYCJA FINANSOWA PRZEDSIĘBIORSTW	19
4.	CHARAKTERYSTYKA RYNKU PRACY TORUNIA.....	21
4.1.	ZATRUDNIENIE W TORUNIU.....	21
4.2.	PERSPEKTYWY ZMIAN DO 2017 ROKU	22
4.3.	CHARAKTERYSTYKA BEZROBOCIA MIASTA TORUNIA NA TLE INNYCH MIAST	23
4.4.	OSOBY BEZROBOTNE MIASTA TORUNIA ZE WZGLĘDU NA POSIADANE KWALIFIKACJE ZAWODOWE I PŁEĆ W LATACH 2007-2011	26
4.5.	KSZTAŁTOWANIE SIĘ WYNAGRODZEŃ OSÓB MIASTA TORUNIA NA TLE KRAJU	30
4.6.	WOLNE MIEJSCA PRACY.....	32
5.	POTENCJAŁ EDUKACYJNY I SZKOLENIOWY	32
5.1.	STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA LUDNOŚCI WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA TLE KRAJU W LATACH 2002-2011	33
5.2.	CHARAKTERYSTYKA SZKOLNICTWA MIASTA TORUNIA NA TLE REGIONU	35
5.3.	POTENCJAŁ SZKOLENIOWY	41
5.4.	PODSTAWY PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W SZKOŁACH	42
6.	POTENCJAŁ NAUKOWY	43
6.1.	UCZELNIE, KIERUNKI STUDIÓW I SPECJALNOŚCI:	43
6.2.	INTERDYSCYPLINARNE CENTRUM NOWOCZESNYCH TECHNOLOGII	47
7.	CHARAKTERYSTYKA INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU MIASTA TORUNIA.....	48
7.1.	OŚRODKI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	49
7.2.	INSTYTUCJE FINANSOWE	53
7.3.	OŚRODKI INNOWACJI.....	55
7.4.	ORGANIZACJE PRACODAWCÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW	57
8.	POTENCJAŁ TURYSTYCZNO-KULTUROWY TORUNIA	58
8.1.	GŁÓWNE WALORY TURYSTYCZNE I KULTUROWE	58
8.2.	INFRASTRUKTURA TURYSTYCZNA I KULTURALNA	60
8.3.	PERSPEKTYWY ROZWOJU PRZEDSIĘBIORSTW W SEKTORZE TURYSTYKI I KULTURY	61
9.	CHARAKTERYSTYKA BRANŻ MIASTA TORUNIA POD WZGLĘDEM UZYSKIWANIA DOTACJI ROZWOJOWYCH Z UNII EUROPEJSKIEJ.....	63
10.	INFRASTRUKTURA TECHNICZNA TORUNIA.....	65
10.1.	INFRASTRUKTURA DROGOWA.....	65
10.2.	ODLEGŁOŚĆ DO LOTNISK.....	67

Diagnoza przedsiębiorczości w Toruniu

10.3.	TRANSPORT KOLEJOWY	67
10.4.	TRANSPORT KOMUNALNY	68
10.5.	WYBRANE PROJEKTY INFRASTRUKTURALNE REALIZOWANE PRZEZ GMINĘ, SŁUŻĄCE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	69
10.6.	GRUNTY I BUDYNKI PRZEZNACZONE POD INWESTYCJE W TORUNIU	70
10.7.	CENY NIERUCHOMOŚCI MIESZKANIOWYCH W TORUNIU	75
10.8.	PORÓWNANIE AKTUALNYCH KOSZTÓW LOKALNYCH TORUNIA I INNYCH WYBRANYCH MIAST W POLSCE	76
10.9.	PODAŻ I CENA ZA WYNAJEM POWIERZCHNI BIUROWYCH W TORUNIU	76
11.	FUNKCJONUJĄCE UCHWAŁY DOT. ZWOLNIENIA OD PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI	77
12.	ANALIZA DOBRZYCH PRAKTYK KRAJOWYCH WE WSPIERANIU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI	81
12.1.	KRAKOWSKI PROGRAM WSPIERANIA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ROZWOJU GOSPODARCZEGO MIASTA – JAKO PROGRAM MIASTA ZBLIŻONEGO CHARAKTEREM DO TORUNIA	81
12.2.	NOWY SĄCZ JAKO MAŁE MIASTO PROMUJĄCE WŁASNYCH PRZEDSIĘBIORCÓW	84
12.3.	WŁOCŁAWEK – JAKO MIASTO PRZEMYSŁOWE	85
12.4.	GDYŃIA JAKO LIDER W LICZBIE PRZEDSIĘBIORSTW PRZYPADAJĄCYCH NA MIESZKAŃCÓW	85
12.5.	POZNAŃ	86
12.6.	CIEKAWY PROJEKTY I DZIAŁANIA PODEJMOWANE W POLSCE, SŁUŻĄCE ROZWOJOWI PRZEDSIĘBIORSTW	87
12.7.	STUDIUM PRZYPADKU GLIWIC, JAKO MIASTA PRZYJAZNEGO BIZNESOWI.	88
13.	WSPIERANIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W WYBRANYCH KRAJACH. DOBRE PRAKTYKI.	91
14.	ANALIZA WYNIKÓW BADANIA ANKIETOWEGO WŚRÓD PRZEDSIĘBIORCÓW TORUNIA	96
14.1.	CHARAKTERYSTYKA RESPONDENTÓW	96
14.2.	OCENA SYTUACJI EKONOMICZNEJ MIASTA TORUNIA	98
14.3.	PERSPEKTYWY TORUNIA I WPŁYW MAKROOTOCZENIA NA PRZEDSIĘBIORSTWA	100
14.4.	PODEJMOWANE I PLANOWANE DZIAŁANIA ROZWOJOWE ORAZ WPŁYW MIKROOTOCZENIA NA PRZEDSIĘBIORSTWA	103
14.5.	OCENA POSZCZEGÓLNYCH USŁUG I DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ W TORUNIU	105
14.6.	KIERUNKI DZIAŁAŃ WSPIERAJĄCYCH PRZEDSIĘBIORCÓW – POTRZEBY	107
14.7.	WNIOSKI	109
15.	ANALIZA SWOT - SIŁ, SŁABOŚCI, SZANS I ZAGROŻEŃ W KONTEKŚCIE ROZWOJU PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W TORUNIU	111

Spis tabel

TABELA 1	BARIERY ROZWOJU MSP.	10
TABELA 2	WYBRANE WSKAŹNIKI KULTUROWYCH UWARUNKOWAŃ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI.	12
TABELA 3	POSTRZEGANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W POLSCE.	13
TABELA 4	NOWO ZAREJESTROWANE PODMIOTY I WYREJESTROWANE W 2012 ROKU. ŹRÓDŁO: CZTERY MIASTA W LICZBACH, US W BYDGOSZCZY 2012R.	15
TABELA 5	LICZBA I DOCHODY PRZEDSIĘBIORSTW W TRZECH NAJWIĘKSZYCH MIASTACH WOJEWÓDZTWA.	15
TABELA 6	PODMIOTY GOSPODARCHE MIASTA TORUNIA ZE WZGLĘDU NA WIELKOŚĆ ZATRUDNIENIA W LATACH 2009-2012.	16
TABELA 7	PODMIOTY GOSPODARCHE MIASTA TORUNIA ZE WZGLĘDU NA PRZYNALEŻNOŚĆ DO SEKTORA GOSPODARKI W LATACH 2009-2012 (WYŁĄCZNIE PODMIOTY PRYWATNE)	17
TABELA 8	ZAREJESTROWANE PRYWATNE PODMIOTY GOSPODARCHE MIASTA TORUNIA W PODZIALE NA WYBRANE SEKCJE PKD W LATACH 2009-2012.	18
TABELA 9	WYREJESTROWANE PRYWATNE PODMIOTY GOSPODARCHE MIASTA TORUNIA W PODZIALE NA WYBRANE SEKCJE PKD W LATACH 2009-2012.	19

Diagnoza przedsiębiorczości w Toruniu

TABELA 10	LICZBA OSÓB FIZYCZNYCH PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W TORUNIU I ICH DOCHODY W LATACH 2007-2011.....	19
TABELA 11	STRUKTURA WIEKOWA MIESZKAŃCÓW MIASTA TORUNIA W LATACH 2007-2011.....	21
TABELA 12	STRUKTURA LICZBY PRACUJĄCYCH MIESZKAŃCÓW TORUNIA W LATACH 2007-2011.....	21
TABELA 13	NAJLICZNIEJ REPREZENTOWANE OGÓŁEM ZAWODY MIASTA TORUNIA W LATACH 2007-2011.....	26
TABELA 14	UDZIAŁ BEZROBOTNYCH KOBIET W OGÓLE BEZROBOTNYCH MIASTA TORUNIA W LATACH 2007-2012.....	27
TABELA 15	STRUKTURA BEZROBOTNYCH WG SEKCJI PKD OSTATNIEGO MIEJSCA PRACY W ROKU 2011.....	27
TABELA 16	ZESTAWIENIE NAJBARDZIEJ NADWYŻKOWYCH ZAWODÓW MIASTA TORUNIA W LATACH 2007-2011.....	29
TABELA 17	ZESTAWIENIE NAJBARDZIEJ DEFICYTOWYCH ZAWODÓW MIASTA TORUNIA W LATACH 2007-2011.....	30
TABELA 18	PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO (W ZŁ) W LATACH 2007-2012.....	30
TABELA 19	STRUKTURA WYKSZTAŁCENIA LUDNOŚCI POLSKI ORAZ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W LATACH 2002 I 2011.....	33
TABELA 20	ZESTAWIENIE LICZBY ABSOLWENTÓW SZKÓŁ WYŻSZYCH REGIONU BYDGOSKO-TORUŃSKIEGO W LATACH 2007-2012.....	36
TABELA 21	ABSOLWENCI SZKÓŁ PONADGIMNAZJALNYCH MIASTA TORUNIA UZYSKUJĄCY ŚWIADECTWO DOJRZAŁOŚCI W LATACH 2008-2012.....	40
TABELA 22	PROJEKTY ZREALIZOWANE BĄDŹ W TRAKCIE REALIZACJI, WSPIERAJĄCE ROZWÓJ KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH, DORADZTWO DLA PRZEDSIĘBIORSTW REGIONU W LATACH 2007-2013.....	41
TABELA 23	KIERUNKI STUDIÓW I SPECJALNOŚCI UCZELNI WYŻSZYCH W TORUNIU.....	47
TABELA 24	OŚRODKI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W TORUNIU.....	51
TABELA 25	INSTYTUCJE FINANSOWE WSPIERAJĄCE ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI W TORUNIU.....	55
TABELA 26	OŚRODKI INNOWACJI W TORUNIU.....	56
TABELA 27	ORGANIZACJE PRACODAWCÓW I PRZEDSIĘBIORCÓW W TORUNIU.....	58
TABELA 28	BAZA NOCLEGOWA W TORUNIU SKLASYFIKOWANA W OIT, VIII-2013.....	60
TABELA 29	KOSZTY LOKALNE W WYBRANYCH MIASTACH.....	76
TABELA 30	UCHWAŁY DOTYCZĄCE ZWOLNIENIA Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI DLA PRZEDSIĘBIORCÓW MIASTA TORUNIA.....	80
TABELA 31	WYKORZYSTANIE ZWOLNIEŃ Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI W TORUNIU W LATACH 2008-2012.....	81

Spis ilustracji

RYСУNEK 1	TRUDNOŚCI W PIERWSZYM ROKU FUNKCJONOWANIA PRZEDSIĘBIORSTW.....	11
RYСУNEK 2	PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM. STAN NA KONIEC 2012R.....	14
RYСУNEK 3	LICZBA I DOCHODY PRZEDSIĘBIORCÓW - OSÓB FIZYCZNYCH ROZLICZANE W TORUŃSKICH URZĘDACH SKARBOWYCH. ...	20
RYСУNEK 4	LICZBA I DOCHODY PRZEDSIĘBIORSTW - OSÓB PRAWNYCH ROZLICZANE W TORUŃSKICH URZĘDACH SKARBOWYCH. ...	20
RYСУNEK 5	LICZBA PRACUJĄCYCH OSÓB ZE WZGLĘDU NA SEKTOR DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W ROKU 2011.....	22
RYСУNEK 6	PERSPEKTYWY ZMIANY ZATRUDNIENIA DO 2017 ROKU WG PRACODAWCÓW.....	23
RYСУNEK 7	STOPA BEZROBOCIA REJESTROWANEGO MIASTA TORUNIA I INNYCH WYBRANYCH MIAST O LICZBIE MIESZKAŃCÓW POWYŻEJ 100 TYS. W LATACH 2007- III 2013.....	24
RYСУNEK 8	ZALEŻNOŚĆ POMIĘDZY STOPĄ BEZROBOCIA REJESTROWANEGO A LICZBĄ PRZEDSIĘBIORSTW NA 10 TYS. MIESZKAŃCÓW (2012).....	25
RYСУNEK 9	UDZIAŁ WYBRANYCH KATEGORII OSÓB BEZROBOTNYCH W STOSUNKU DO OGÓŁU BEZROBOTNYCH MIASTA TORUNIA W LUTYM 2012 I 2013 ROKU.....	28
RYСУNEK 10	PRZECIĘTNE MIESIĘCZNE WYNAGRODZENIE BRUTTO (W ZŁ) W LATACH 2007-2012.....	31
RYСУNEK 11	WYSOKOŚĆ DOCHODÓW PODATNIKÓW W TORUNIU W LATACH 2008-2012.....	31
RYСУNEK 12	OFERTY PRACY MIASTA TORUNIA W PODZIALE NA SEKCJE PKD W LATACH 2009-2011.....	32

Diagnoza przedsiębiorczości w Toruniu

RYSUNEK 13	STRUKTURA POZIOMÓW WYKSZTAŁCENIA LUDNOŚCI POLSKI ORAZ WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO W 2011 ROKU.	33
RYSUNEK 14	STRUKTURA MIESZKAŃCÓW TORUNIA WG PŁCI I WYKSZTAŁCENIA (DANE Z 30 CZERWCA 2013R.).....	34
RYSUNEK 15	STRUKTURA ABSOLWENTÓW KIERUNKÓW STUDIÓW WYŻSZYCH W REGIONIE BYDGOSKO-TORUŃSKIM W 2012 ROKU.	37
RYSUNEK 16	STRUKTURA LICZBY PROJEKTÓW ZE WZGLĘDU NA LOKALIZACJĘ PRZEDSIĘBIORSTWA BĘDĄCEGO BENEFICJENTEM PROJEKTU W LATACH 2007-2013.....	42
RYSUNEK 17	CHARAKTERYSTYKA USŁUG ŚWIADCZONYCH PRZEZ IZBĘ PRZEMYSŁOWO-HANDLOWĄ W TORUNIU.	52
RYSUNEK 18	STRUKTURA ILOŚCI UDZIELONYCH PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH W UJĘCIU SEKTOROWYM PRZEZ TORUŃSKI FUNDUSZ PORĘCZEŃ KREDYTOWYCH SP. Z O.O. W LATACH 2002-2012.....	54
RYSUNEK 19	SEZONOWOŚĆ SPOTKAŃ KONFERENCYJNYCH W POLSCE.	61
RYSUNEK 20	NAJBARDZIEJ DOTOWANE ŚRODKAMI Z UE W RAMACH POIG ORAZ RPO WKP BRANŻE MIASTA TORUNIA W LATACH 2007-2013.	65
RYSUNEK 21	AUTOSTRADY I DRUGI EKSPRESOWE W POLSCE.	66
RYSUNEK 22	SIEĆ LINII KOLEJOWYCH W TORUNIU.	68
RYSUNEK 23	OBZARY TORUNIA OBJĘTE PLANEM ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.	73
RYSUNEK 24	KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO.	74
RYSUNEK 25	ŚREDNI WSKAŹNIK PRZELICZENIOWY KOSZTU ODTWORZENIA 1 M ² POWIERZCHNI UŻYTKOWEJ BUDYNKÓW MIESZKALNYCH NA RYNKU PIERWOTNYM ZA IV KWARTAŁ 2012, ŹRÓDŁO: BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO S.A.	75
RYSUNEK 26	PODAŻ I CENY POWIERZCHNI BIUROWYCH W POLSCE.....	77
RYSUNEK 27	CHARAKTERYSTYKA WIELKOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW BADANYCH.....	97
RYSUNEK 28	STRUKTURA RESPONDENTÓW POD WZGLĘDEM OKRESU PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.....	97
RYSUNEK 29	OCENA SYTUACJI GOSPODARCZEJ W TORUNIU W PORÓWNANIU Z JEJ STANEM SPRZED 3 LAT.	98
RYSUNEK 30	OCENA SYTUACJI EKONOMICZNEJ PRZEDSIĘBIORSTW RESPONDENTÓW OBECNIE I W CIĄGU OSTATNICH LAT.....	99
RYSUNEK 31	ZMIANA ZATRUDNIENIA W PRZEDSIĘBIORSTWACH RESPONDENTÓW.	99
RYSUNEK 32	BRANŻE POSTRZEGANE PRZEZ RESPONDENTÓW JAKO ROZWOJOWE W TORUNIU.....	100
RYSUNEK 33	WPŁYW RÓŻNYCH CZYNNIKÓW NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.	101
RYSUNEK 34	OCENA TRUDNOŚCI ROZPOCZĘCIA I PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.	102
RYSUNEK 35	WPŁYW RÓŻNYCH INSTYTUCJI NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ.....	103
RYSUNEK 36	ZREALIZOWANE PRZEDSIĘWZIĘCIA ROZWOJOWE W PRZEDSIĘBIORSTWACH RESPONDENTÓW.	104
RYSUNEK 37	CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ FIRMY.....	104
RYSUNEK 38	ZASIĘG DZIAŁALNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW RESPONDENTÓW.	105
RYSUNEK 39	SKALA KORZYSTANIA ZE SZKOLEŃ PRZEZ RESPONDENTÓW.	106
RYSUNEK 40	GŁÓWNE CZYNNIKI POWODUJĄCE NIE KORZYSTANIE ZE SZKOLEŃ.	106
RYSUNEK 41	SPOSOBY BUDOWANIA WIZERUNKU FIRM.	107

1. Umiejscowienie przedsiębiorczości i gospodarki w kontekście Strategii Rozwoju Miasta Torunia

Obecnie podstawowym dokumentem strategicznym dla Gminy jest Strategia Rozwoju Miasta Torunia do roku 2020, przyjęta przez Radę Miasta Torunia w 2010 r.

Podstawowe założenia Strategii formułują następującą wizję miasta:

Toruń nowoczesnym miastem europejskiej przestrzeni rozwoju

Toruń jest:

- ❖ miastem o nowoczesnej infrastrukturze,
- ❖ miastem współtworzącym nowoczesną metropolię,
- ❖ ośrodkiem promieniowania kultury, posiadającym właściwie chronione i eksponowane dziedzictwo o najwyższej światowej wartości,
- ❖ ośrodkiem promieniowania edukacji ze znanym ośrodkiem akademickim o międzynarodowym znaczeniu,
- ❖ ośrodkiem turystycznym regionu i kraju rozpoznawalnym w Europie oraz na świecie,
- ❖ miastem otwartym na inwestycje, nowoczesne technologie, wspierającym przedsiębiorczość, aspirującym do funkcji jednego z liderów gospodarczych Polski Północnej,
- ❖ miastem społeczności otwartej, aktywnej, solidarnej i gościnnej.

W strategii wskazano, że Toruń powinien oprzeć się o rozwój sektora usługowego, częściowo tylko związanego z branżą turystyczną. Rozwój gospodarczy miasta powinien wynikać z rozwoju zasobów ludzkich, za który odpowiedzialne są uczelnie lokalne.

Dokonana analiza wskazuje problemy na rynku pracy związane z niską konkurencyjnością, a w konsekwencji likwidacją szeregu przedsiębiorstw przemysłowych Torunia. Ten deficyt nie był wyrównywany wzrostem zatrudnienia w sektorze usług. Duży nacisk został położony na obsługę inwestorów, szczególnie w zakresie kompleksowego informowania o możliwościach inwestycyjnych i wsparcia w procesie rozwoju działalności. Z drugiej strony założono, że wysiłki Miasta pójdą w kierunku zwiększenia dostępności źródeł kapitału na terenie miasta, obecności i aktywności banków, funduszy inwestycyjnych oraz innych zinstytucjonalizowanych inwestorów i kredytodawców, firm ubezpieczeniowych, itp. tworzących tzw. środowisko biznesu.

Priorytety branżowe to nowoczesne usługi związane z obsługą turystów i przybywających do miasta ludzi biznesu oraz rozwój wytwórczości opartej na wiedzy lokalnego środowiska naukowo-technicznego.

Szczegółowe cele operacyjne w zakresie rozwoju przedsiębiorczości zostały sformułowane w drugim celu strategicznym:

Toruń silny nowoczesną gospodarką opartą o innowacyjne przedsiębiorstwa, rozwijający infrastrukturę techniczną na potrzeby mieszkańców, gospodarki i turystów.

Cel w części realizuje główne założenia Strategii Lizbońskiej. Założeniem Strategii Lizbońskiej jest przekształcenie Unii Europejskiej w najbardziej konkurencyjną gospodarkę na świecie, opartą na wiedzy, zdolną do długofalowego wzrostu gospodarczego. Cel ten przewiduje realizację zadań inwestycyjnych polegających na budowie infrastruktury technicznej zwiększającej atrakcyjność inwestycyjną i turystyczną miasta oraz standardy zamieszkiwania społeczności lokalnej.

Cel operacyjny 2.1 Rozwój lokalnych instytucji otoczenia biznesu.

Cel operacyjny 2.2 Promocja gospodarcza Torunia – aktywne pozyskiwanie inwestorów.

Cel operacyjny 2.3 Wsparcie innowacyjnych działań na rzecz gospodarki opartej na wiedzy.

Cel operacyjny 2.4 Poprawa stanu środowiska naturalnego na terenie miasta.

Cel operacyjny 2.5 Poprawa warunków komunikacyjnych w układzie przestrzennym miasta.

Cel operacyjny 2.6 Rozwój budownictwa mieszkaniowego.

W Toruniu funkcjonuje Strategia Rozwoju Kultury Miasta Torunia do roku 2020, w której podkreślono ważność tej sfery życia dla mieszkańców Torunia i odwiedzających go turystów. Obejmuje ona działania, które również mogą przyczynić się do rozwoju sektora gospodarczego w oparciu o ofertę i potencjał kulturowy Torunia oraz wykorzystanie historycznej przestrzeni miasta do prowadzenia działalności kulturalnej (wystawienniczej i związanej z nią działalności gospodarczej).

We wrześniu 2013 została przyjęta Strategia Rozwoju Turystyki dla Miasta Torunia do 2020, która określa priorytety rozwoju tego obszaru aktywności gospodarczej Torunia. Jednym z przyjętych kierunków jest rozwój turystyki biznesowej jako rozszerzenia obecnej oferty.

2. Czynniki i bariery rozwoju mikro, małych i średnich przedsiębiorstw (MSP)

Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią ponad 99% ogólnej liczby firm w Polsce (w Toruniu również wskaźnik ten wynosi ponad 99%). Są zatem pod względem liczebności główną siłą gospodarczą na rynku przedsiębiorstw, wytwarzającą 33% PKB i zatrudniającą prawie 30% ogółu pracujących w Polsce. Zastanawiając się nad uwarunkowaniami rozwoju MSP trzeba rozważyć zarówno czynniki sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości jak i hamujące go (bariery), kładąc szczególny nacisk na czynniki utrudniające działalność firm.

Lista najważniejszych czynników wpływających na rozwój MSP została sformułowana przez PARP¹. W tabeli wskazano czynniki, na które można lokalnie oddziaływać poprzez działalność samorządu lub lokalnych instytucji otoczenia biznesu.

Definicja MSP

Mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa

Wyodrębnia się następujące kategorie przedsiębiorstw:

1. średnie przedsiębiorstwo

zatrudnia mniej niż 250 pracowników oraz, jego roczny obrót nie przekracza 50 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 43 milionów euro;

2. małe przedsiębiorstwo

zatrudnia mniej niż 50 pracowników oraz jego roczny obrót nie przekracza 10 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 10 milionów euro;

3. mikro-przedsiębiorstwo

zatrudnia mniej niż 10 pracowników oraz jego roczny obrót nie przekracza 2 milionów euro lub roczna suma bilansowa nie przekracza 2 milionów euro.

¹ Szerzej na ten temat: Bariery rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw, PARP 2011.

Bariery rozwoju MSP	Występowanie bariery w skali kraju	Możliwość lokalnego wpływu na częściowe zniwelowanie problemu
1. pozapłacowe koszty pracy,	X	
2. brak przejrzystości, jednoznaczności podatków pośrednich (VAT),	X	X
3. brak przejrzystości systemu podatku dochodowego od działalności gospodarczej,	X	X
4. stawki podatku dochodowego od działalności gospodarczej,	X	
5. nieelastyczne prawo pracy	X	
6. konkurencja ze strony szarej strefy,	X	X
7. brak możliwości stosowania elastycznych form zatrudnienia,	X	
8. brak wykwalifikowanych pracowników,	X	X
9. procedury administracyjne,	X	X
10. konkurencja ze strony uprzywilejowanych przedsiębiorstw.	X	X

Tabela 1 Bariery rozwoju MSP.

Źródło: PARP.

Najwięcej właścicieli MSP jako podstawową barierę rozwoju wskazuje zbyt wysokie pozapłacowe koszty pracy (koszt zatrudnienia pracownika to dla pracodawcy ponad 170% wynagrodzenia netto pracownika). Sytuacja taka zmniejsza konkurencyjność małych firm jak również ogranicza chęć zatrudnienia kolejnych pracowników (sprzyja istnieniu szarej strefy).

Kolejnym czynnikiem utrudniającym rozwój są zagadnienia podatkowe. Obejmują one trzy obszary: niejasność oraz zmienność podatków pośrednich (VAT i akcyza), podatków od działalności gospodarczej oraz wysokość stawki podatku dochodowego (18%/19%), która jest wyższa w porównaniu z innymi krajami europejskimi.

Konkurencja ze strony szarej strefy stanowi istotną barierę hamującą wzrost gospodarczy MSP. Przyczyną tego zjawiska jest m.in. istnienie dużej ilości niejasnych regulacji oraz obciążeń finansowych nakładanych na przedsiębiorstwa².

Wskazano też trzy bariery związane z zatrudnieniem. Obecnie wymagania rynkowe wymuszają zmiany w zarządzaniu zasobami pracy. Działania w firmach, często oparte są na pracy zespołowej, która wymaga elastycznych form zatrudnienia. W opinii przedstawicieli MSP polskie prawo nie daje takich rozwiązań. Ponadto trudny jest dostęp do wykwalifikowanych pracowników. Wynika on w dużej mierze z braku dopasowania oferty edukacyjnej do potrzeb rynkowych.

Na kolejnym miejscu wymieniane są procedury administracyjne związane z rejestracją i prowadzeniem działalności gospodarczej. Chociaż wprowadzenie Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEiDG) oraz sprawne funkcjonowanie Wydziału Ewidencji i Rejestracji UM Torunia przyspieszyło proces rejestracji firmy (Urząd jest otwarty i pomocny dla przedsiębiorców) ciągle postrzegany jest w niekorzystny sposób pod

² Tamże.

względem jakości obsługi oraz czasu, który należy poświęcić na wypełnienie ogółu formalności. Takie oceny często wynikają z negatywnych stereotypów w postrzeganiu Urzędu.

Konkurencja ze strony uprzywilejowanych przedsiębiorstw oznacza przede wszystkim działalność podmiotów w specjalnych strefach ekonomicznych, umarzanie wybranym przedsiębiorstwom podatków i składek ZUS. Dotyczy to przede wszystkim dużych przedsiębiorstw zajmujących strategiczną pozycję w rozwoju gospodarczym regionu. Mikro i małe firmy mają też utrudniony dostęp do uzyskania środków pochodzących z UE.

Wśród kolejnych czynników hamujących wzrost przedsiębiorczości wymieniono także: trudność pozyskania kapitału na działalność i rozwój firmy, zatory płatnicze powodujące problemy z płynnością, niestabilną sytuację polityczną.

Badania prowadzone przez GUS w 2011 roku wskazują również problemy rynkowe występujące w pierwszym roku działalności.

Rysunek 1 Trudności w pierwszym roku funkcjonowania przedsiębiorstw.

Źródło: Raport o stanie sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, PARP 2011.

Zgodnie z wynikami badań - trudności popytowe dotyczyły przede wszystkim dużej konkurencji na rynku oraz zbyt niskich cen wyrobów i usług oferowanych przez konkurencję. Bariery popytowe określone były jako niedostateczne środki finansowe w dyspozycji nowych firm, problemy ze ściąganiem należności oraz niewystarczająca dostępność kredytów. Powodowały one trudności w obsłudze zwiększonej sprzedaży.

Uwarunkowania kulturowe

Dla zapewnienia wzrostu gospodarczego niezbędne są postawy innowacyjne i przedsiębiorcze. Ich powstawanie w dużej mierze zależy od otoczenia kulturowego, percepcji przedsiębiorców oraz wsparcia społecznego umożliwiającego wykorzystanie szans rynkowych. Czynniki kulturowe mogą stanowić barierę rozwoju przedsiębiorczości. Niestety w Polsce nadal istnieje negatywny wizerunek przedsiębiorcy. Pewne wartości, jak na przykład

stosunek do bogactwa, uwarunkowania historyczne (negatywne postrzeganie prywatnych przedsiębiorców w PRL) stawiają osoby przedsiębiorcze w negatywnym świetle.

Zgodnie z badaniami przytaczanymi przez Konfederację Pracodawców Lewiatan w ramach zakończonego w 2013r. projektu „Poprawa wizerunku przedsiębiorców”, zaledwie niecała połowa Polaków³ lubi przedsiębiorców (48%), uważa ich za osoby uczciwe wobec państwa (46%), które troszczą się o swoich pracowników (43%) (dane za GFK Polonia, 2009). Poprawa wizerunku następuje bardzo powoli: zmiana negatywnych opinii nt. uczciwości, troski i generalnie „lubienia” wynosi 11% (porównanie wyników GFK Polonia 2006, 2009). Po 20 latach transformacji przedsiębiorcy nie uzyskali nawet 50% zwolenników. Prowadzenie własnej działalności jest postrzegane na przeciwnym biegunie w stosunku do działalności naukowej czy aktywności w obszarze kultury. Negatywne przekonania nt. przedsiębiorców są w większości fałszywe. W rzeczywistości, jak pokazuje badanie Pracujący Polacy 2010, pracownicy deklarują, iż np. pracodawca w terminie reguluje należności wobec pracowników (85,1%+9,2% trudno powiedzieć), urlopy udzielane są w pełnym wymiarze (77,30%+12,5% trudno powiedzieć), dokumentacja czasu pracy prowadzona jest prawidłowo i zawiera rzeczywistą liczbę przepracowanych godzin (77,8%+12,1% trudno powiedzieć), przestrzegane są zasady bhp (88,63%+2,8% trudno powiedzieć), pracownicy są szkoleni na koszt pracodawcy (69,30%+8,6% trudno powiedzieć), praca jest dobrze zorganizowana (84,50%+3,2% trudno powiedzieć). Marginalny jest także odsetek przedsiębiorców łamiących prawo. Na 1,8 mln aktywnych firm Państwowa Inspekcja Pracy czy kontrole skarbowe stwierdzają naruszenia przepisów prawa u poniżej jednego procenta aktywnych firm.

Negatywny wizerunek powoduje niebranie pod uwagę zamiaru podjęcia własnej działalności gospodarczej po zakończeniu edukacji a w konsekwencji zatrudnienie na etacie (w miejscu gdzie jest odpowiednio chłonny rynek pracy), bądź rejestrację w urzędzie pracy.

Cenne jest porównanie warunków Polski i innych państw. Poniżej przedstawiono wyniki badania Global Entrepreneurship Monitor na temat przedsiębiorczości w wybranych krajach Europy⁴

	Intencje przedsiębiorcze	Rozpoznawanie szansy	Zdolności przedsiębiorcze	Strach przed porażką
Gospodarki zorientowane na efektywność				
Polska	26,94	33,1	51,99	54,05
Słowacja	24,43	23,08	52,92	44,76
Węgry	21,9	14,22	39,98	44,54
Gospodarki zorientowane na innowacje				
Finlandia	8,05	60,82	37,26	35,58
Czechy	14,62	23,9	39,22	39,84
Wielka Brytania	10,37	33,3	42,47	45,75

Tabela 2 Wybrane wskaźniki kulturowych uwarunkowań przedsiębiorczości.

Źródło: Global Entrepreneurship Monitor, PARP 2012.

W zakresie postaw i percepcji przedsiębiorczości badane są cztery kategorie: intencje przedsiębiorcze, rozpoznawanie szansy rynkowej, zdolności przedsiębiorcze i strach przed

³ Cyt. za „Poprawa wizerunku przedsiębiorców” – nowy projekt PKPP Lewiatan, www.wizerunekprzedsiębiorcow.pl/

⁴ Szerzej na ten temat: Global Entrepreneurship Monitor, PARP 2012

porażką. Wysokość wskaźnika pokazuje intensywność zjawiska. Intencje przedsiębiorcze (mierzone jako chęć założenia firmy w ciągu najbliższych trzech lat) maleją wraz ze wzrostem gospodarczym. Średnia dla krajów zorientowanych na efektywność (do tej grupy zaliczana jest Polska) wynosi 28,03%, natomiast średnia dla krajów zorientowanych na innowacje wynosi tylko 12,04%.

W Polsce istnieje niestety niski wskaźnik osób potrafiących dostrzec rynkowe szanse biznesowe 33,1% (średnia dla grupy 40,25%). Ten miernik może wskazywać jaki będzie poziom przedsiębiorczości w przyszłości.

Ostatnie kryterium – strach przed porażką dla Polski jest niepokojąco wysoki – 54% (drugie miejsce w grupie). Jest to bardzo silna bariera, która jest wskazywana również w innych badaniach⁵.

Zmienne kulturowe tworzą odpowiedni klimat do rozwoju przedsiębiorczości. W poniższej tabeli ukazano wyniki postrzegania przedsiębiorczości w Polsce jako następujące zmienne kulturowe: przedsiębiorczość jako dobra ścieżka kariery, wysoki status przedsiębiorczości, przedsiębiorczość w mediach.

	przedsiębiorczość jako dobra ścieżka kariery	wysoki status przedsiębiorczości	przedsiębiorczość w mediach
Polska	72,87	64,44	57,97

Tabela 3 Postrzeganie przedsiębiorczości w Polsce.

Źródło: Global Entrepreneurship Monitor, PARP 2012.

W przypadku trzech wskaźników wielkość otrzymana dla Polski jest zbliżona do średnich wielkości w grupie (wynoszą odpowiednio: 70,1%, 69,2%, 60%). Rozpoczęcie działalności gospodarczej jest znacznie łatwiejsze w kraju, gdzie przedsiębiorczość jest dobrze postrzegana.

Tak jak w przypadku innych zmiennych kulturowych zainteresowanie przedsiębiorczością jako wyborem zawodowym spada wraz z rozwojem gospodarczym.

3. Liczba i struktura firm w Toruniu

3.1. Toruń na tle największych miast powiatowych woj. kujawsko-pomorskiego.

W województwie kujawsko-pomorskim wyróżniamy trzy największe ośrodki gospodarcze: Bydgoszcz, Toruń i Włocławek. Miasto Toruń jest drugim pod względem liczby mieszkańców i wielkości ośrodkiem gospodarczym województwa. W tym rozdziale pokazane zostaną

⁵ W badaniu przedsiębiorczość kobiet w Polsce, PARP 2011 strach przed porażką, bankructwem wskazywana jako jedna z przyczyn niepodejmowania działalności gospodarczej. Wymieniano też: brak kapitału początkowego oraz skomplikowane procedury administracyjne.

2012r.	Nowo zarejestrowane podmioty	Podmioty wyrejestrowane
Toruń	2480	1633
Bydgoszcz	3849	3105
Włocławek	977	808

Tabela 4 Nowo zarejestrowane podmioty i wyrejestrowane w 2012 roku.
Źródło: Cztery miasta w liczbach, US w Bydgoszczy 2012r.

Na terenie miasta Torunia w 2012 roku zarejestrowano zdecydowanie więcej nowych firm w rejestrze REGON (2480) niż wyrejestrowano (1633). Jest to zjawisko pozytywne, zwłaszcza porównując te wielkości do sytuacji Bydgoszczy i Włocławka, gdzie różnica pomiędzy liczbą podmiotów gospodarki zarejestrowanych, a wyrejestrowanych w 2012 roku jest mniej korzystna (zwłaszcza we Włocławku).

Rejestr REGON obejmuje podmioty zarówno funkcjonujące, jak i faktycznie nieaktywne, które nie zostały z różnych przyczyn wyrejestrowane.

Potwierdzeniem prowadzonej działalności gospodarczej są osiągane dochody. Na podstawie danych uzyskanych z Izby Skarbowej w Bydgoszczy, można porównać zarówno liczbę przedsiębiorstw uzyskujących dochody z działalności, jak i faktyczną wartość tych dochodów.

			2010	2011	Zmiana	Zmiana %
BYDGOSZCZ	osoby fizyczne	Liczba	17877	18 027	150	0,8%
		Dochód (zł)	1 106 376 958	1 148 184 854	41 807 896	3,8%
	osoby prawne	Liczba	3 696	3 762	66	1,8%
		Dochód (zł)	1 383 645 161	1 530 294 345	146 649 184	10,6%
	Łącznie przedsiębiorstwa	Liczba	21 573	21 789	216	1,0%
		Dochód (zł)	2 490 022 119	2 678 479 199	188 457 080	7,6%
TORUŃ	osoby fizyczne	Liczba	10 676	10 971	295	2,8%
		Dochód (zł)	709 361 393	790 124 002	80 762 609	11,4%
	osoby prawne	Liczba	2 319	2 387	68	2,9%
		Dochód (zł)	1 472 001 861	1 779 046 099	307 044 238	20,9%
	Łącznie przedsiębiorstwa	Liczba	12 995	13 358	363	2,8%
		Dochód (zł)	2 181 363 254	2 569 170 101	387 806 847	17,8%
WŁOCŁAWEK	osoby fizyczne	Liczba	4 514	4 483	-31	-0,7%
		Dochód (zł)	307 794 340	323 136 653	15 342 313	5,0%
	osoby prawne	Liczba	804	831	27	3,4%
		Dochód (zł)	382 382 848	727 010 249	344 627 401	90,1%
	Łącznie przedsiębiorstwa	Liczba	5 318	5 314	-4	-0,1%
		Dochód (zł)	690 177 188	1 050 146 902	359 969 714	52,2%

Tabela 5 Liczba i dochody przedsiębiorstw w trzech największych miastach województwa.
Źródło: Izba Skarbowa w Bydgoszczy.

Dane Izby Skarbowej w Bydgoszczy wskazują, że na koniec 2011 roku w Toruniu funkcjonowało 13 358 osób fizycznych i prawnych prowadzących działalność gospodarczą. Ogólna liczba osób fizycznych i prawnych rejestrujących dochody z działalności gospodarczej

zwiększyła się o 363 w porównaniu do roku 2010. Na uwagę zasługuje największy wśród wybranych miast wzrost dochodów zarówno osób fizycznych (11,4%), jak i prawnych (20,9%). W przypadku Włocławka – dochody są istotnie niższe i rosną wyłącznie te, które powstały w osobach prawnych.

3.2. Podmioty gospodarcze miasta Torunia

Zestawienie wszystkich podmiotów gospodarczych miasta Torunia w latach 2009-2012 ze względu na wielkość zatrudnienia w przedsiębiorstwie przedstawia poniższa tabela.

Liczba zatrudnionych w podmiocie	Lata			
	2009	2010	2011	2012
0-9	21 740	22 669	22 874	23 630
10-49	851	820	841	809
50-249	242	242	238	220
250-999	40	37	34	37
1000 i więcej	5	7	7	7
Ogółem	22 878	23 775	23 994	24 703

Tabela 6 Podmioty gospodarcze miasta Torunia ze względu na wielkość zatrudnienia w latach 2009-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Ogólna liczba przedsiębiorstw miasta Torunia wzrasta z roku na rok – zwłaszcza większy przyrost liczby przedsiębiorstw (o blisko 1000 jednostek) nastąpił w roku 2010 i 2012.

Na terenie miasta Torunia najbardziej liczną grupę przedsiębiorstw pod względem wielkości stanowią mikroprzedsiębiorstwa. Grupa firm zatrudniających do 9 osób liczyła w 2012 roku 23630 podmiotów, czyli prawie 96% ogółu aktywnych podmiotów gospodarczych Torunia oraz 95,33% w roku poprzednim. Przedsiębiorstwa małe, zatrudniające od 10 do 49 pracowników w 2012 roku stanowiły 3,3%, w 2011r. 3,5% populacji przedsiębiorstw Torunia. Do grupy przedsiębiorstw średnich (zatrudniających od 50-249 pracowników) w 2011 roku zaliczało się 0,99%, w roku następnym 0,89%. Najmniej liczną grupę stanowią przedsiębiorstwa duże zatrudniające 250 pracowników i więcej. W 2011 roku w Toruniu zarejestrowanych było 41 takich przedsiębiorstw, a w roku 2012 44 duże podmioty gospodarcze, co stanowiło 0,17% aktywnych przedsiębiorstw w Toruniu.

Struktura przedsiębiorstw pod względem wielkości w Toruniu jest zbliżona do struktury przedsiębiorstw w województwie, gdzie największą grupę firm stanowią również mikro przedsiębiorstwa – 95,2% ogółu aktywnych podmiotów gospodarczych. Liczba przedsiębiorstw małych (10-49 zatrudnionych) i średnich (50-249 zatrudnionych) w analizowanym okresie zmniejsza się, zwłaszcza w 2012 roku nastąpił ok. 5% spadek liczby podmiotów małych i ok. 8% spadek liczby podmiotów średnich w stosunku do 2011 roku.

Zestawienie prywatnych podmiotów gospodarczych miasta Torunia w latach 2009-2012 ze względu na przynależność do sektora gospodarki prezentuje poniższa tabela.

Sektory działalności gospodarczej	Liczba przedsiębiorstw w latach				zmiana 2012 do 2009	dynamika 2012/2009	zmiana 2012 do 2011	dynamika 2012/2011
	2009	2010	2011	2012				
Usługi i handel	17 979	18 676	18 821	19 498	1 519	8%	677	4%
Przemysł i budownictwo	4 303	4 511	4 566	4 600	297	7%	34	1%
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	123	136	136	132	9	7%	-4	-3%
Ogółem	22 405	23 323	23 523	24 230	1 825	8,1%	707	3,0%

Tabela 7 Podmioty gospodarcze miasta Torunia ze względu na przynależność do sektora gospodarki w latach 2009-2012 (wyłącznie podmioty prywatne).

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Sektorem, w którym liczba przedsiębiorstw najszybciej rośnie są usługi i handel. W ciągu ostatniego roku liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw zwiększyła się tu o 677, co daje 4% wzrost ich liczby. Jest to zgodne z ogólną tendencją do serwicyzacji gospodarki⁷ i przewagi tego sektora działalności w generowaniu wartości dodanej.

Zestawienie zarejestrowanych prywatnych podmiotów gospodarczych miasta Torunia w latach 2009-2012 w podziale na wybrane sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności 2007 (PKD 2007) przedstawia poniższa tabela. Dla zobrazowania skali zmian, tabela zawiera także wyliczenia dotyczące zmian bezwzględnych i procentowych w liczbie funkcjonujących przedsiębiorstw w okresie czterech lat i ostatniego roku.

Sekcja wg PKD 2007	Liczba firm w latach				zmiana 2012 do 2009	dynamika 2012/2009	zmiana 2012 do 2011	dynamika 2012/2011
	2009	2010	2011	2012				
Handel hurtowy i detaliczny	6 089	6 254	6 068	5 992	-97	-2%	-76	-1%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	2 423	2 560	2 598	2 714	291	12%	116	4%
Budownictwo	2 278	2 358	2 400	2 393	115	5%	-7	0%
Przetwórstwo przemysłowe	1 923	2 032	2 035	2 065	142	7%	30	1%
Transport i gospodarka magazynowa	1 765	1 758	1 680	1 642	-123	-7%	-38	-2%
Pozostała działalność usługowa	1 462	1 520	1 565	1 605	143	10%	40	3%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1 343	1 435	1 491	1 586	243	18%	95	6%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	1 134	1 098	1 077	1 135	1	0%	58	5%
Obsługa rynku nieruchomości	930	1 000	1 052	1 107	177	19%	55	5%
Usługi administrowania i działalność wspierająca	534	611	745	930	396	74%	185	25%
Informacja i komunikacja	628	664	714	751	123	20%	37	5%
Edukacja	446	489	522	733	287	64%	211	40%
Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	667	708	731	710	43	6%	-21	-3%
Kultura, rozrywka i rekreacja	558	579	578	593	35	6%	15	3%
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i	123	136	136	132	9	7%	-4	-3%

⁷ serwicyzacja gospodarki narodowej - oznacza w ujęciu makroekonomicznym zwiększenie zatrudnienia w sektorze trzecim (usługach). Źródło: Marian Noga: *Makroekonomia*. Wrocław: Wydaw. Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego, 2000, s. 56

Seksja wg PKD 2007	Liczba firm w latach				zmiana 2012 do 2009	dynamika 2012/2009	zmiana 2012 do 2011	dynamika 2012/2011
	2009	2010	2011	2012				
rybactwo								
Pozostałe sekcje	102	121	131	142	40	39%	11	8%
Ogółem	22 405	23 323	23 523	24 230	1 825	8,1%	707	3,0%
Dynamika rok do roku		4,1%	0,9%	3,0%				

Tabela 8 Zarejestrowane prywatne podmioty gospodarcze miasta Torunia w podziale na wybrane sekcje PKD w latach 2009-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Najwięcej firm powstało w ostatnim czasie w sekcjach edukacji oraz usług administrowania i działalności wspierającej, a następnie działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej oraz w opiece zdrowotnej i obsłudze rynku nieruchomości.

Po okresie spowolnienia gospodarczego, widocznego również w branży finansowej – na nowo powstały firmy z zakresu działalności finansowej i ubezpieczeniowej – ich liczba jest zbliżona do danych z roku 2009. Wzrost liczby przedsiębiorstw zajmujących się edukacją należy wiązać ze środkami na szkolenia z Europejskiego Funduszu Społecznego. Jak później zostanie przedstawione – firmy toruńskie (choć nie tylko firmy szkoleniowe) wchłonęły ok. 33% środków z Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki w województwie.

Likwidacje i wyrejestrowanie działalności

Zestawienie wyrejestrowanych prywatnych podmiotów gospodarczych miasta Torunia w latach 2010-2012 w podziale na wybrane sekcje PKD 2007 przedstawia poniższa tabela.

Zmniejsza się liczba firm działających w obszarze handlu detalicznego i hurtowego, transportu i magazynowania oraz zakwaterowania i usług gastronomicznych. Powyższe dane dotyczyły wypadkowej nowozakładanych firm i likwidowanych.

Seksja wg PKD 2007	Lata			Podmioty wyrejestrowane w 2012 r. jako % funkcjonujących przedsiębiorstw
	2010	2011	2012	
Handel hurtowy i detaliczny	481	715	534	8,9%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	193	256	222	8,2%
Budownictwo	124	187	129	5,4%
Przetwórstwo przemysłowe	105	180	127	6,2%
Transport i gospodarka magazynowa	112	157	104	6,3%
Pozostała działalność usługowa	71	100	89	5,5%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	146	129	83	5,2%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	58	70	81	7,1%
Obsługa rynku nieruchomości	54	67	74	6,7%
Usługi administrowania i działalność wspierająca	33	67	50	5,4%
Informacja i komunikacja	36	36	37	4,9%
Edukacja	15	38	35	4,8%
Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	43	53	33	4,6%

Sekcja wg PKD 2007	Lata			Podmioty wyrejestrowane w 2012 r. jako % funkcjonujących przedsiębiorstw
	2010	2011	2012	
Kultura, rozrywka i rekreacja	15	29	18	3,0%
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9	4	5	3,8%
Pozostałe sekcje	0	4	3	2,1%
Ogółem	1 495	2 092	1 624	6,7%
Podmioty wyrejestrowane jako % funkcjonujących przedsiębiorstw	6,4%	8,9%	6,7%	

Tabela 9 Wyrejestrowane prywatne podmioty gospodarcze miasta Torunia w podziale na wybrane sekcje PKD w latach 2009-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Rekordowy pod tym względem był rok 2011, w którym wyrejestrowano 8,9% funkcjonujących przedsiębiorstw. Sekcje, w których „rotacja” mierzona udziałem wyrejestrowanych przedsiębiorstw w liczbie firm funkcjonujących jest wyższa od średniej to handel, działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, a następnie działalność finansowa i ubezpieczeniowa oraz obsługa rynku nieruchomości. Należy zwrócić uwagę, że są to sekcje ze stosunkowo niskimi barierami wejścia – do rozpoczęcia działalności wystarcza często wynajęty lokal. Sekcje, w których skala wygaszania działalności jest najniższa to kultura, rozrywka, rekreacja oraz zakwaterowanie i usługi gastronomiczne oraz edukacja.

3.3. Kondycja finansowa przedsiębiorstw

Lata od 2008 uznaje się za okres spowolnienia – najpierw finansowego, potem gospodarczego. Wyrazem spowolnienia gospodarczego, są niższe dochody przedsiębiorstw.

W celu oceny kondycji finansowej przedsiębiorstw toruńskich, dokonana została analiza liczby i dochodów przedsiębiorstw i przedsiębiorców rozliczających podatek dochodowy w toruńskich urzędach skarbowych. Dane nie zawierają podmiotów, które są zlokalizowane w Toruniu, lecz obsługiwane są przez Kujawsko-Pomorski Urząd Skarbowy w Bydgoszczy, tj. w szczególności osoby prawne, o wyższych przychodach (co najmniej 5 mln euro). Uzupełnienie analizy zawiera wcześniej prezentowana Tabela 5 - *Liczba i dochody przedsiębiorstw w trzech największych miastach województwa*, potwierdzająca tendencje wzrostu dochodów przedsiębiorstw zlokalizowanych w Toruniu

Analizie poddane zostały oddzielnie osoby fizyczne, prowadzące działalność gospodarczą oraz osoby prawne.

Rok	Dochód przedsiębiorców - osób fizycznych	Liczba przedsiębiorstw
2007	173 799 497	6850
2008	185 674 976	6880
2009	244 032 122	7982
2010	263 302 692	8373
2011	287 824 514	8708
2012	280 659 678	8739

Tabela 10 Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Toruniu i ich dochody w latach 2007-2011.

Źródło – I i II Urząd Skarbowy w Toruniu.

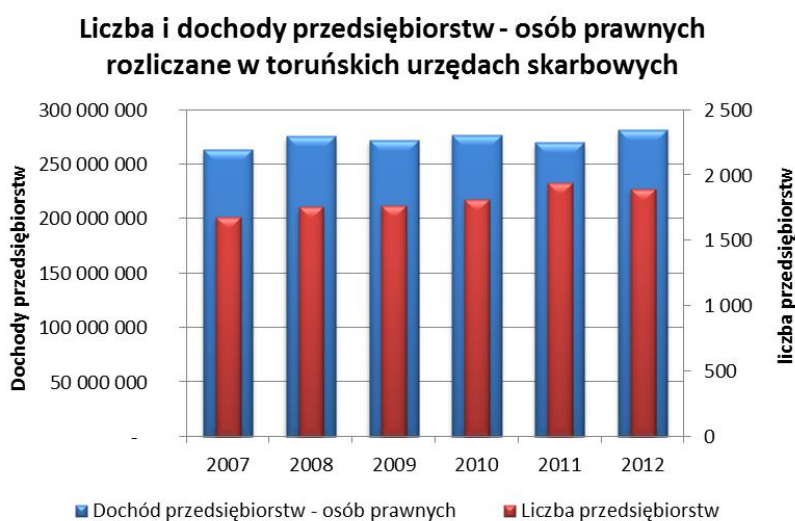
Zgodnie z przedstawionymi danymi - zarówno liczba przedsiębiorców rozliczających podatek dochodowy, jak i ich dochody rosną w pełnym okresie 2007-2011. W ostatnim roku dochód spadł o ok 2,5%.

Rysunek 3 Liczba i dochody przedsiębiorców - osób fizycznych rozliczane w toruńskich urzędach skarbowych.

Źródło – I i II Urząd Skarbowy w Toruniu.

W przypadku osób prawnych – dochody wzrosły w ostatnim roku oraz w perspektywie ostatnich 6 lat. W zestawieniu brak jednak przedsiębiorstw większych – osób prawnych o przychodach wyższych od 5 mln euro.

Rysunek 4 Liczba i dochody przedsiębiorstw - osób prawnych rozliczane w toruńskich urzędach skarbowych.

Źródło – I i II Urząd Skarbowy w Toruniu.

Na podstawie powyższych informacji można stwierdzić, że kondycja finansowa przedsiębiorstw toruńskich – zarówno mniejszych – rozliczanych w Toruniu, jak i pełnego przekroju funkcjonujących podmiotów jest stosunkowo dobra. Rośnie zarówno liczba aktywnych podatników jak i ich dochody, pomimo niesprzyjających warunków rynkowych.

4. Charakterystyka rynku pracy Torunia

4.1. Zatrudnienie w Toruniu

Podstawowym wyznacznikiem rynku pracy jest struktura wieku mieszkańców. W Toruniu od pięciu lat maleje liczba osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym oraz rośnie odsetek osób w wieku poprodukcyjnym.

		2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ludność w wieku:							
przedprodukcyjnym	osoba	35 531	34 826	34 389	34 171	33 719	33 421
produkcyjnym	osoba	139 306	138 271	137 413	135 740	134 415	132 841
poprodukcyjnym	osoba	31 782	32 916	33 916	35 218	36 787	38 037
W % ogółem ludność w wieku:							
przedprodukcyjnym	%	17,2	16,9	16,7	16,7	16,5	16,4
produkcyjnym	%	67,4	67,1	66,8	66,2	65,6	65,0
poprodukcyjnym	%	15,4	16	16,5	17,2	18	18,6

Tabela 11 Struktura wiekowa mieszkańców miasta Torunia w latach 2007-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Wyrazem chłonności rynku pracy jest liczba pracujących. Poniższa tabela prezentuje dane za lata 2007-2012. Wg nich – liczba osób zatrudnionych spadła w ciągu 5 lat o 4,2%. Przy czym liczba pracujących mężczyzn spadła o 5,1%, a liczba pracujących kobiet spadła o 3,3%.

Pracujący		2007	2008	2009	2010	2011	2012	Dynamika 2012/2007	Dynamika 2012/2011
ogółem	osoba	65 653	65 099	64 411	65 892	64 768	62 877	95,8%	97,1%
mężczyźni	osoba	33 270	33 240	32 634	32 902	33 423	31 564	94,9%	94,4%
kobiety	osoba	32 383	31 859	31 777	32 990	31 345	31 313	96,7%	99,9%

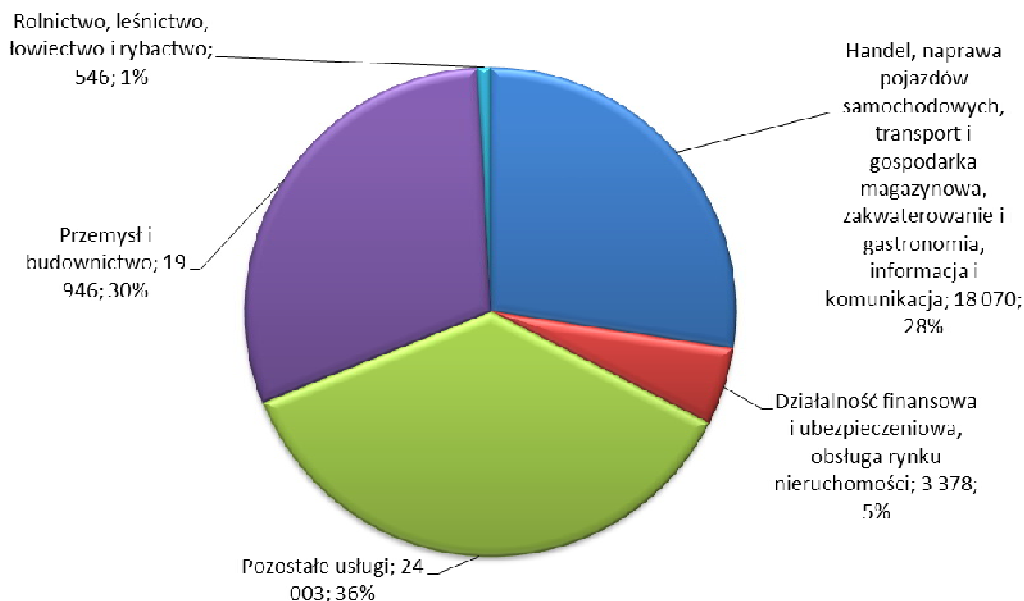
Tabela 12 Struktura liczby pracujących mieszkańców Torunia w latach 2007-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W podziale na sektory gospodarki – najwięcej osób zatrudnionych jest w handlu i usługach (łącznie ok. 45,4 tys. osób), a następnie w przemyśle i budownictwie (19,9 tys. osób).

Liczba pracujących osób ze względu na sektor działalności gospodarczej w roku 2011

Rysunek 5 Liczba pracujących osób ze względu na sektor działalności gospodarczej w roku 2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W przeliczeniu na zarejestrowane przedsiębiorstwa - przeciętna firma zatrudnia poniżej 3 osób. Liczba ta nie uwzględnia pracy właścicieli - zarejestrowanych przedsiębiorców, którzy nie są pracownikami. Przeciętna firma w sektorze przemysłu i budownictwa zatrudnia 4,4 osoby, w sektorze handlu i usług – 2,5 osoby. Pokazuje to duże rozdrobnienie przedsiębiorstw.

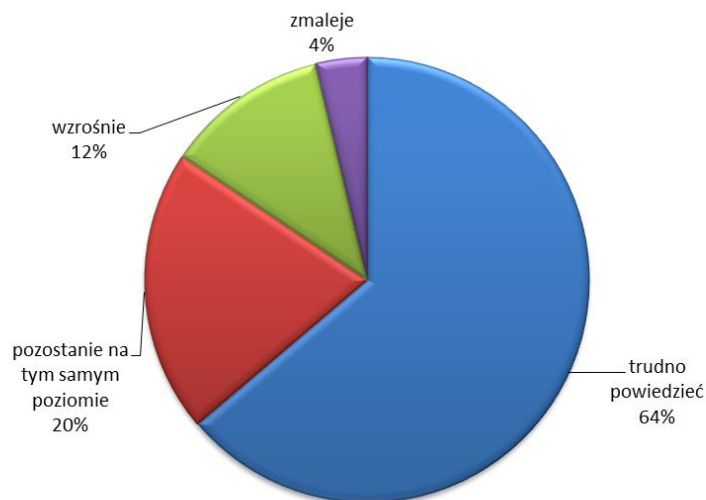
4.2. Perspektywy zmian do 2017 roku

W 2012 roku na terenie województwa kujawsko-pomorskiego zostało przeprowadzone badanie pn. „Rynek pracy pod lupą”⁸, w którym wzięli udział przedsiębiorcy województwa. Celem badania było m.in. zbadanie nastrojów i przewidywań pracodawców odnośnie zmian poziomu zatrudnienia do 2017 roku wraz z określeniem ich przyczyn. Wyniki tego badania przedstawiają poniższe wykresy.

⁸ Badanie ankietowe pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego w ramach badania „Rynek pracy pod lupą”, WUP w Toruniu, 2012

Perspektywy zmiany zatrudnienia do 2017 roku wg pracodawców

Rysunek 6 Perspektywy zmiany zatrudnienia do 2017 roku wg pracodawców.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników badania pracodawców 2012.

Większości badanych przedsiębiorców (64%) trudno jest stwierdzić czy zatrudnienie w przedsiębiorstwach do 2017 roku zwiększy się czy zmniejszy, a 20% badanych uznało, że raczej pozostanie na tym samym poziomie. Tylko 12% badanych pracodawców przewiduje, że zatrudnienie się zwiększy w wyniku rozwoju firmy (rozbudowy, otwarcia nowych placówek) oraz wzrostu popytu na produkty/usługi. Czynniki, które raczej skłaniają do pesymizmu jest niż demograficzny oraz konieczna restrukturyzacja i reorganizacja przedsiębiorstw.

4.3. Charakterystyka bezrobocia miasta Torunia na tle innych miast

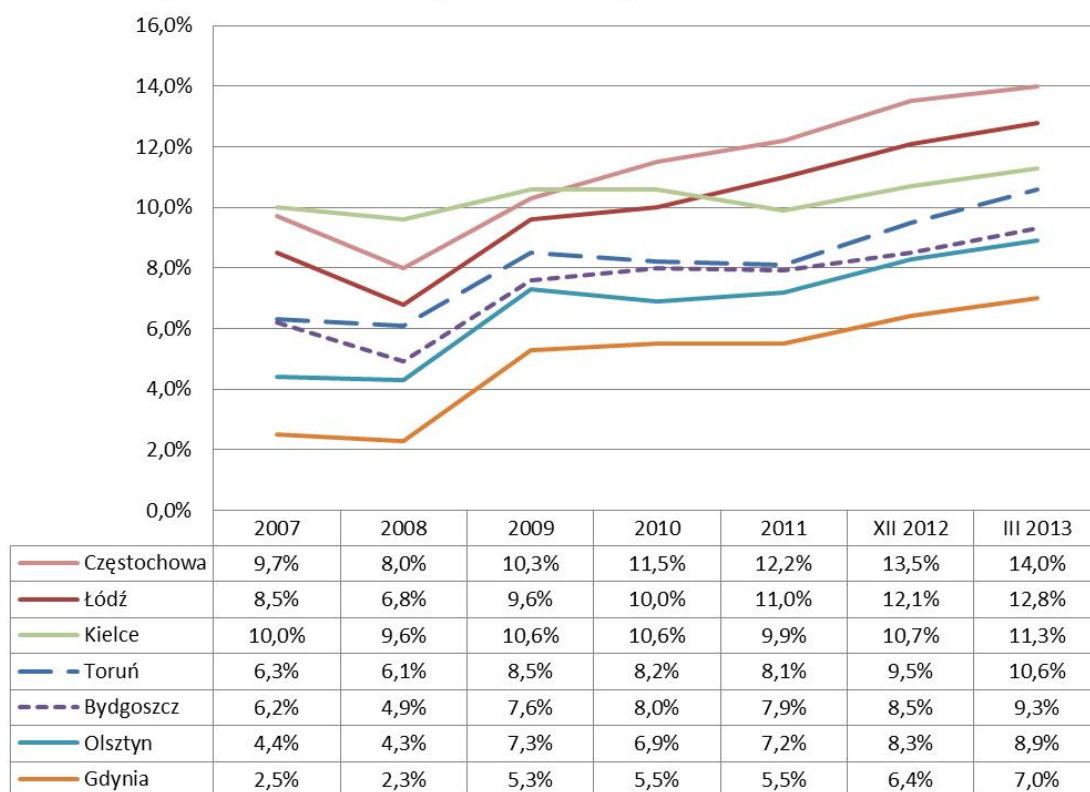
Kolejnym etapem analizy rynku pracy jest analiza bezrobocia miasta Torunia. Porównanie stopy bezrobocia miasta Torunia z innymi podobnymi miastami w kraju o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. pozwala określić stopień wykorzystania siły roboczej dla rozwoju przedsiębiorczości miasta. Do porównania została wybrana Bydgoszcz, jako największe obok Torunia miasto regionu, Gdańsk, Łódź, Olsztyn, Częstochowa, Kielce.

Zestawienie stopy bezrobocia rejestrowanego⁹ miasta Torunia i innych wybranych w latach 2007-2013 przedstawia poniższy wykres.

⁹ Stopę bezrobocia rejestrowanego obliczono jako stosunek liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (ogółem oraz danej grupy), tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego. Stopę bezrobocia podaje się z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Stopa bezrobocia rejestrowanego w latach 2007-2013

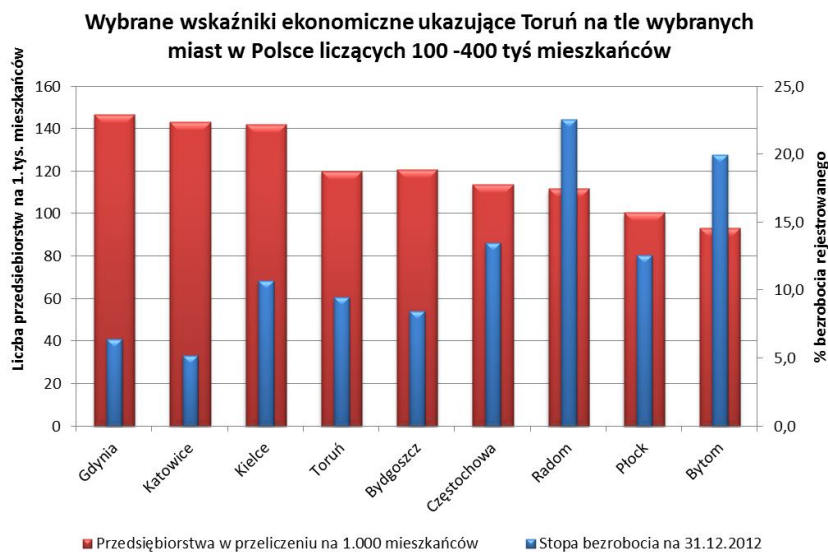
Rysunek 7 Stopa bezrobocia rejestrowanego miasta Torunia i innych wybranych miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. w latach 2007- III 2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS.

Stopa rejestrowanego bezrobocia Torunia jest niższa od Częstochowy, Łodzi i Kielc, wyższa od Bydgoszczy oraz Olsztyna i Gdyni. W roku 2012 rozpoczęła się niekorzystna tendencja wzrostu stopy bezrobocia. Jak pokazuje powyższy wykres niekorzystny trend zarejestrowano we wszystkich wskazanych miastach.

Bezrobocie jest pochodną liczby funkcjonujących przedsiębiorstw.

Poniższy rysunek prezentuje zależność pomiędzy wskaźnikiem bezrobocia rejestrowanego i liczbą przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców. Dokonano wyboru kilku miast o wielkości 100-300 tys. osób. W zestawieniu umieszczono także Bydgoszcz (363 tys. mieszkańców).

Rysunek 8 Zależność pomiędzy stopą bezrobocia rejestrowanego a liczbą przedsiębiorstw na 10 tys. mieszkańców (2012).

Źródło: Baza danych regionalnych, GUS.

Zależność pomiędzy tymi dwoma wskaźnikami jest bardzo wyraźna – im więcej działających przedsiębiorstw tym niższe bezrobocie. Wskaźniki dla Torunia są zbliżone do wielkości Bydgoszczy i plasują się w okolicach wartości przeciętnych. Wzorcowe w zestawieniu są Katowice i Gdynia.

Charakterystyka podstawowych wskaźników bezrobocia w Toruniu w roku 2012:

1. Nowo zarejestrowani bezrobotni – 13 171, w tym 6 389 kobiet, z kolei wyłączono z rejestru 11743 osoby. Większy napływ niż odpływ osób z bezrobocia w 2012r.
2. W roku 2012 utrzymywała się trudna sytuacja na lokalnym, regionalnym i ogólnopolskim rynku pracy. Liczba bezrobotnych zwiększyła się o blisko 700 osób.
3. Stopa bezrobocia, charakteryzująca udział bezrobotnych w liczbie ludności aktywnej zawodowo, pod koniec 2012 roku wynosiła odpowiednio:
 - w mieście Toruniu 9,5%,
 - w województwie 17,7%,
 - w Polsce 13,4% .
4. Zgłoszone wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej – 3 426 w tym 954 miejsc subsydiowanych.
5. Liczba bezrobotnych w końcu okresu – 8 808, w tym 4 581 kobiet.
6. Odsetek bezrobotnych bez wykształcenia średniego – 53,8%.
7. Odsetek bezrobotnych z wykształceniem średnim ogólnokształcącym – 9,5%.
8. Odsetek bezrobotnych z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym – 22%.
9. Odsetek bezrobotnych z wykształceniem wyższym – 14,7%.
10. Odsetek bezrobotnych bez doświadczenia zawodowego – 14,7%.
11. Odsetek bezrobotnych bez kwalifikacji zawodowych – 20,0%.

Szczególnie istotny jest punkt 4, mówiący o chłonności rynku pracy, który w ciągu roku jest w stanie przyjąć 3,4 tys. osób. Dla porównania w roku 2011 zgłoszono 3,9 tys. miejsc pracy, a w 2010 – 5,2 tys. miejsc pracy i aktywizacji zawodowej.

Należy zwrócić uwagę, że na podstawie zgłoszeń wolnych miejsc pracy za pośrednictwem PUP nie można wyciągać pełnych wniosków o chłonności rynku pracy w Toruniu. Istnieją również inne formy poszukiwania pracowników - bez pośrednictwa PUP.

4.4. Osoby bezrobotne miasta Torunia ze względu na posiadane kwalifikacje zawodowe i płeć w latach 2007-2011

Zestawienie najliczniej reprezentowanych ogółem osób bezrobotnych z kilkunastu zawodów na terenie Torunia w latach 2007-2011 przedstawia poniższa tabela. Zestawienie nie wyczerpuje listy. Pełne zestawienie liczy 1005 zawodów, z których 826 uznawanych jest jako nadwyżkowe¹⁰.

Zawód	Ogółem liczba bezrobotnych				
	Lata				
	2007	2008	2009	2010	2011
Sprzedawca	653	463	585	673	692
Pracownik biurowy - technik prac biurowych	153	131	169	179	183
Asystent ekonomiczny - technik ekonomista	122	146	169	151	161
Sprzątaczką	166	128	165	162	134
Kucharz	91	81	114	112	129
Ślusarz	101	86	159	131	123
Szwaczka	80	59	120	139	123
Magazynier	69	61	121	100	116
Robotnik budowlany	70	77	117	116	106
Krawiec	77	54	91	91	98
Murarz	61	65	99	100	97
Technik mechaniczny	57	62	108	72	86
Robotnik gospodarczy	50	56	72	88	83
Malarz budowlany	61	57	99	90	81
Pakowacz	54	51	56	90	81
Pracownik administracyjny	55	52	81	63	59
Specjalista ds. marketingu i handlu	42	71	88	55	44

Tabela 13 Najliczniej reprezentowane ogółem zawody miasta Torunia w latach 2007-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Toruniu.

Najliczniej reprezentowanymi zawodami wśród osób bezrobotnych miasta Torunia pozostają sprzedawcy oraz technicy prac biurowych i technicy ekonomiści – ich liczba z roku na rok wzrasta. Bardzo istotne jest to, że zawody te (jak i większość pozostałych reprezentowanych w powyższym zestawieniu) są objęte kształceniem szkolnym. Podobne zawody określane są jako nadwyżkowe w Bydgoszczy i Włocławku.

W większości z powyższych zawodów wzrasta liczba bezrobotnych kobiet. Udział bezrobotnych kobiet w ogóle osób pozostających bez pracy w Toruniu w latach 2007-2012 przedstawia poniższa tabela.

¹⁰ <http://podlupa.wup.torun.pl/monitoring-zawodow-deficytowych-i-nadwyzkowych/dane/>

Bezrobotni	Lata					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ogółem liczba bezrobotnych	5 802	5 589	7 653	7 481	7 380	8 808
Liczba bezrobotnych Kobiet	3 565	3 171	3 809	3 969	3 997	4 581
Udział bezrobotnych Kobiet	61,4%	56,7%	49,8%	53,1%	54,2%	52,0%

Tabela 14 Udział bezrobotnych Kobiet w ogóle bezrobotnych miasta Torunia w latach 2007-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Toruniu.

W kontekście rozwoju przedsiębiorczości miasta Torunia warto zwrócić uwagę na sekcje działalności gospodarczej, które generują najwięcej bezrobotnych osób, a co za tym idzie, w których jest najbardziej niewykorzystany kapitał ludzki.

Zestawienie osób bezrobotnych miasta Torunia w podziale na przynależność do sekcji PKD przedstawia poniższa tabela.

Sekcja wg PKD 2007	Struktura bezrobotnych				
	2007	2008	2009	2010	2011
Handel hurtowy i detaliczny	26%	24%	22%	22%	23%
Przetwórstwo przemysłowe	25%	28%	29%	25%	21%
Usługi administrowania i działalność wspierająca			4%	12%	14%
Budownictwo	10%	10%	14%	11%	11%
Pozostała działalność usługowa	9%	7%	6%	7%	6%
Zakwaterowanie i usługi gastronomiczne	4%	3%	3%	4%	5%
Edukacja	3%	3%	2%	3%	4%
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna			5%	3%	3%
Administracja publiczna i obrona narodowa	6%	6%	5%	3%	3%
Transport i gospodarka magazynowa	3%	3%	3%	3%	3%
Kultura, rozrywka i rekreacja			2%	2%	2%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	2%	2%	2%	2%	2%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	3%	2%	1%	2%	2%
Informacja i komunikacja	1%	1%	1%	1%	1%
Obsługa rynku nieruchomości	8%	10%	1%	1%	1%
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	2%	2%	1%	1%	1%

Tabela 15 Struktura bezrobotnych wg sekcji PKD ostatniego miejsca pracy w roku 2011.

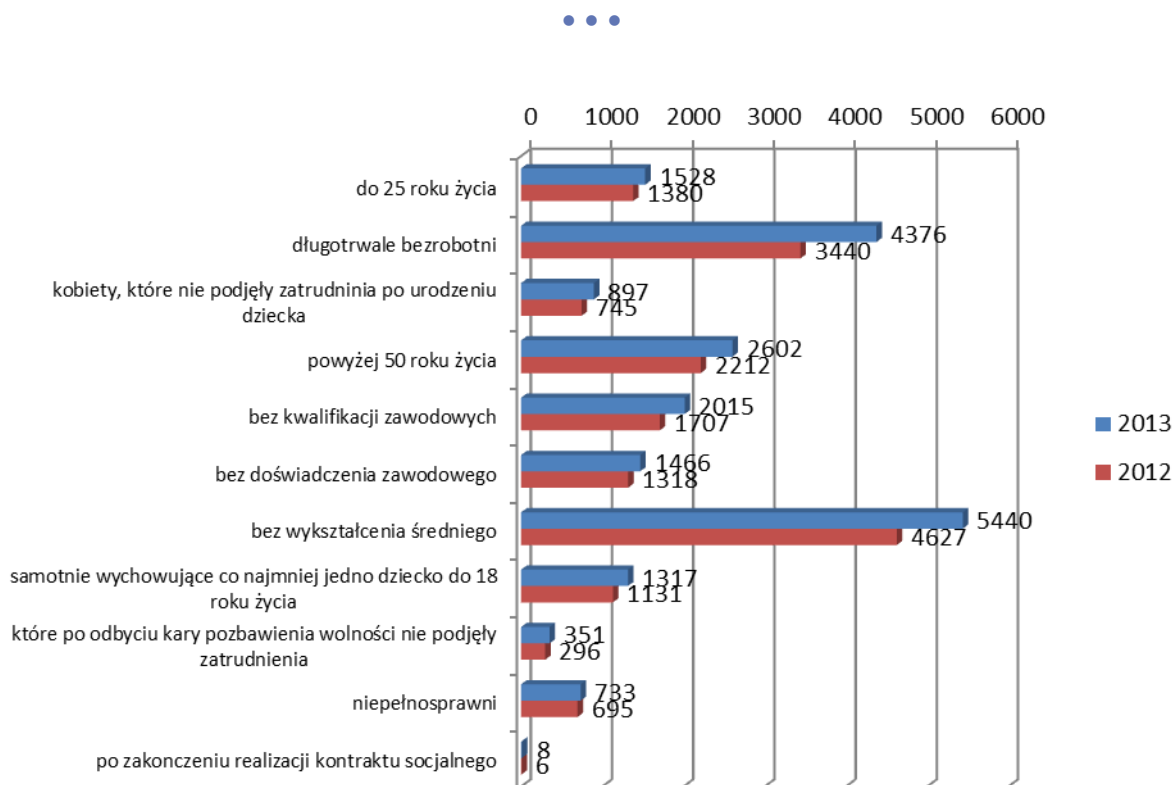
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Toruniu.

Najwięcej bezrobotnych generują przedsiębiorstwa handlowe, co jest zgodne ze zmniejszaniem się liczby przedsiębiorstw w tej sekcji. W dalszej kolejności – firmy przetwórstwa przemysłowego, usługi administrowania oraz budownictwo. Wymienione sekcje generują 70% liczby bezrobotnych.

Analizując bezrobocie geograficznie w układzie przestrzennym Torunia, najwięcej osób bezrobotnych jest na Chełmińskim Przedmieściu, Bydgoskim Przedmieściu, Rubinkowie oraz Na Skarpie – stanowią oni ok. 57% ogółu bezrobotnych miasta Torunia;

Strukturę osób bezrobotnych miasta Torunia w szczególnej sytuacji w końcu lutego 2012 i 2013 roku obrazuje poniższy wykres porównawczy.

Diagnoza przedsiębiorczości w Toruniu

Rysunek 9 **Udział wybranych kategorii osób bezrobotnych w stosunku do ogółu bezrobotnych miasta Torunia w lutym 2012 i 2013 roku.**

Źródło: PUP w Toruniu.

Osoby długotrwale bezrobotne stanowią najliczniejszą kategorię osób pozostających bez pracy (blisko 44% w 2012 roku). Osoby powyżej 50. roku życia stanowiły blisko 27% ogółu bezrobotnych miasta Torunia w 2012 roku.

Monitoring zawodów nadwyżkowych i deficytowych miasta Torunia w latach 2007-2011

Monitoring zawodów nadwyżkowych oraz deficytowych miasta Torunia stanowi następny ważny element analizy rynku pracy miasta. Warto w tym miejscu jasno zdefiniować zawód nadwyżkowy i deficytowy.

Zawód nazywamy nadwyżkowym, gdy na rynku pracy występuje mniej ofert pracy niż osób posiadających kwalifikacje w tym zawodzie. Zawód deficytowy z kolei to taki, z którego na rynku pracy występuje więcej ofert niż osób posiadających kwalifikacje w tym zawodzie, bądź brakuje na rynku pracy osób o kwalifikacjach w tym zawodzie.

Klasyfikację najbardziej nadwyżkowych zawodów miasta Torunia w latach 2007-2011 przedstawia poniższa tabela. Im prezentowany wskaźnik jest bliższy zera – tym mniej ofert pracy przypada na zarejestrowanego bezrobotnego o takim zawodzie.

Zawód	Wskaźnik intensywności nadwyżki zawodu				
	Lata				
	2007	2008	2009	2010	2011
Technik hotelarstwa	0	0	0	0	0
Aparatowy procesów chemicznych	0,0294	0	0	0	0
Geograf	0	0	0,1346	0	0
Pozostali mechanicy pojazdów samochodowych	0,0698	0,0182	0,0408	0,0526	0
Ekonomista	0,1636	0,0789	0,0459	0	0
Biolog	0,2105	0,0488	0,0455	0	0
Technik mechanik	0,0904	0,0212	0,0036	0,1197	0,0220
Specjalista ochrony środowiska	0,0877	0,0278	0,0241	0,0455	0,0294
Specjalista do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych	0,0323	0,0612	0,1915	0	0,0385
Chemik	0	0,0732	0,0250	0	0,0435
Cukiernik	0,0784	0,0294	0,0118	0,0351	0,0625
Technik technologii odzieży	0,0455	0	0,0175	0	0,0682
Specjalista administracji publicznej	0,0381	0,0467	0,3636	0	0,0714
Krawiec	0,2692	0,0417	0,1338	0,0250	0,0719

Tabela 16 Zestawienie najbardziej nadwyżkowych zawodów miasta Torunia w latach 2007-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Toruniu.

Do najbardziej nadwyżkowych zawodów zaliczają się: technicy hotelarstwa, aparatowi procesów chemicznych, mechanicy samochodowi. Dużą grupę wysoce nadwyżkowych zawodów stanowią osoby z wyższym wykształceniem – geograf, chemik, ekonomista, biolog. Utrzymuje się wysoki poziom nadwyżki zawodów z grupy specjalistów – ochrony środowiska, do spraw organizacji usług gastronomicznych, hotelarskich i turystycznych oraz administracji publicznej.

Klasyfikacja zawodów deficytowych miasta Torunia

Klasyfikację najbardziej deficytowych zawodów miasta Torunia w latach 2007-2011 przedstawia poniższa tabela. Wskaźnik intensywności deficytu zawodu pokazuje ile razy zapotrzebowanie na pracowników danego zawodu przekracza liczbę osób zarejestrowanych w Urzędzie Pracy.

Zawód	Wskaźnik intensywności deficytu zawodu				
	Lata				
	2007	2008	2009	2010	2011
Spawacz metodą TIG	-	-	-	max	max
Spawacz metodą MAG	-	-	-	2	49
Doradca finansowy	-	-	-	9	32
Pozostali pracownicy obsługi biura	-	-	-	6	15
Kontroler biletów	31	max	-	-	10
Pozostałe sprzętaczkę biurowe i hotelowe	-	-	-	-	9
Nauczyciel/instruktor praktycznej nauki zawodu	-	20	6	6	8,5
Pracownik ochrony fizycznej bez licencji	-	-	-	8	8,07
Sprzedawca w branży mięsnej	-	-	-	8	7

Zawód	Wskaźnik intensywności deficytu zawodu				
	Lata				
	2007	2008	2009	2010	2011
Spawacz metodą MIG	-	-	-	-	6
Sprzątaczką domowa	-	-	-	-	5
Doradca inwestycyjny	2	46	1,67	3,67	-
Telemarketer	17	-	-	6,13	-
Hostessa	-	-	35	-	-

Tabela 17 Zestawienie najbardziej deficytowych zawodów miasta Torunia w latach 2007-2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PUP w Toruniu.

„max” – oznacza występujące oferty pracy, na które brak osób do pracy z pożądanymi kwalifikacjami zawodowymi.

„-” – oznacza brak deficytu zawodu w danym roku.

Najbardziej deficytowymi zawodami w latach 2010-2011 są spawacze metodą TIG i MAG, doradcy finansowi, pozostali pracownicy obsługi biura oraz nauczyciele-instruktorzy praktycznej nauki zawodu. Występują także takie zawody, które w jednym roku są deficytowe, by w kolejnym stać się nadwyżkowe. Zapotrzebowanie powstaje w związku z uruchomieniem nowej działalności.

4.5. Kształtowanie się wynagrodzeń osób miasta Torunia na tle kraju

W kontekście konkurencyjności Torunia pod względem kosztów pracy - ważnym elementem analizy jest analiza wynagrodzeń osób zatrudnionych w Toruniu na tle kraju.

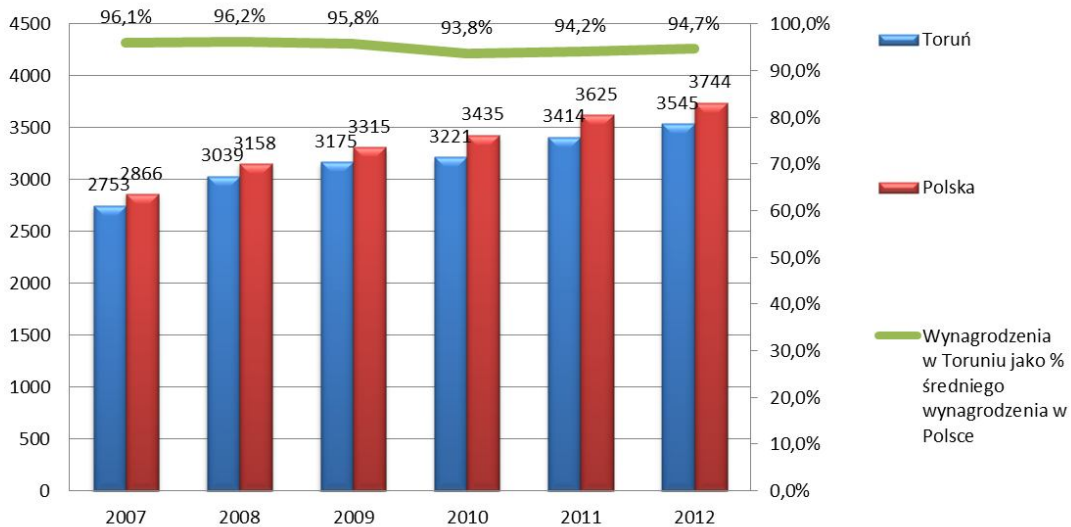
Średnie wynagrodzenie	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł)					
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Toruń	2753	3039	3175	3221	3414	3545
Polska	2866	3158	3315	3435	3625	3744
Wynagrodzenia w Toruniu jako % średniego wynagrodzenia w Polsce	96,1%	96,2%	95,8%	93,8%	94,2%	94,7%

Tabela 18 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) w latach 2007-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) w latach 2007-2012

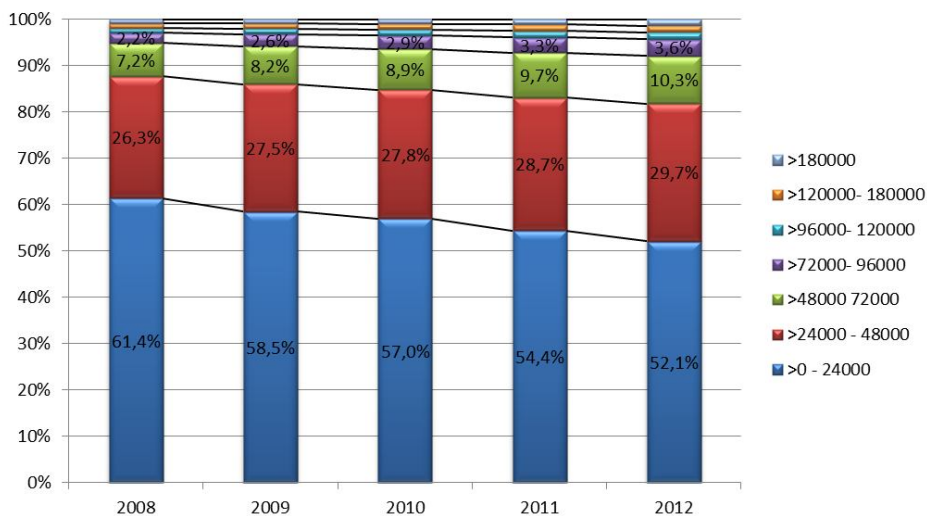
Rysunek 10 Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (w zł) w latach 2007-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Średnie wynagrodzenie w Toruniu jest niższe od średniej krajowej o ok. 5%.

Na podstawie danych toruńskich urzędów skarbowych, przeanalizowano również dochody mieszkańców Torunia. Obserwowany jest spadek odsetka osób zarabiających do 2000 zł/miesięcznie (do 24 tys. zł rocznie). Z kolei rośnie udział osób o zarobkach średnich – pomiędzy 2 a 4 tys. zł miesięcznie (do 48 tys. zł rocznie) oraz kolejny przedział zarobków. Wyniki analizy przedstawia poniższy wykres.

Dochody podatników w Toruniu w latach 2008-2012

Rysunek 11 Wysokość dochodów podatników w Toruniu w latach 2008-2012.

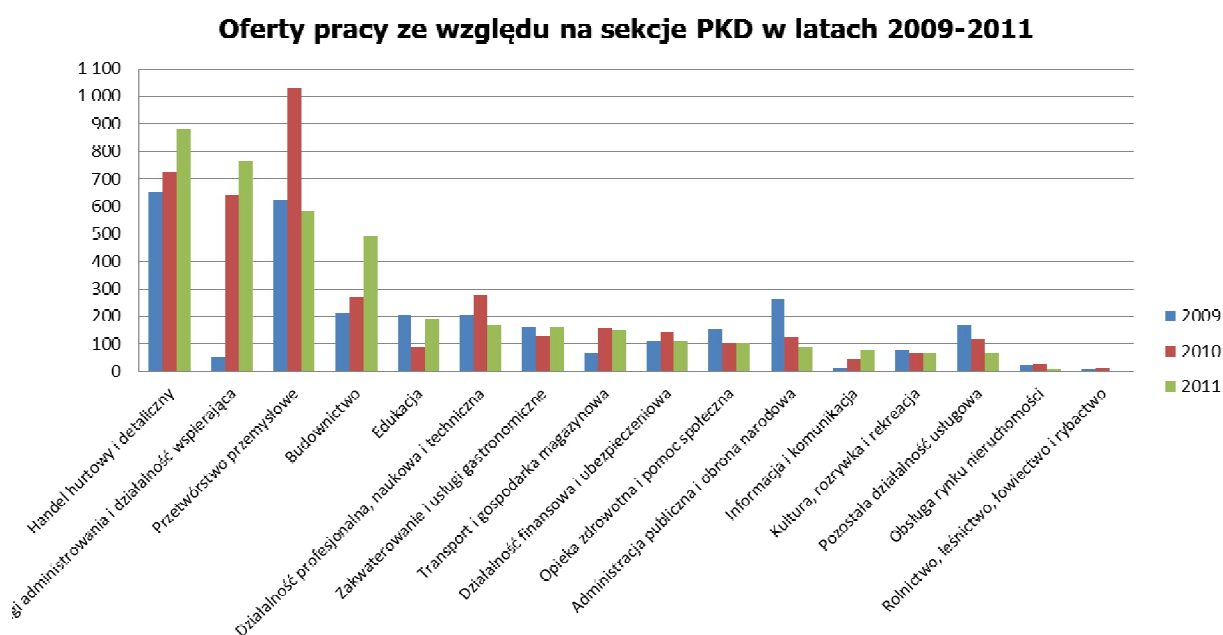
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych I i II Urzędu Skarbowego w Toruniu.

4.6. Wolne miejsca pracy

Analiza wolnych miejsc pracy ze względu na przynależność do sekcji PKD dostarcza informacji na temat tego, które sekcje działalności gospodarczej wykazują tendencje do rozwoju.

Zestawienie ofert pracy miasta Torunia ze względu na sekcje PKD w latach 2009-2011 przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 12 Oferty pracy miasta Torunia w podziale na sekcje PKD w latach 2009-2011.
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z MPiPS-01 „Sprawozdanie o rynku pracy”.

W latach 2010-2011 w najistotniejszych pod względem liczby funkcjonujących firm sekcjach działalności gospodarczej wzrosła liczba ofert pracy.

Ogólna liczba ofert pracy utrzymuje się w ostatnich dwóch latach na poziomie bliskim 4 tys. etatów.

5. Potencjał edukacyjny i szkoleniowy

Na potencjał edukacyjny składają się zasadniczo dwa elementy – obecny poziom i kierunek wykształcenia mieszkańców oraz potencjalne możliwości kształcenia, jakie dają obecne instytucje edukacyjne i szkoleniowe.

5.1. Struktura wykształcenia ludności województwa kujawsko-pomorskiego na tle kraju w latach 2002-2011

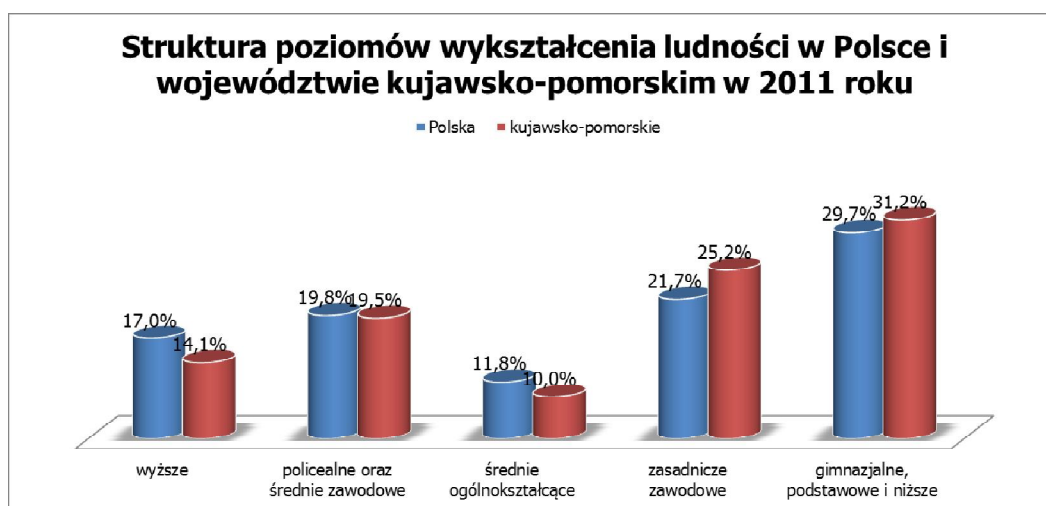
Poziom wykształcenia odgrywa ważną rolę w rozwoju przedsiębiorczości miasta Torunia. Duża liczba osób o relatywnie niskim poziomie wykształcenia może stanowić czynnik zmniejszający atrakcyjność inwestycyjną regionu, szczególnie w zakresie lokowania inwestycji o wysokim stopniu innowacyjności. Poniżej zaprezentowano zestawienie wykształcenia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego na tle Polski w przedziale lat 2002 i 2011.

Poziom wykształcenia	Polska			kujawsko-pomorskie		
	2002	2011	Dynamika zmian 2002=100%	2002	2011	Dynamika zmian 2002=100%
wyższe	9,9%	17,0%	171,7%	8,4%	14,1%	167,5%
policealne oraz średnie zawodowe	22,9%	19,8%	86,5%	21,0%	19,5%	92,7%
średnie ogólnokształcące	8,6%	11,8%	137,2%	8,2%	10,0%	121,8%
zasadnicze zawodowe	23,2%	21,7%	93,5%	27,3%	25,2%	92,3%
gimnazjalne, podstawowe i niższe	35,4%	29,7%	83,9%	35,0%	31,2%	89,1%

Tabela 19 Struktura wykształcenia ludności Polski oraz województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2002 i 2011.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego 2002 i 2011.

Porównanie struktury poziomów wykształcenia ludności Polski i województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 roku przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 13 Struktura poziomów wykształcenia ludności Polski oraz województwa kujawsko-pomorskiego w 2011 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Spisu Powszechnego 2002 i 2011.

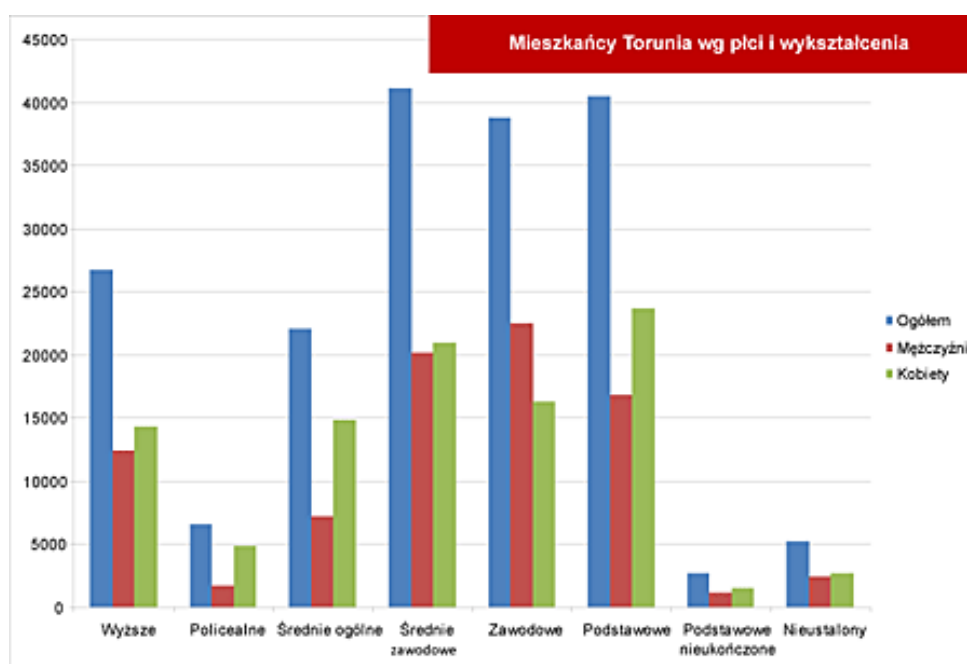

W porównaniu do średniej krajowej województwo charakteryzuje się wyższym odsetkiem osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym oraz zasadniczym zawodowym. Z kolei udział osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym i policealnym oraz wyższym jest niższy niż średnia w Polsce.

Zgodnie z ogólną tendencją zwiększył się znacząco odsetek osób o wyższym wykształceniu (wzrost o 67,5%), jednak wzrost ten jest wolniejszy niż średni dla całego kraju. Z innych danych wynika, że w 2011 roku województwo kujawsko-pomorskie notuje wśród pozostałych województw jeden z najniższych w kraju odsetek osób z wyższym wykształceniem.

Również wolniej niż średnio w Polsce zwiększa się odsetek osób o wykształceniu średnim ogólnokształcącym. Natomiast zmniejsza się odsetek osób o wykształceniu policealnym oraz średnim zawodowym, zasadniczym zawodowym i gimnazjalnym wraz z podstawowym i niższym. Dynamika tych zmian jednak pokazuje na rosnący negatywny dystans pomiędzy województwem, a średnimi wynikami pozostałych regionów.

Poniżej zamieszczono wykres przedstawiający strukturę mieszkańców Torunia wg płci i wykształcenia.

Rysunek 14 Struktura mieszkańców Torunia wg płci i wykształcenia (dane z 30 czerwca 2013r.)
Źródło: www.torun.pl/pl/miasto/mieszkańcy-dane.

Prawie 30% torunian w wieku 25-29 lat to osoby z wyższym wykształceniem. W kolejnych grupach wiekowych odsetek ten stopniowo maleje. Wśród mieszkańców w średnim wieku - od 35 do 59 lat - przeważają osoby z wykształceniem średnim zawodowym i zasadniczym zawodowym. W grupie "po siedemdziesiątce" największą część stanowią osoby z wykształceniem podstawowym.

5.2. Charakterystyka szkolnictwa miasta Torunia na tle regionu

Absolwenci szkół wyższych podregionu bydgosko-toruńskiego w latach 2007-2011

Kierunki zdobytego wykształcenia mieszkańców stanowią barierę lub czynnik sprzyjający inwestycjom i rozwojowi gospodarki. Warunkiem przy którym wykształcenie mieszkańców regionu stanie się czynnikiem powodującym wzrost liczby i wielkości przedsiębiorstw jest sprostanie przez uczelnie (różnych poziomów) zapotrzebowaniu przedsiębiorstw na specjalistów i pracowników.

Zestawienie liczby absolwentów szkół wyższych regionu bydgosko-toruńskiego w podziale na typy ukończonych przez nich kierunków w latach 2007-2011 zawiera poniższa tabela.

Diagnoza przedsiębiorczości w Toruniu

Typy kierunków/ liczba absolwentów	Lata											
	2007		2008		2009		2010		2011		2012	
	Region bydgosko- toruński	Udział w ogóle	Region bydgosko- toruński	Udział w ogóle	Region bydgosko- toruński	Udział w ogóle	Region bydgosko- toruński	Udział w ogóle	Region bydgosko- toruński	Udział w ogóle	Region bydgosko- toruński	Udział w ogóle
ekonomia i administracja	4 485	25,6%	4 472	25,3%	4 290	22,1%	4 959	25,1%	5 205	25,0%	5 235	24,7%
pedagogiczne	2 752	15,7%	2 894	16,4%	3 315	17,1%	3 339	16,9%	3 605	17,3%	4 212	19,8%
humanistyczne	1 616	9,2%	1 596	9,0%	2 027	10,5%	2 258	11,4%	2 324	11,2%	1 945	9,2%
społeczne	1 665	9,5%	1 785	10,1%	2 164	11,2%	1 934	9,8%	1 696	8,1%	1 871	8,8%
medyczne	978	5,6%	1 153	6,5%	1 364	7,0%	1 201	6,1%	1 510	7,2%	1 634	7,7%
usługi dla ludności	1 101	6,3%	1 101	6,2%	1 371	7,1%	999	5,1%	1 136	5,5%	996	4,7%
inżynieryjno-techniczne	1 002	5,7%	819	4,6%	923	4,8%	781	3,9%	1 055	5,1%	989	4,7%
biologiczne	1 009	5,7%	979	5,5%	1 050	5,4%	922	4,7%	739	3,5%	673	3,2%
fizyczne	701	4,0%	655	3,7%	665	3,4%	674	3,4%	631	3,0%	564	2,7%
prawne	493	2,8%	475	2,7%	488	2,5%	421	2,1%	414	2,0%	473	2,2%
rolnicze, leśne i rybactwa	365	2,1%	381	2,2%	402	2,1%	391	2,0%	532	2,6%	437	2,1%
architektura i budownictwo	169	1,0%	208	1,2%	170	0,9%	178	0,9%	348	1,7%	397	1,9%
dziennikarstwo i informacja	218	1,2%	267	1,5%	150	0,8%	277	1,4%	226	1,1%	379	1,8%
informatyczne	487	2,8%	432	2,4%	356	1,8%	628	3,2%	374	1,8%	320	1,5%
artystyczne	154	0,9%	174	1,0%	307	1,6%	319	1,6%	343	1,6%	295	1,4%
produkcja i przetwórstwo	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	19	0,1%	141	0,7%	233	1,1%
opieka społeczna	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	163	0,8%	165	0,8%	217	1,0%
matematyczno-statystyczne	229	1,3%	178	1,0%	220	1,1%	168	0,8%	155	0,7%	169	0,8%
ochrona środowiska	126	0,7%	120	0,7%	118	0,6%	123	0,6%	126	0,6%	146	0,7%
usługi transportowe	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	22	0,1%	110	0,5%	51	0,2%
weterynaryjne	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
ochrona i bezpieczeństwo	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%	0	0,0%
ogółem	17 550	100,0%	17 689	100,0%	19 380	100,0%	19 776	100,0%	20 835	100,0%	21 236	100,0%

Tabela 20 Zestawienie liczby absolwentów szkół wyższych regionu bydgosko-toruńskiego w latach 2007-2012.

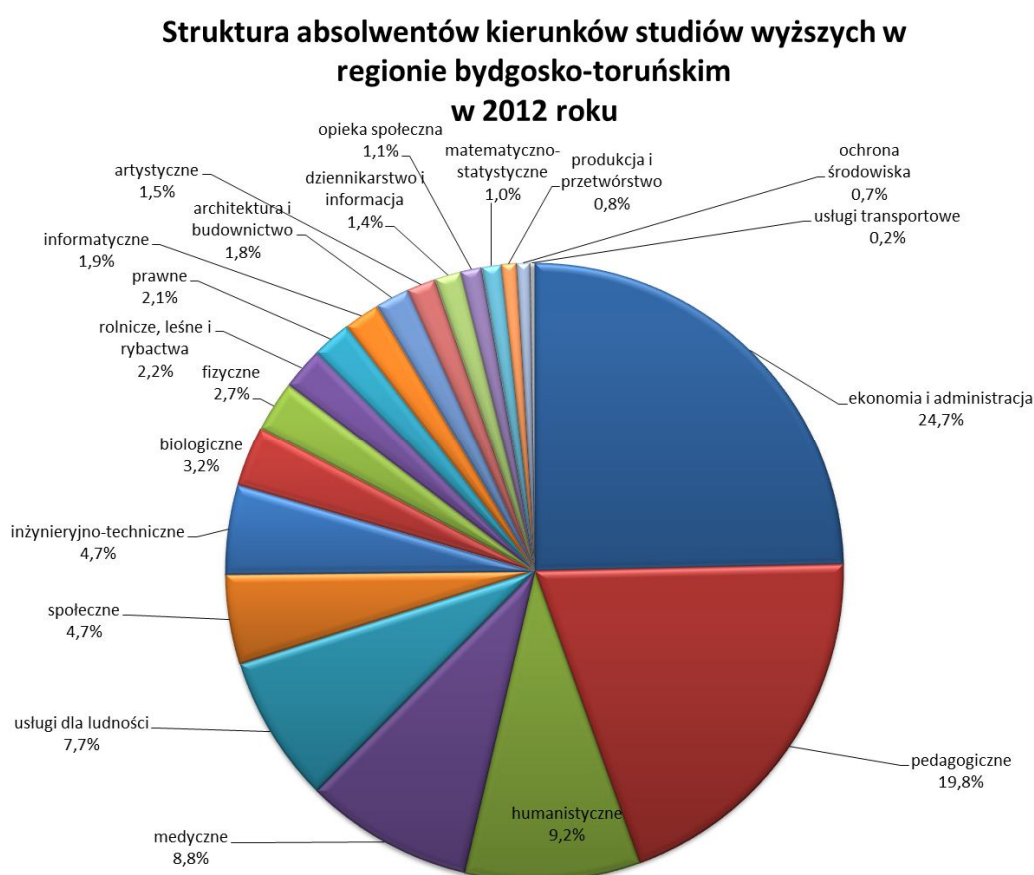
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W oparciu o powyższe dane można stwierdzić, że w analizowanym okresie:

- o rośnie liczba absolwentów studiów wyższych,
- o rośnie udział absolwentów kierunków ekonomicznych i administracyjnych, pedagogicznych oraz humanistycznych, których przedstawiciele należą do nadwyżkowych zawodów,
- o utrzymuje się niski odsetek absolwentów kierunków inżynieryjno-technicznych oraz produkcji i przetwórstwa, na których przedstawicieleli rynek pracy zgłasza zapotrzebowanie.

Strukturę absolwentów różnych typów kierunków studiów wyższych regionu bydgosko-toruńskiego w 2011 roku przedstawia poniższy wykres.

Rysunek 15 Struktura absolwentów kierunków studiów wyższych w regionie bydgosko-toruńskim w 2012 roku.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Na podstawie powyższych informacji można stwierdzić, że regionalne uczelnie wyższe kształcą głównie w kierunkach nadwyżkowych na rynku pracy. Dominują absolwenci kierunków ekonomicznych i administracyjnych, pedagogicznych oraz humanistycznych, którzy łącznie stanowią ponad 53,7% ogółu absolwentów regionu.

Niski udział mają absolwenci kierunków inżynieryjno-technicznych, architektury i budownictwa, a zwłaszcza produkcji i przetwórstwa oraz ochrony i bezpieczeństwa, na których rynek pracy zgłasza duże zapotrzebowanie i który byłby zgodny z pożądanymi kierunkami rozwoju gospodarki lokalnej.

Charakterystyka szkolnictwa policealnego oraz średniego zawodowego miasta Torunia

Szkoły policealne, w liczbie aż 26, stanowią najbardziej rozwiniętą gałąź szkolnictwa miasta. Niestety większość spośród nich dostarcza na rynek pracy techników, których kwalifikacje należą do nadwyżkowych na rynku pracy miasta Torunia.

W Toruniu funkcjonuje również 10 techników, w których w roku szkolnym 2012/2013 kształciło się aż 3734 osób, co stanowi blisko 40% ogółu kształcącej się młodzieży w szkołach średnich miasta¹¹. Większość spośród tych szkół dostarcza jednak osób o kwalifikacjach zawodowych nadwyżkowych na rynku pracy miasta, do których głównie należą technik hotelarstwa, technik technologii odzieży, technik mechanik, technik ochrony środowiska oraz technik ekonomista. Osoby te, razem z większością absolwentów szkół policealnych stanowią niewykorzystany kapitał ludzki.

Poniżej zaprezentowano kierunki kształcenia i zawody, które można zdobyć w toruńskich zespołach szkół ponadgimnazjalnych. Zestawiono je z monitoringiem zawodów nadwyżkowych i deficytowych w Toruniu i na podstawie wartości wskaźnika¹² średniej miesięcznej nadwyżki podaży nad popytem siły roboczej określono charakter danego zawodu.

1. Technika:

- a. Technik budownictwa – wysoce nadwyżkowy^[2]
- b. Technik geodeta – nadwyżkowy
- c. Technik teleinformatyk – nadwyżkowy
- d. Technik spedytor – nadwyżkowy
- e. Technik logistyk – nadwyżkowy
- f. Technik elektronik – nadwyżkowy
- g. Technik technologii żywności – nadwyżkowy
- h. Technik technologii odzieży – nadwyżkowy
- i. Technik hotelarstwa – wysoce nadwyżkowy
- j. Technik obsługi turystycznej – nadwyżkowy
- k. Technik ekonomista – wysoce nadwyżkowy
- l. Technik handlowiec – nadwyżkowy

¹¹ Na podstawie danych zawartych w odpowiedzi Prezydenta Miasta Torunia z dnia 10 stycznia 2013 roku.

¹² Im wyższa wartość średniej miesięcznej nadwyżki podaży siły roboczej nad liczbą zgłoszonych ofert pracy tym dany zawód jest bardziej nadwyżkowy. Im bliższa 0 wartość wskaźnika intensywności nadwyżki zawodu tym zawód jest bardziej nadwyżkowy.

^[2] Określenie „wysoce nadwyżkowy” oznacza zawód o średniej miesięcznej nadwyżce podaży siły roboczej w 2011 roku powyżej 5.

- m. Technik żywienia i usług gastronomicznych – nadwyżkowy
 - n. Kelner – nadwyżkowy
 - o. Technik mechanik – wysoce nadwyżkowy
 - p. Technik inżynierii środowiska i melioracji – nadwyżkowy
 - q. Technik architektury krajobrazu – nadwyżkowy
 - r. Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej - nowy kierunek, potencjalnie deficytowy
 - s. Technik elektryk – nadwyżkowy
 - t. Technik informatyk – wysoce nadwyżkowy
2. Szkoły zawodowe:
- a. Murarz-tylnkarz – nadwyżkowy
 - b. Sprzedawca –nadwyżkowy w najwyższym stopniu^[3]
 - c. Kucharz – wysoce nadwyżkowy
 - d. Cukiernik – wysoce nadwyżkowy
 - e. Stolarz – nadwyżkowy
 - f. Ślusarz – wysoce nadwyżkowy
 - g. Operator obrabiarek skrawających – nadwyżkowy
 - h. Fotograf – deficytowy
 - i. Fryzjer – wysoce nadwyżkowy
 - j. Mechanik pojazdów samochodowych – wysoce nadwyżkowy
 - k. Elektromechanik pojazdów samochodowych – nadwyżkowy
 - l. Monter maszyn i urządzeń – nadwyżkowy
 - m. Elektryk – zbliżony do zrównoważonego^[4]
 - n. Monter elektronik - zbliżony do zrównoważonego
 - o. Krawiec – wysoce nadwyżkowy

Istotnym problemem jest to, że na kształcenie w zawodach nadwyżkowych istnieje duże zapotrzebowanie ze strony kandydatów i ich rodziców. W odpowiedzi na zgłaszane zapotrzebowanie - kierunki nadwyżkowe są utrzymywane przez szkoły. O wyborze kierunku kształcenia nadal decyduje przeświadczenie o indywidualnych predyspozycjach, oderwane od rzeczywistego zapotrzebowania pracodawców. Świadczy to o niskiej świadomości społecznej potrzeb rynku pracy.

^[3] Określenie „nadwyżkowy w najwyższym stopniu” oznacza zawód o średniej miesięcznej nadwyżce podaży siły roboczej w 2011 roku powyżej 20.

^[4] Określenie „zbliżony do zrównoważonego” oznacza zawód o wskaźniku intensywności nadwyżki (deficytu) zawodu w 2011 roku mieszczącym się w przedziale 0,7-0,9.

Kształtowanie się szkolnictwa średniego ogólnokształcącego miasta Torunia

Istotną kwestią z punktu widzenia rozwoju przedsiębiorczości miasta Torunia jest właściwe ukierunkowanie uczniów i jakość kształcenia liceów ogólnokształcących, które powinny odpowiednio do potrzeb rynku pracy ukierunkować i właściwie przygotować młodych ludzi do studiów. Szkoły powinny dostarczać przedsiębiorczych młodych osób, pragnących rozpocząć własną działalność, jak również zapewniać wykwalifikowanych pracowników lokalnym przedsiębiorcom.

W mieście funkcjonuje 12 liceów ogólnokształcących, w których w roku szkolnym 2012/2013 kształcą się 5110 osób, co stanowi ponad 50% ogółu kształcącej się młodzieży w szkołach średnich miasta Torunia¹³. W liceach ogólnokształcących nadal występują profile ekonomiczne, społeczne, pedagogiczne, które ukierunkowują na studia, po których późniejsi absolwenci należą do zawodów najbardziej nadwyżkowych na rynku miasta Torunia. Mniejsza jest liczba osób kształcących się w profilach skłaniających i przygotowujących do podjęcia studiów na kierunkach technicznych.

Zestawienie absolwentów szkół średnich miasta Torunia, którzy uzyskali świadectwo dojrzałości w latach 2008-2011 prezentuje poniższa tabela.

Typ szkoły/Liczba absolwentów uzyskujących świadectwo dojrzałości	2008		2009		2010		2011		2012	
	Liczba osób	Udział w ogóle	Liczba osób	Udział w ogóle	Liczba osób	Udział w ogóle	Liczba osób	Udział w ogóle	Liczba osób	Udział w ogóle
Licea ogólnokształcące dla młodzieży	1 848	73,60%	2 003	71,66%	1 804	71,70%	1 742	70,87%	1 661	71,63%
Technika dla młodzieży	535	21,31%	664	23,76%	639	25,40%	625	25,43%	584	25,18%
Licea ogólnokształcące dla dorosłych	41	1,63%	59	2,11%	39	1,55%	38	1,55%	56	2,41%
Uzupełniające licea ogólnokształcące dla dorosłych	17	0,68%	18	0,64%	13	0,52%	18	0,73%	13	0,56%
Licea profilowane dla młodzieży	47	1,87%	25	0,89%	7	0,28%	12	0,49%	3	0,13%
Technika dla dorosłych	8	0,32%	14	0,50%	2	0,08%	12	0,49%	2	0,09%
Szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe	15	0,60%	12	0,43%	12	0,48%	11	0,45%	19	0,82%
Ogółem	2 511	100%	2 795	100%	2 516	100%	2 458	100%	2 319	100%

Tabela 21 Absolwenci szkół ponadgimnazjalnych miasta Torunia uzyskujący świadectwo dojrzałości w latach 2008-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Obecnie w szkołach średnich o profilu technicznym kształcą się ok. ¼ osób, uzyskujących świadectwo dojrzałości.

Kształtowanie się szkolnictwa zasadniczego zawodowego miasta Torunia

W mieście Toruń funkcjonuje 6 zasadniczych szkół zawodowych, w których łącznie w roku szkolnym 2012/2013 kształcą się 651 osób, co stanowi niespełna 7% ogółu kształcącej się młodzieży w szkołach średnich miasta Torunia¹⁴. Negatywnym czynnikiem dla rynku pracy pozostaje jednak

¹³ Na podstawie danych zawartych w odpowiedzi Prezydenta Miasta Torunia z dnia 10 stycznia 2013 roku.

¹⁴ Na podstawie danych zawartych w odpowiedzi Prezydenta Miasta Torunia z dnia 10 stycznia 2013 roku.

fakt, że połowa spośród tych szkół kształci w zawodach będących nadwyżkowymi na rynku pracy miasta, do których należą kucharz, cukiernik, krawiec, fryzjer oraz sprzedawca.

Pozostałe zasadnicze szkoły zawodowe, dostarczają osób o kwalifikacjach pożądanym ze względu na ich deficytowość na rynku pracy miasta Torunia, do których należą spawacze, mechanicy i elektrycy.

5.3. Potencjał szkoleniowy

W ostatnim okresie duża część szkoleń realizowana jest przy wykorzystaniu środków unijnych. W związku z tym, potencjał szkoleniowy można ocenić m.in. za pomocą zdolności toruńskich podmiotów do absorpcji środków na szkolenia oraz po liczbie funkcjonujących firm szkoleniowych.

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, pochodzącego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, przedsiębiorstwa województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2007-2013 zrealizowały, bądź są w trakcie realizacji szeregu projektów na łączną wartość 209 mln zł. Ocenie podlegają tu projekty wchodzące w skład poddziałania 8.1.1 – Wspieranie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw, ponieważ przede wszystkim te projekty oddziałują bezpośrednio na rozwój przedsiębiorczości m.in. miasta Torunia.

W porównaniu do Bydgoszczy - przedsiębiorcy Torunia zrealizowali/realizują zdecydowanie więcej projektów związanych z rozwojem kwalifikacji zawodowych i doradztwem dla swoich firm. Jest to szczególnie istotne, gdyż w Bydgoszczy funkcjonuje ponad dwa razy więcej przedsiębiorstw. Nie oznacza to jednak, że wszystkie wymienione projekty były realizowane w Toruniu – zdecydowana większość miała zasięg wojewódzki. Poniższe zestawienie pokazuje jednak możliwości przeprowadzenia projektów w oparciu o toruński potencjał szkoleniowy.

Zestawienie projektów zrealizowanych bądź w trakcie realizacji, wspierających rozwój kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego w latach 2007-2013 prezentuje poniższa tabela i wykres.

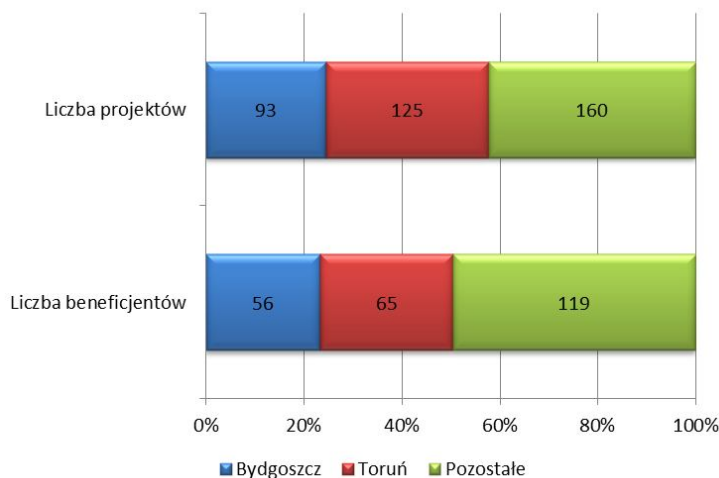
Lokalizacja firmy	Liczba beneficjentów	Liczba projektów	Wartość projektów	Wartość dofinansowania	Średnia wartość projektu	Udział liczby projektów w ogóle	Udział wartości projektów w ogóle
Bydgoszcz	56	93	51 096 626 zł	46 431 131 zł	549 426 zł	24,6%	24,4%
Toruń	65	125	65 824 505 zł	60 138 029 zł	526 596 zł	33,1%	31,4%
Pozostałe	119	160	92 606 954 zł	84 673 787 zł	578 793 zł	42,3%	44,2%
Ogółem	240	378	209 528 085 zł	191 242 947 zł	554 307 zł	100,0%	100,0%

Tabela 22 Projekty zrealizowane bądź w trakcie realizacji, wspierające rozwój kwalifikacji zawodowych, doradztwo dla przedsiębiorstw regionu w latach 2007-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych <http://www.mojregion.eu/mapa-dotacji.html>.

Udział liczby projektów ze względu na lokalizację beneficjenta projektu

Rysunek 16 Struktura liczby projektów ze względu na lokalizację przedsiębiorstwa będącego beneficjentem projektu w latach 2007-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych <http://www.mojregion.eu/mapa-dotacji.html>.

Porównano również liczbę aktywnych firm szkoleniowych działających w Toruniu i Bydgoszczy. Dane pozyskano na podstawie zarejestrowanych instytucji szkoleniowych na portalu www.inwestycjawkadry.pl. Wg tego źródła w Toruniu funkcjonuje 90 instytucji szkoleniowych (dla porównania - w Bydgoszczy 109).

5.4. Podstawy przedsiębiorczości w szkołach

Pierwszy kontakt z pojęciem przedsiębiorczości, uczniowie mają w ramach przedmiotu prowadzonego w szkołach ponadgimnazjalnych. Zgodnie z podstawą programową przedmiotu „Podstawy przedsiębiorczości”¹⁵ szczegółowe wymagania obejmują sześć obszarów:

1. Człowiek przedsiębiorczy – asertywność, słabe i mocne strony własnej osobowości, rozpoznawanie ról społecznych, kariera zawodowa osób, które odniosły sukces, stosowanie różnych form komunikacji, prawa konsumenta, odczytywanie reklamy.
2. Rynek – cechy i funkcje - społeczne i ekonomiczne cele gospodarowania, czynniki wytwórcze (praca, przedsiębiorczość, kapitał, ziemia, i informacja, cechy, funkcje i rodzaje rynków, obieg pieniądza, transformacja gospodarki Polski po 1989r., czynniki wpływające na popyt i podaż, punkt równowagi rynkowej).
3. Instytucje rynkowe - formy i funkcje pieniądza, rola instytucji finansowych, obliczanie procentów od kredytu i lokaty bankowej, papiery wartościowe, formy inwestowania kapitału, system emerytalny w Polsce, oferty banków, funduszy inwestycyjnych, firm ubezpieczeniowych i funduszy emerytalnych.
4. Państwo, gospodarka - ekonomiczne funkcje państwa, mierniki wzrostu gospodarczego, przyczyny i narzędzia oddziaływania państwa na gospodarkę, dochody i rodzaje wydatków państwa, narzędzia polityki pieniężnej itp.

¹⁵ Źródło - podstawa programowa przedmiotu Podstawy Przedsiębiorczości.

5. Przedsiębiorstwo - otoczenie, w którym działa przedsiębiorstwo, cele działania przedsiębiorstwa, projekt własnego przedsiębiorstwa oparty na biznesplanie, formy prawno-organizacyjne przedsiębiorstwa, procedury i wymagania związane z zakładaniem przedsiębiorstwa, zasady pracy zespołowej, konflikty w zespole, etapy realizacji projektu, zachowania etyczne i nieetyczne w biznesie.
6. Rynek pracy - mierniki i skutki bezrobocia, motywacje aktywności zawodowej człowieka, własne możliwości znalezienia pracy, sposoby zatrudnienia pracownika, dokumenty aplikacyjne dotyczące konkretnej oferty pracy, rozmowa kwalifikacyjna, różne formy wynagrodzeń, deklaracja podatkowa PIT, zachowania etyczne i nieetyczne w roli pracodawcy i pracownika.

Analizując podstawę programową, trzeba uznać, że przedmiot raczej skupia się na przekazaniu podstawowej wiedzy ekonomicznej i wiedzy o gospodarce rynkowej, niż na przedsiębiorczości jako takiej. Przedsiębiorczość jest bowiem definiowana jako „umiejętność dostrzeżenia i wykorzystania (zrealizowania) nowych możliwości produkcyjnych, usługowych czy też organizacyjnych dających szansę na relatywnie duże korzyści w warunkach braku pewności co do sukcesu całego przedsięwzięcia”¹⁶.

Przedmiot raczej przygotowuje uczniów do pełnienia funkcji świadomego ekonomicznie i gospodarczo pracownika firmy, niż przedsiębiorcy.

6. Potencjał naukowy

Województwo kujawsko-pomorskie dysponuje relatywnie wysokim potencjałem naukowym. Problemem są kierunki kształcenia, które tylko częściowo są dopasowane do potrzeb rynku pracy.

6.1. Uczelnie, kierunki studiów i specjalności¹⁷:

W Toruniu znajduje się 7 uczelni wyższych, które kształcą ok. 40 tysięcy studentów.

Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu (UMK), powstały w 1945 roku, jest największą uczelnią Polski Północnej zarówno pod względem potencjału naukowego, jak i liczby oferowanych kierunków, form kształcenia oraz liczby studentów i absolwentów. Z bogatej oferty UMK korzysta obecnie około 31 tysięcy studentów, którzy kształcą się na 79 kierunkach studiów, ponad 100 specjalnościach, i ponad 60 kierunkach studiów podyplomowych.

Wyższa Szkoła Bankowa w Toruniu (WSB) to pierwsza w Toruniu niepubliczna uczelnia biznesowa. Od 15 lat kształci studentów na kierunkach o charakterze ekonomicznym, gospodarczym i finansowym. Wg rankingu Perspektyw z 2011r. – największa uczelnia niepubliczna w Polsce Północnej.

Kolegium Jagiellońskie - Toruńska Szkoła Wyższa (TSW) powstała w 2003 r. kształci kadry dla gospodarki i instytucji publicznych, w szczególności specjalistów z zakresu nauk społecznych –

¹⁶ W. Bielecki, *Przedsiębiorczość w wirtualnym środowisku*, Wyd. Naukowe Zarządzania UW, Warszawa 1999, s.19.

¹⁷ Opracowanie przygotowane w oparciu o ofertę edukacyjną uczelni toruńskich oraz Monitoring Zawodów Deficytowych i Nadwyżkowych (MZDiN) 2011 miasta Torunia.

administracja, pedagogika i stosunki międzynarodowe oraz prowadzi studia inżynierskie z zakresu informatyki, inżynierii środowiska, elektroniki i telekomunikacji.

Toruńska Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości (TWSP) jest niepubliczną wyższą uczelnią zawodową. Zgodnie z deklaracją programową – jej oferta jest odpowiedzią na lukę programową w kształceniu zawodowym w wielu branżach. Uczelnia prowadzi kształcenie na kierunkach: logistyka (studia inżynierskie), kosmetologia, turystyka i rekreacja, bezpieczeństwo narodowe oraz kształci na studiach podyplomowych (logistyka, kosmetologia).

Wyższa Szkoła Gospodarki w Bydgoszczy (WSG) – Wydział Techniczny w Toruniu - 1 października 2011 roku Wyższa Szkoła Gospodarki otwierając Wydział Techniczny w Toruniu, uruchomiła kształcenie przyszłych inżynierów na kierunkach mechatronika i budownictwo. Kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału Technicznego w Toruniu oparta jest na pracownikach naukowych i wykładowcach reprezentujący przede wszystkim środowisko akademickie Wyższej Szkoły Gospodarki w Bydgoszczy - pracujących w Instytucie Informatyki i Mechatroniki WSG oraz Instytucie Architektury, Budownictwa i Gospodarki Przestrzennej.

Wyższa Szkoła Filologii Hebrajskiej w Toruniu powstała w 2009 roku. Jest pierwszą tego typu uczelnią w Europie. Uczelnia kształci w zakresie filologii hebrajskiej, historii i kultury Żydów.

Wyższa Szkoła Kultury Społecznej i Medialnej została utworzona w 2001 r. kształci w kierunkach: informatyka, dziennikarstwo i komunikacja społeczna, politologia, kulturoznawstwo.

Wyższe Seminarium Duchowne Diecezji Toruńskiej rozpoczęło działalność w 1994 r.

Poniżej przedstawiono kierunki studiów i specjalności, z próbą odniesienia do potrzeb przedsiębiorstw oraz określenie zapotrzebowania (nadwyżkowy lub deficytowy) na absolwentów zgłaszanego w lokalnych urzędach pracy.

Uczelnia wyższa	Kierunek studiów/ Specjalność	Potencjał do wykorzystania w przedsiębiorstwach	Nadwyżkowy/Deficytowy wśród zapotrzebowania zgłaszanego w lokalnych urzędach pracy ¹⁸
UMK, TSW	Administracja	Tak	Nadwyżkowy
UMK	Analityka medyczna <ul style="list-style-type: none"> • Biomedycyna informatyczna • Biomedycyna laboratoryjna 	Tak	Zbliżony do zrównoważonego
UMK	Archeologia	Trudny	Nadwyżkowy
WSG	Architektura	Tak	Nadwyżkowy
UMK	Archiwistyka i zarządzanie dokumentacją	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Artystyczno-Pedagogiczny	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Astronomia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Automatyka i robotyka: <ul style="list-style-type: none"> • Automatyzacja maszyn i urządzeń technologicznych • Systemy mikroprocesorowe 	Tak	Zbliżony do zrównoważonego
UMK, WSB	Bezpieczeństwo wewnętrzne	Trudny	Deficytowy
TWSP	Bezpieczeństwo narodowe	Trudny	Deficytowy
UMK	Bibliotekarstwo	Trudny	Nadwyżkowy

¹⁸ „-” – oznacza brak informacji nt. danego kierunku w MZDiN 2011 miasta Torunia.

UMK	Bibliotekoznawstwo	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Biologia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Biotechnologia: <ul style="list-style-type: none"> • Agrobiotechnologia • Biotechnologia medyczna 	Tak	Nadwyżkowy
WSG	Budownictwo: <ul style="list-style-type: none"> • Budownictwo ogólne • Budownictwo drogowe • Technologia i organizacja budownictwa 	Tak	Deficytowy
UMK	Chemia: <ul style="list-style-type: none"> • Chemia biomedyczna • Chemia i analiza żywności • Chemia polimerów • Nanomateriały i nanostruktury 	Tak	Nadwyżkowy
UMK	Dietetyka	Tak	Deficytowy
UMK, WSKSiM	Dziennikarstwo i komunikacja społeczna	Tak	Nadwyżkowy
UMK	Ekonomia	Tak	Nadwyżkowy
TSW	Elektronika i telekomunikacja	Tak	-
WSG	Energetyka odnawialna	Tak	-
UMK	Etnologia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Europeistyka	Tak	-
UMK	Farmacja	Tak	-
UMK	Filologia polska, klasyczna i obcojęzyczna	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Filozofia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Finanse i rachunkowość: <ul style="list-style-type: none"> • Rachunkowość i audyt finansowy • Finanse i doradztwo finansowe • Rachunkowość w zarządzaniu jednostkami gospodarczymi 	Tak	Deficytowy i zrównoważony ¹⁹
WSB	Finanse i rachunkowość: <ul style="list-style-type: none"> • Doradca rynków finansowych • Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami • Rachunkowość i finanse przedsiębiorstw 	Tak	Deficytowy okresowo zawód doradcy finansowego
UMK	Fizjoterapia	Tak	Nadwyżkowy
UMK	Fizyka	Trudny (spec. nauczycielska)	Nadwyżkowy
UMK	Fizyka techniczna: <ul style="list-style-type: none"> • Informatyka stosowana • Komputerowe systemy sterujące • Systemy cyfrowe • Technologie informatyczne 	Tak	Nadwyżkowy LOKALNIE
UMK	Geografia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Geologia	Trudny	Nadwyżkowy

¹⁹ Deficytowy, zgodnie z MZDiN 2011 jest zawód doradcy finansowego, a zrównoważony zawód głównego księgowego.

WSG	Gospodarka nieruchomościami	Tak	Nadwyżkowy
UMK	Grafika	Tak	Zrównoważony
UMK	Historia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Historia sztuki	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Informatyka i Informatyka Stosowana	Tak	Deficytowy
WSG	Inteligentne budynki	Tak	-
WSG	Inżynieria bezpieczeństwa	Tak	Deficytowy
WSG	Inżynieria produkcji	Tak	-
TSW	Inżynieria środowiska	Tak	Lokalnie - nadwyżkowy
WSG	Inżynieria wsparcia informatycznego – IT Services	Tak	Deficytowy
WSB	Inżynieria Zarządzania: <ul style="list-style-type: none"> • Inżynieria gospodarki przestrzennej • Inżynieria zarządzania procesami logistycznymi • Inżynieria zarządzania procesami produkcyjnymi 	Tak	-
UMK	Kognitywistyka	Tak	-
TWSP	Kosmetologia	Tak	Zbliżony do zrównoważonego
UMK	Kulturoznawstwo	Trudny	Nadwyżkowy
TWSP	Logistyka: <ul style="list-style-type: none"> • Zarządzanie logistyką • Logistyka dystrybucji i handlu • Logistyka przedsiębiorstw • Logistyka transportu i spedycji 	Tak	Deficytowy
UMK	Matematyka	Trudny	Nadwyżkowy
WSG	Mechatronika	Tak	-
UMK, TSW	Pedagogika	Trudny	Wysoce nadwyżkowy
UMK	Pedagogika i Pedagogika specjalna	Trudny	Wysoce nadwyżkowy
UMK	Politologia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK	Prawo	Tak	Zrównoważony
WSB	Prawo w biznesie – w przygotowaniu: <ul style="list-style-type: none"> • Prawo i ekonomia dla MSP • Prawo w obrocie gospodarczym • Prawo zamówień publicznych • Zabezpieczenia i windykacja w działalności gospodarczej 	Tak	<i>Nadwyżkowy (administracja)</i>
WSB	Psychologia w biznesie <ul style="list-style-type: none"> • Psychologia ekonomiczna • Psychologia mediacji i negocjacji • Psychologia menedżera • Psychologia rozwoju zawodowego 	Tak	<i>Nadwyżkowy</i>
UMK, WSB	Socjologia	Tak	Nadwyżkowy
UMK, TSW	Stosunki międzynarodowe	Trudny	Nadwyżkowy
TWSP	Technologia żywności i żywienie człowieka – w przygotowaniu	Tak	Deficytowy
UMK	Teologia	Trudny	Nadwyżkowy
UMK, WSB, TWSP	Turystyka i rekreacja	Tak	Nadwyżkowy

UMK	Zarządzanie: <ul style="list-style-type: none"> • Business Administration • Informatyka w zarządzaniu przedsiębiorstwem • Inwestycje i nieruchomości • Inżynieria decyzji menedżerskich • Logistyka procesów gospodarczych • Marketing • Organizacja i kierowanie przedsiębiorstwem • Przedsiębiorczość i zarządzanie małym i średnim przedsiębiorstwem • Rachunkowość • Rachunkowość menedżerska 	Tak	Nadwyżkowy
WSB	Zarządzanie: <ul style="list-style-type: none"> • International business – studia anglojęzyczne • Logistyka w biznesie • Marketing i public relations • Psychologia w zarządzaniu • Strategie i techniki sprzedaży • Zarządzanie firmą 	Tak	Deficytowy zawód logistyka
TWSP	Zarządzanie i inżynieria produkcji – w przygotowaniu	Tak	-

Tabela 23 Kierunki studiów i specjalności uczelni wyższych w Toruniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pochodzących ze stron internetowych uczelni wyższych w Toruniu oraz PUP.

Szereg kierunków kształcenia potencjalnie może zostać wykorzystane w działalności gospodarczej. Jednak wiele specjalności jest obecnie określanych jako nadwyżkowe na lokalnym rynku pracy. Potencjał zarówno edukacyjny, jak i naukowy mógłby zostać wykorzystany w przypadku powstania przedsiębiorstw o danym profilu (np. firmy farmaceutyczne z laboratoriami i produkcją).

6.2. Interdyscyplinarne Centrum Nowoczesnych Technologii

Na uwagę zasługuje powstanie w 2012 roku Interdyscyplinarnego Centrum Nowoczesnych Technologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, dzięki któremu potencjał naukowy największej Uczelni północnej Polski może zostać lepiej wykorzystany. Instytucja ta z założenia ma wspierać rozwój współpracy lokalnego biznesu z uczelnią, a także prowadzić działania zmierzające do komercjalizacji badań.

Interdyscyplinarne Centrum Nowoczesnych Technologii Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Torunia swoje działanie opiera o realizację czterech projektów badawczych.

Pierwszy projekt badawczy pt. **„Genomika funkcjonalna w badaniach biologicznych i biomedycznych”** ma na celu poznanie sekwencji materiału genetycznego oraz mapowanie

genomu, jak również określenie wszelkich zależności i interakcji wewnątrz genomu. W ramach tego projektu z punktu widzenia rozwoju przemysłu interesujące mogą być wyniki badań grupy zajmującej się genomiką roślin, której celem jest odnalezienie genów odpowiedzialnych za własności użytkowe roślin, takie jak odporność na stres, czy wydajność, co może pozwolić na uzyskanie lepszych odmian roślin uprawnych.

Drugi projekt badawczy pt. „Centrum Metod Separacyjnych i Bioanalitycznych *BioSep*” ma na celu m.in. **oddziaływanie na specjalistów związanych z różnymi gałęziami przemysłu**. Działania te mają pozwolić na **podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych** oraz wszechstronne **przygotowanie teoretyczne i praktyczne**, niezbędne przy wdrażaniu nowych rozwiązań naukowo-technicznych. Przygotowanie specjalistów w zakresie nowoczesnych technik analitycznych, które jest stosowane zarówno w specjalistycznych laboratoriach kontrolno-pomiarowych, jak i przykładowych laboratoriach kontroli jakości, umożliwić ma uzyskiwanie lepszych wyników, jak również wprowadzanie innowacji i nowych technologii.

Trzeci projekt badawczy prowadzony przez Zespół Interdyscyplinarnej Fizyki i Informatyki prowadzi badania w wyodrębnionych do tego celu laboratoriach. Szczególnie istotne z punktu widzenia możliwości wpływu na rozwój lokalnej przedsiębiorczości są badania prowadzone przez Laboratorium Systemów MEMS, Laboratorium Struktur Niskowymiarowych oraz Laboratorium Neurokognitywne. Laboratorium Systemów MEMS prowadzi prace związane z projektowaniem specjalistycznych układów scalonych i precyzyjnych systemów kontrolno-pomiarowych dla przemysłu. Laboratorium Struktur Niskowymiarowych prowadzi badania związane z inżynierią nowoczesnych materiałów m.in. dla elektroniki i optoelektroniki poprzez konstrukcję nowoczesnych urządzeń, takich jak tanie ogniwa fotowoltaiczne czy źródła światła (diody elektroluminescencyjne). Laboratorium Neurokognitywne ma z kolei pracować m.in. nad skutecznością reklamy podprogowej (tzw. „neuromarketing”).

Czwarty projekt badawczy pt. „Innowacyjne techniki badania mózgu człowieka w zdrowiu i chorobie”, który realizowany będzie przez centrum nowoczesnych technologii, jest skierowany przede wszystkim do branży medycznej.

7. Charakterystyka instytucji otoczenia biznesu miasta Torunia

Istnieje wiele definicji instytucji otoczenia biznesu (IOB). IOB można określić jako instytucje typu non profit, które nie działają dla osiągnięcia zysku lub przeznaczają zysk na cele statutowe, służą tworzeniu korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości. Dokładna definicja została zamieszczona w dokumencie „Uszczegółowienie RPO WK-P na lata 2007-2013”. Zgodnie z nią instytucje otoczenia biznesu to wszelkie podmioty, bez względu na ich formę prawną, które nie działają dla zysku lub przeznaczają zysk na cele statutowe, prowadzące działalność gospodarczą w rozumieniu prawa unijnego, służącą tworzeniu korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości²⁰. Dla określenia ośrodków, które profesjonalnie zajmują się aktywną

²⁰ Definicja na podstawie dokumentu „Uszczegółowienie RPO WK-P na lata 2007-2013” wersja 4.24 z dnia 27 marca 2013 r.

działalnością w zakresie wsparcia przedsiębiorczości, konkurencyjności i innowacyjności, często używa się pojęcia „**ośrodki innowacji i przedsiębiorczości**”²¹.

Wyróżnia się trzy główne grupy tych instytucji, różniące się ze względu na realizowane zadania:

1. Ośrodki przedsiębiorczości – szeroka promocja i inkubacja przedsiębiorczości (często w grupach dyskryminowanych), dostarczanie usług wsparcia do małych firm i aktywizacja rozwoju regionów peryferyjnych lub dotkniętych kryzysem strukturalnym;
2. Ośrodki innowacji – szeroka promocja i inkubacja innowacyjnej przedsiębiorczości, transfer technologii i dostarczanie usług proinnowacyjnych, aktywizacja przedsiębiorczości akademickiej i współpracy nauki z biznesem;
3. Instytucje finansowe – ułatwienie dostępu do finansowania działalności nowo powstałych oraz małych firm bez historii kredytowej, dostarczanie usług finansowych dostosowanych do specyfiki innowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych.

PARP zidentyfikował w Polsce 40 parków technologicznych, 29 inkubatorów technologicznych, 69 centrów transferu technologii oraz 68 funduszy kapitału zaangażowanego - łącznie jest to 206 instytucji, które pełnią istotną rolę w procesie dyfuzji technologii oraz wspierania rozwoju innowacyjnej przedsiębiorczości (ośrodki te stanowią około 36% wszystkich zidentyfikowanych w 2012 roku instytucji otoczenia biznesu w Polsce).

W Toruniu funkcjonuje ok. 11 ośrodków innowacji i przedsiębiorczości zidentyfikowanych przez PARP. Dla porównania w Bydgoszczy działa 15 tego typu ośrodków, a 35 w Poznaniu²².

7.1. Ośrodki przedsiębiorczości.

W Toruniu z tej grupy funkcjonują ośrodki szkoleniowo-doradcze, jak również zaliczony do tej grupy Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy WSB oraz organizacje pracodawców. Inkubatory przedsiębiorczości zapewniają wsparcie dla przedsiębiorców w początkowych stadiach działalności gospodarczej poprzez wynajęcie powierzchni biurowej oraz produkcyjnej na korzystnych warunkach finansowych – niższych niż rynkowe, usługi szkoleniowo-doradcze, czy wsparcie w ubieganiu się o dotacje na rozwój firmy.

Ośrodki szkoleniowo-doradcze miasta Torunia zapewniają dostęp do wiedzy i umiejętności poprzez doradztwo, szkolenia oraz przekazywanie informacji. Z zasady jednostki wchodzące w skład tego ośrodka nie są nastawione na zysk. Przekazują one wiedzę w formie szkoleń, warsztatów i doradztwa z zakresu: prawa, finansów i rachunkowości, funduszy europejskich, handlu zagranicznego, marketingu i public relations. Działania te wspierają rozwój przedsiębiorczości miasta i samozatrudnienia, jak również poprawę konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, zwiększając tym samym potencjał gospodarczy miasta. Poniżej krótko opisane zostały instytucje z tej grupy. Do tego obszaru został zaliczony Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości, działający przy Wyższej Szkole Bankowej, ze względu na to, że jego działalność jest otwarta na osoby spoza WSB.

²¹ Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce, Raport 2012, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

²² <http://www.pi.gov.pl>

<p>Enterprise Europe Network</p>	<p>Enterprise Europe Network to nowa sieć informacyjno – doradcza Komisji Europejskiej powstała w 2008 r. z połączenia sieci Euro Info Centre i Innovation Relay Centres. Sieć Enterprise Europe Network oferuje małym i średnim przedsiębiorcom usługi w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • informacji nt. prawa, polityk i programów Unii Europejskiej, • rozwijania współpracy podmiotów gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem współpracy międzynarodowej, • stymulowania potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw oraz transferu technologii i wiedzy, • ułatwienia udziału w programach ramowych UE na rzecz badań i rozwoju.
<p>Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości przy WSB</p>	<p>AIP działający przy Wyższej Szkole Bankowej już od października 2004 roku daje możliwość młodym ambitnym osobom założenia własnej firmy, tworząc nowe miejsca pracy absolwentom i studentom jak również innych osobom niezwiązanym ze środowiskiem akademickim, oraz inspirując współpracę między środowiskami naukowo-badawczymi, a przedsiębiorcami. Obecnie w toruńskim inkubatorze z powodzeniem funkcjonuje kilkadziesiąt startupów o różnych profilach działalności. Firmy te działają nie tylko na regionalnym toruńskim rynku, ale również prowadzą działalność na rynku ogólnopolskim i międzynarodowym. Współpraca z AIP umożliwia każdej osobie założenie firmy najniższym kosztem, najszybciej i najłatwiej w Polsce, przy minimalnym ryzyku. Przedsiębiorca nie musi mieć lokalu, dużych środków finansowych. Wystarczy dobry pomysł, który będzie testowany w ramach inkubatora. Rozwój firmy opiera się na programie AIP 2.0. Jest to pakiet wsparcia dla firm działających w sieci inkubatorów. Został on podzielony na trzy filary: firmę, wiedzę oraz społeczność, z których każdy ma wpływ na rozwój efektywności w innej płaszczyźnie prowadzenia biznesu. AIP 2.0 to m.in. możliwość korzystania z 40 biur w całej Polsce, sale konferencyjne, uczestnictwo w spotkaniach z ekspertami biznesu, szkolenia, zniżki na promocję firmy, pełna obsługa księgową, wsparcie prawne.</p>
<p>Regionalny Punkt Konsultacyjny. Dział Szkoleń, Usług i Projektów</p>	<p>Punkt Konsultacyjny KSU działający przy Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. świadczy usługi dla przedsiębiorców i osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą w ramach projektu „Świadczenie usług informacyjnych i doradczych w sieci Punktów Konsultacyjnych Krajowego Systemu Usług”. Usługi informacyjne są dla klientów bezpłatne. Usługi doradcze są dofinansowane w 90%, a wkład własny klienta wynosi zaledwie 10%, tj.: 10 zł (netto) za godzinę doradztwa. Zakres usługi to m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zakładanie firmy • Prowadzenie firmy • Opieka nad klientem • Usługa w zakresie rozliczania projektów • Asysta w rozpoczynaniu działalności gospodarczej • Asysta w prowadzeniu działalności gospodarczej
<p>Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu</p>	<p>Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu jest organizacją samorządu gospodarczego, zrzeszającą przedsiębiorstwa z Torunia i regionu kujawsko-pomorskiego. Powstała w 1989 roku i skupia blisko 200 firm, z których 95% stanowią małe i średnie przedsiębiorstwa, ogółem firmy członkowskie zatrudniają powyżej 12.000 osób. Podstawowym celem działania Izby jest reprezentowanie interesów środowiska gospodarczego wobec władz samorządu terytorialnego oraz kształtowanie polityki gospodarczej w regionie. IPH podejmuje inicjatywy, które służą wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości i ściśle współpracuje z zarządem województwa kujawsko-</p>

	<p>pomorskiego oraz z samorządami poszczególnych miast i powiatów. Organizując szkolenia i konferencje, IPH przygotowuje przedsiębiorców do korzystania z programów pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej oraz pomaga pozyskiwać fundusze na rozwój MSP.</p> <p>Działalność IPH w Toruniu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Przy Izbie funkcjonuje Stały Sąd Polubowny, który może rozstrzygać spory w sprawach gospodarczych i majątkowych. 2. Izba posiada uprawnienia do: <ul style="list-style-type: none"> wnoszenia odwołań od zamówień publicznych wydawania świadectw legalizacji towarów firm eksportowych 3. IPH jest akredytowana przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości oraz Ministerstwo Gospodarki Pracy i Polityki Społecznej do działania w ramach: <ul style="list-style-type: none"> • Krajowego Systemu Usług dla MSP w zakresie usług szkoleniowych i informacyjnych (wywiadownia gospodarcza, tworzenie Raportu Handlowego o firmach krajowych i zagranicznych, organizacja szkoleń, warsztatów, konferencji i seminariów) • Programu Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych PHARE (organizacja wyjazdów na zagraniczne targi, misje gospodarcze i wizyty studyjne, kojarzenie partnerów i wyszukiwanie kooperantów) 4. Izba zaangażowana jest w realizację Krajowego Programu Rozwoju Eksportu, którego celem jest wspieranie i promocja eksportu, a także stworzenie Regionalnego Centrum Eksportu w województwie kujawsko-pomorskim. 5. IPH pełni rolę instytucji wiodącej w realizacji "Zarysu polityki i strategii rozwoju eksportu dla województwa kujawsko-pomorskiego".
<p>Regionalny Ośrodek Europejskiego Funduszu Społecznego</p>	<p>Celem działania sieci Regionalnych Ośrodków EFS jest kreowanie rozwoju lokalnego, budowanie partnerstw nastawionych na rozwój regionu, w szczególności w zakresie rozwoju kapitału społecznego. Cel ten jest osiągnięty poprzez wspieranie beneficjentów do przygotowywania wysokiej jakości, odpowiadających na potrzeby społeczne projektów, które mogą być sfinansowane ze środków EFS.</p> <p>Klientem Regionalnego Ośrodka EFS może być przedstawiciel każdej instytucji będącej projektodawcą EFS, mającej siedzibę lub oddział w regionie, na którym działa Regionalny Ośrodek EFS lub przedstawiciel instytucji mającej siedzibę w innym regionie, która planuje realizację projektu w danym regionie.</p> <p>Priorytetową grupę klientów Regionalnych Ośrodków EFS stanowią:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. organizacje pozarządowe, 2. szkoły: podstawowe, gimnazjalne, ponadgimnazjalne, placówki edukacyjne w tym przedszkolne lub organy prowadzące, 3. wszystkie podmioty będące projektodawcami do EFS z gmin wiejskich, wiejsko-miejskich i miast do 25 tys. mieszkańców.

Tabela 24 Ośrodki przedsiębiorczości w Toruniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pochodzących ze stron internetowych instytucji.

Jedną z instytucji, której celem jest wsparcie merytoryczne działalności przedsiębiorstw jest Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu. W poniższej tabeli zaprezentowano informacje o skali udzielanej pomocy w latach 2009-2012.

Diagnoza przedsiębiorczości w Toruniu

	2009	2010	2011	2012
Seminaria/szkolenia - liczba działań	18	12	12	19
Seminaria/szkolenia - liczba uczestników	290	293	215	309
Usługi informacyjno-doradcze – liczba firm korzystających z pomocy (PK – Punkt Konsultacyjny „Wsparcie systemu kompleksowych usług informacyjnych dla przedsiębiorców i osób zamierzających rozpocząć działalność gospodarczą poprzez finansowanie sieci Punktów Konsultacyjnych (PK)”))	liczba klientów obsłużonych, niepowtarzających się - 723 ; liczba usług informacyjnych - 754	liczba klientów obsłużonych – 539 liczba usług informacyjnych w PK - 566.	liczba klientów obsłużonych – 543 liczba usług informacyjnych w PK - 555	liczba klientów obsłużonych – 43 liczba usług informacyjnych w PK - 45
Współpraca gospodarcza – liczba firm, które skorzystały z bazy ofert współpracy (zapytania złożone do IPH)	lista teleadresowa – 1, oferty zagraniczne - 77	lista teleadresowa – 8,	lista teleadresowa – 11	lista teleadresowa – 11
Kujawsko-Pomorski Sąd Arbitrażowy – liczba prowadzonych postępowań pojedynczych i	3	3	1	0
Konferencje gospodarcze liczba	1	2	7	3
Konferencje gospodarcze – ilość uczestników	Targi od działki po dom	118	104	104
Legalizacja dokumentów handlowych dla eksporterów na rynki poza UE	473	927	1617	1228
Sigillum – podpis elektroniczny	2	7	2	13

Rysunek 17 Charakterystyka usług świadczonych przez Izbę Przemysłowo-Handlową w Toruniu.

Źródło: Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu.

Na uwagę zasługuje liczba usług świadczonych przez punkt konsultacyjny oraz uczestników seminariów i szkoleń, jak również usługi związane ze współpracą międzynarodową.

7.2. Instytucje finansowe

Kolejną grupą wchodzącą w skład instytucji otoczenia biznesu są instytucje finansowe. Zajmują się one ułatwianiem dostępu do środków finansowania działalności nowo powstających oraz małych firm, które nie posiadają jeszcze historii kredytowej, a także zapewnianiem usług finansowych dostosowanych do specyfiki proinnowacyjnych przedsięwzięć gospodarczych. W skład tej grupy wchodzi lokalne i regionalne fundusze pożyczkowe, fundusze poręczeń kredytowych, fundusze kapitału zaangażowanego (FKZ) oraz sieci aniołów biznesu. Fundusze Kapitału Zaangażowanego z założenia dostarczają kapitał pomysłodawcom lub rozpoczynającym działalność przedsiębiorcom w zamian za udziały w utworzonej spółce w celu komercjalizacji koncepcji, nie wymagając przy tym zabezpieczenia majątkowego, ani wiarygodności wynikającej z prowadzenia wieloletniej działalności gospodarczej. Działania FKZ wspierają początkujących i innowacyjnych przedsiębiorców poprzez zapewnienie praktycznie niedostępnego kapitału operacyjnego z innych źródeł, znacząco przyczyniając się do rozwoju przedsiębiorczości.

W mieście funkcjonują tylko dwa pierwsze typy instytucji finansowych - fundusze poręczeń kredytowych i fundusz pożyczkowy. Fundusz Pożyczkowy oferuje pożyczki na nowe inwestycje, inwestycyjno-obrotowe, obrotowe, dla starterów oraz mikro pożyczki dla wszystkich branż z wyjątkiem rolniczej, zbrojeniowej i szkodliwej dla środowiska, wspierając tym samym działalność mikro i małych przedsiębiorstw, które stanowią kluczowe znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości miasta.

Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. (TFPK) od początku swojego funkcjonowania, przez 10 lat działalności udzielił 1312 poręczeń kredytowych na łączną kwotę blisko 167 mln złotych²³. Dla porównania Bydgoski Fundusz Poręczeń Kredytowych przez 10 lat funkcjonowania udzielił ok. 2000 poręczeń kredytowych na łączną kwotę blisko 172 mln złotych²⁴. Skala udzielonej pomocy jest zatem zbliżona.

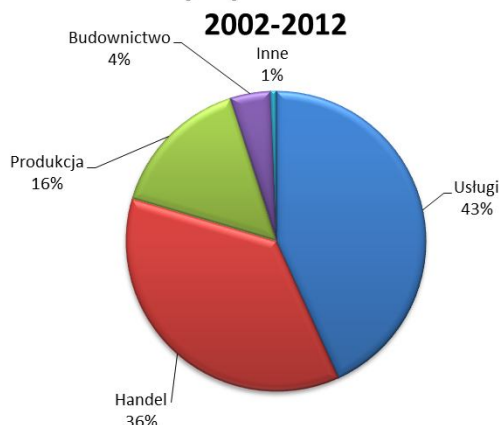
Analizując obszary udzielanych poręczeń przez TFPK w ujęciu sektorowym, w latach 2002-2012, najbardziej wspierane są sektory usług i handlu. Zestawienie ilości udzielonych poręczeń w ujęciu sektorowym przez TFPK przedstawia poniższy wykres.

²³ Dane TFPK – www.tfpk.pl.

²⁴ Dane BFPK – www.bfpk.bydgoszcz.pl.

Struktura liczby udzielonych poręczeń kredytowych w ujęciu sektorowym przez TFPK w latach 2002-2012

Rysunek 18 Struktura ilości udzielonych poręczeń kredytowych w ujęciu sektorowym przez Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. w latach 2002-2012.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych TFPK.

W mieście nie działają dotychczas fundusze kapitału załączkowego oraz fundusze typu Venture Capital, których np. w Poznaniu jest aż 6. Nie działają również sieci Aniołów Biznesu, która dla porównania istnieje w Bydgoszczy (PolBAN - Business Angels Club).

Biuro Obsługi Inwestora zapoczątkowało współpracę z Ponadregionalną Siecią Aniołów Biznesu, co skutkuje organizacją konferencji InvestExpo w latach 2012 i 2013 oraz edukacją przedsiębiorców z zakresu możliwości finansowania przedsięwzięć innowacyjnych z funduszy prywatnych.

<p>Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy</p>	<p>Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy sp. z o.o. wspiera mikro i małe przedsiębiorstwa w dostępie do finansowania zewnętrznego. Celem działalności Spółki jest wspieranie powstawania i rozwoju przedsiębiorczości, oraz rozwoju ekonomii społecznej na terenie województwa kujawsko – pomorskiego, w szczególności przez ułatwianie dostępu do finansowania, szkoleń, doradztwa, infrastruktury okołobiznesowej oraz współdziałania nauki i biznesu. Został utworzony w 2004 roku przez Samorząd Województwa, który wraz z Toruńską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. jest jego udziałowcem. K-PFP nie jest spółką komercyjną. Zysk przeznaczany jest na działalność statutową i podwyższanie kapitału pożyczkowego.</p> <p>Procedura udzielania pożyczki jest maksymalnie uproszczona. Oprocentowanie pożyczek ustalane jest na podstawie stopy referencyjnej określonej przez Komisję Europejską.</p>
<p>Toruński Fundusz Poręczeń Kredytowych</p>	<p>Celem działania spółki jest wspieranie rozwoju lokalnego poprzez udzielanie poręczeń kredytowych mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP) oraz organizacjom pożytku publicznego (OPP) mającym siedzibę i prowadzącym działalność gospodarczą na obszarze województwa kujawsko-pomorskiego. O poręczenie TFPK mogą ubiegać się również nowo powstające firmy, tzw. Start Upy, które z uwagi na brak historii kredytowej oraz stosownych zabezpieczeń oczekiwanych przez banki, wymagają wsparcia w sposób szczególny. Poza działalnością poręczeniową Fundusz prowadzi doradztwo finansowe w zakresie działalności gospodarczej oraz jest organizatorem bezpłatnych szkoleń dla przedsiębiorców z Torunia i regionu. TFPK ułatwia dostęp do zewnętrznych źródeł finansowania takich, jak kredyty, pożyczki oraz leasing, z uwzględnieniem</p>

	różnorodności tych instrumentów.
Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych	<p>Fundusz poprzez udzielanie poręczeń kredytów bankowych wspiera mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa, które swoją siedzibę mają na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Kapitał poręczeniowy Spółki wynosi obecnie 68 mln zł. W zakresie udzielanych poręczeń Fundusz współpracuje z bankami: PKO BP S.A., BGŻ S.A., PeKaO S.A., SGB BANK S.A., Bankiem Spółdzielczym w Toruniu oraz z instytucjami finansowymi: Kujawsko-Pomorskim Funduszem Pożyczkowym Sp. z o. o. i Subregionalnym Funduszem Pożyczkowym „Kujawiak” sp. z o. o. Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o. udziela poręczeń firmom, które:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mają swoją siedzibę na terenie województwa kujawsko-pomorskiego lub prowadzą działalność na terenie naszego województwa, • funkcjonują od co najmniej 6 miesięcy, • są zaliczane do sektora MSP. <p>K-PFPK Sp. z o.o. poręcza kredyty:</p> <ul style="list-style-type: none"> • inwestycyjne, • obrotowe. <p>Preferencje przy kredytach obrotowych mają poręczenia przyczyniające się do rozwoju przedsiębiorstw dzięki, którym:</p> <ul style="list-style-type: none"> • tworzone są nowe miejsca pracy, • finansowane są projekty innowacyjne, • podpiswane są nowe kontrakty itp.

Tabela 25 Instytucje finansowe wspierające rozwój przedsiębiorczości w Toruniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pochodzących ze stron internetowych instytucji.

7.3. Ośrodki innowacji

Trzecią grupą wchodzącą w skład instytucji otoczenia biznesu są ośrodki innowacji. W odróżnieniu od ośrodków przedsiębiorczości, zajmują się one rozległą promocją i inkubacją przedsiębiorczości innowacyjnej, m.in. wśród społeczności akademickiej. Do ich zadań należy transfer technologii oraz dostarczanie usług proinnowacyjnych dla rozwijających się przedsiębiorstw, w dużej mierze poprzez współpracę nauki z biznesem. W skład tej grupy wchodzi m.in. centra transferu technologii, akademickie inkubatory przedsiębiorczości, inkubatory technologiczne i parki technologiczne.

Miasto Toruń pod tym względem ma duży potencjał możliwości jakie stwarzają funkcjonujące tu ośrodki. Z jednej strony potencjał niewątpliwie związany jest z działalnością Uniwersytetu Mikołaja Kopernika wraz z Akademickim Inkubatorem Przedsiębiorczości przy UMK i od niedawna Interdyscyplinarnego Centrum Nowoczesnych Technologii Uniwersytetu. Z drugiej strony dużą szansą jest powstanie Parku Technologicznego z uruchomionym we wrześniu 2013 Exea Data Center. Park technologiczny stanowi najbardziej organizacyjnie i koncepcyjnie rozwinięty, jak również starający się skutecznie wpływać na rozwój przedsiębiorczości miasta, ośrodek innowacyjnej przedsiębiorczości.

Szansą będzie lokalizacja w Młynach Toruńskich - Toruńskiego Inkubatora Technologicznego, którego celem jest pomoc w początkowej fazie rozwoju małej firmy z obszaru nowoczesnych technologii i stworzenie optymalnych warunków dla transferu technologii i komercjalizacji produktów – nie tylko dla dużych firm IT - korzystających z parku technologicznego.

Poniżej krótka informacja o tych trzech instytucjach.

<p>Toruński Park Technologiczny</p>	<p>Toruński Park Technologiczny to projekt realizowany z inicjatywy i przez Toruńską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A.. Toruński Park powstał w 2005 roku i należy do Konsorcjum Parków Technologicznych w Polsce.</p> <p>Toruński Park Technologiczny został stworzony przede wszystkim z myślą o przedsiębiorcach działających w sektorze ICT. Mogą oni korzystać nie tylko z bliskiego sąsiedztwa Exea Data Center, otwartym we wrześniu 2013, szkoleń z zakresu nowych technologii oraz profesjonalnego doradztwa, ale również z wysokiej klasy pomieszczeń dostosowanych do specyfiki ich działalności.</p> <p>Nowoczesne centrum przetwarzania danych stworzone z myślą o rozwiązaniach Cloud Computing daje możliwość łatwego i szybkiego wynajęcia infrastruktury lub oprogramowania bez ponoszenia kosztów ich zakupu.</p> <p>Na terenie parku organizowane są konferencje, warsztaty i seminaria dla biznesu ze szczególnym uwzględnieniem branży ICT. TARR wspiera w zakresie zdobycia funduszy ze środków UE oraz oferuje usługi doradcze .</p>
<p>Interdyscyplinarne Centrum Nowoczesnych Technologii UMK w Toruniu</p>	<p>Istotą przedsięwzięcia jest budowa i wyposażenie nowopowstającej jednostki poprzez stworzenie infrastruktury badawczo-naukowej dla badań mających znaczenie aplikacyjne oraz dla przyciągnięcia, stabilizacji i rozwoju kadry badawczej o najwyższych kwalifikacjach.</p> <p>Celem Głównym projektu jest wzrost współpracy sfery nauki, badań i rozwoju z przedsiębiorstwami w zakresie transferu wiedzy</p> <p>Rezultaty prowadzonych badań i projektów naukowych w ramach ICNT będą nieodpłatnie udostępnione przedsiębiorcom, natomiast koszty badań zostaną sfinansowane ze środków ogólnych uczelni oraz ewentualnych grantów zewnętrznych. (więcej o Centrum w sekcji dotyczącej potencjału naukowego)</p>
<p>Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Mikołaja Kopernika</p>	<p>Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, jest podległą rektorowi ogólnouczelnianą jednostką organizacyjną, wykonującą zadania doradcze i usługowe oraz przygotowującą opinie i ekspertyzy.</p> <p>Zadaniem Inkubatora jest udzielanie pomocy organizacyjnej, prawnej i technicznej pracownikom, studentom, doktorantom oraz absolwentom UMK (którzy w ciągu ostatnich czterech lat ukończyli studia licencjackie, magisterskie lub doktoranckie) w zakresie:</p> <ul style="list-style-type: none"> • efektywnego wykorzystania potencjału intelektualnego i technicznego Uczelni oraz transferu wyników prac naukowych do gospodarki, • aktywizowania społeczności akademickiej i absolwentów UMK do podejmowania działalności gospodarczej, • wspierania tworzenia przez studentów, pracowników i absolwentów Uniwersytetu firm współpracujących z Uczelnią, • aktywnego przeciwdziałania bezrobociu wśród absolwentów UMK poprzez udzielanie im wszechstronnej pomocy w tworzeniu firm i ich wspomaganie w pierwszym okresie funkcjonowania. • pomocy w patentowaniu wynalazków i odkryć powstałych na Uniwersytecie, • wyszukiwaniu technologii o potencjale komercyjnym tworzonych na Uniwersytecie, • udziału w wystawach, targach i konferencjach związanych z rozwojem przedsiębiorczości.

Tabela 26 Ośrodki innowacji w Toruniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pochodzących ze stron internetowych instytucji.

7.4. Organizacje pracodawców i przedsiębiorców

Do instytucji otoczenia biznesu należy zaliczyć także działające w Toruniu organizacje pracodawców i przedsiębiorców.

<p>Loża Toruńska Business Center Club</p>	<p>BCC istnieje od 1991 roku. Powstał, by wspierać przedsiębiorczych Polaków. Jest elitarnym Klubem przedsiębiorców i największą w kraju organizacją indywidualnych pracodawców. Zrzesza ponad 1200, głównie prywatnych firm reprezentowanych przez blisko 2000 przedsiębiorców, obracających kapitałem 200 mld zł i zatrudniających 600 tysięcy pracowników. Loża Toruńska BCC jest jedną z 24 regionalnych łóż BCC i skupia ponad czterdzieści osób reprezentujących podmioty gospodarcze, których łączny przychód za rok 2007 wyniósł ok. 4.733,30 mln zł. Do Loży należą firmy o różnym profilu działalności: produkcja, usługi, szkolnictwo wyższe.</p> <p>Loża w pierwszej kolejności ma za zadanie integrować członków BCC w regionie ich pracy, inicjować współpracę i pomoc, być polem wymiany doświadczeń i szkoleń. Przesłaniem Loży jest tworzenie partnera dla państwowej i samorządowej władzy lokalnej, współdecydującego o rozwoju regionu i regionalnych warunkach przedsiębiorczości. Członkowie Loży uczestniczą w gremiach ustanowionych przez władze lokalne bądź - w ramach działalności Loży - inicjują spotkania i dyskusję z regionalnymi decydentami. Ważnym zadaniem Loży jest ich funkcja lobbingowa. Współdziałanie Instytutu Lobbingu z Zarządem BCC jest znakomitą płaszczyzną wymiany poglądów z posłami i senatorami RP, ośrodkiem monitorowania polityki gospodarczej rządu i działalności ustawodawczej.</p>
<p>Kujawsko - Pomorska Organizacja Pracodawców Lewiatan</p>	<p>Członek Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan Zrzesza, reprezentuje i zabiega o uczciwe i sprawiedliwe warunki prowadzenia działalności w województwie Kujawsko-Pomorskim. Lokalna organizacja powstała 13 czerwca 2006 roku decyzją Zgromadzenia Założycielskiego, które uchwaliło powstanie wówczas Kujawsko-Pomorskiej Organizacji Pracodawców - członka Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych Lewiatan.</p> <p>Do zadań KPOP Lewiatan należą w szczególności:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Reprezentowanie interesów gospodarczych i społecznych pracodawców; • Oddziaływanie na kształtowanie ustawodawstwa dotyczącego interesów pracodawców; • Oddziaływanie na kształtowanie polityki społecznej i ekonomicznej organów władzy publicznej dotyczącej interesów pracodawców; • Występowanie do organów posiadających inicjatywę prawodawczą z wnioskami oraz opiniami w zakresie aktów prawnych dotyczących interesów pracodawców w zakresie stosunków pracy i polityki gospodarczej; • Współdziałanie z innymi organizacjami pracodawców; • Organizowanie szkoleń pracodawców; • Prowadzenie badań, przechowywanie i przekazywanie informacji w zakresie dotyczącym pracodawców; • Prowadzenie doradztwa ekonomicznego i wykonywanie ekspertyz na rzecz pracodawców i organizacji pracodawców; • Tworzenie agencji zatrudnienia; • Współpraca z publicznymi służbami zatrudnienia, OHP i innymi instytucjami rynku pracy;

	<ul style="list-style-type: none"> Współpraca ze szkołami wyższymi, szkołami zawodowymi i innymi instytucjami szkoleniowymi w zakresie dostosowania kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy.
Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu	Dokładny opis tej instytucji, która jest również ośrodkiem przedsiębiorczości, został przedstawiony w tabeli nr 24 powyższego opracowania.

Tabela 27 Organizacje Pracodawców i Przedsiębiorców w Toruniu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji pochodzących ze stron internetowych instytucji.

8. Potencjał turystyczno-kulturowy Torunia

Toruń jest ośrodkiem o wybitnych walorach turystycznych i kulturowych. Jako jedno z najstarszych polskich miast z zabytkowym Starym Miastem przyciąga zwiedzających zarówno indywidualnych jak i zorganizowane grupy. Toruń odwiedzany jest masowo przez dzieci i młodzież szkolną, ale jest również na międzynarodowych szlakach turystycznych jako miasto z kompleksem staromiejskim wpisanym na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

Wg danych Monitoringu Ruchu Turystycznego w Toruniu, miasto rocznie odwiedza ok. 1,6 mln turystów. Nasilenie sezonu turystycznego ma miejsce w okresie maj-wrzesień. Obserwowane dane wskazują na wydłużanie się ruchu również na miesiące jesienne – październik i początek listopada. Ok. 2,7% turystów to osoby przyjeżdżające do Torunia na konferencję, kongres, szkolenie²⁵. Istnieją dwa podstawowe dokumenty: Strategia Rozwoju Kultury dla Miasta Torunia (przyjęta na podstawie uchwały 467/2012 z dnia 13 grudnia 2012 roku) oraz Strategia Rozwoju Turystyki dla Miasta Torunia do 2020 roku (przyjęta na podstawie uchwały Rady Miasta z dnia 26 września 2013), które szczegółowo przedstawiają diagnozę uwarunkowań turystyczno-kulturowych w naszym mieście. Poniżej przedstawiono wybrane elementy.

8.1. Główne walory turystyczne i kulturowe

Walory historyczne i kulturowe stanowią o atrakcyjności turystycznej miasta. Główne walory historyczne i kulturowe Torunia to²⁶:

1. Zabytki
 - a. Stare Miasto i zabytki gotyckie
 - b. Twierdza Toruń
 - c. Bydgoskie Przedmieście
2. Ludzie
 - a. Mikołaj Kopernik
 - b. Samuel Bogumił Linde
 - c. Krzyżacy
 - d. Adam Freytag
 - e. Samuel Thomas Sömmerring

²⁵ Raport Monitoring ruchu turystycznego „Turystyczny Toruń 2011”.

²⁶ Za Strategią Rozwoju Turystyki dla Miasta Torunia do 2020 roku, WYG International, 2013

- f. Paweł Guldeniusz (Paul Gulden, Paulus Guldenius)
 - g. Heinrich Stroband
 - h. Jakub Kazimierz Rubinkowski
 - i. Tony Halik
 - j. Elżbieta Zawadzka
3. Wydarzenia
- a. Pokój Toruński
4. Symbole
- a. Piernik toruński
 - b. Postać anioła
 - c. Pomnik Mikołaja Kopernika
 - d. Toruński flisak
 - e. Nadwiślańska panorama miasta
5. Instytucje
- a. Uniwersytet Mikołaja Kopernika

Cykliczne imprezy kulturalne

Uzupełnieniem walorów turystycznych są odbywające się w mieście liczne imprezy kulturalne, takie jak (w kolejności chronologicznej) :

1. Afryka Reggae Festiwal
2. Ogólnopolski Festiwal Pieśni i Piosenki Bożonarodzeniowej
3. Tydzień Kultury Żydowskiej w Toruniu
4. Jazz Od Nowa Festiwa
5. Tuba Satyrica
6. Klamra Akademickie Spotkania Teatralne
7. „Dzieło Roku”
8. CoCArt Music Festival
9. Toruński Festiwal Nauki i Sztuki
10. Festiwal „Audiowizje”
11. Etniczny Zawrót Głowy
12. Festiwal Muzyki i Sztuki Krajów Bałtyckich Probaltica
13. "Kontakt" Międzynarodowy Festiwal Teatralny
14. Festiwal Debiutantów Pierwszy Kontakt
15. Majowy Buum Poetycki
16. Międzynarodowy Festiwal Plakatu i Typografii „Plaster”
17. Festiwal „Celtycki Gotyk”
18. Toruńskie Święto Miasta
19. Święto Muzyki
20. Letni Festiwal "Toruń –Muzyka i Architektura"
21. Artus Jazz Festiwal
22. Międzynarodowy Festiwal Harmonijki Ustnej Harmonica Bridge Toruń
23. Międzynarodowy Festiwal Światła „Skyway
24. Festiwal Piosenki i Ballady Filmowej
25. Dni Dziedzictwa Europejskiego
26. Festiwal Sztuki na Bilbordach „Art. Moves”
27. Żywy Skansen
28. Anielskie Spotkania Festiwal
29. „Kolor w grafice” Międzynarodowe Triennale Grafiki

30. Międzynarodowy Festiwal Teatrów Lalek „Spotkania”
31. Toruń Film Festival „Tofifest”
32. Forte Artus Festiwal
33. Od Nowa Metal Fest
34. Toruński Festiwal Książki
35. Colloquia Torunensia
36. „Toruń Blues Meeting” Ogólnopolski Festiwal Muzyki Bluesowej
37. Festiwal Performance „Koło Czasu
38. Festiwal Antropologii Wizualnej Aspekty
39. Toruńskie Spotkania Teatrów Jednego Aktora
40. Festiwal „Przejrzeć...”
41. Festiwal Filmów Rosyjskich „Sputnik nad Polską”
42. „Katar” Konfrontacje Amatorskiej Twórczości Artystycznej Regionu
43. Koncert Specjalny Pamięci Grzegorza Ciechowskiego i wręczenie Nagrody Artystycznej Miasta Torunia im. Grzegorza Ciechowskiego
44. Toruń Short Film Festival
45. "Sztuka Natury" Międzynarodowy Festiwal Fotografii Przyrodniczej

Muzea i instytucje kultury

W mieście funkcjonuje Muzeum Okręgowe, działające w pięciu reprezentacyjnych zabytkowych obiektach muzealnych oraz cztery inne muzea. Oferta kulturalna kreowana jest przez Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu”, Toruńską Orkiestrę Symfoniczną, Teatr im. Wilama Horzycy, Teatr Baj Pomorski, Teatr Lalek Zaczarowany Świat.

Działalność popularyzującą naukę prowadzi „Planetarium”, oferujące także dwie interaktywne wystawy Orbitarium i Geodium. Od kolejnego roku otwarte będzie Centrum Nowoczesności „Młyn Wiedzy” z szeroką ofertą wystawienniczą.

8.2. Infrastruktura turystyczna i kulturalna

W Toruniu i najbliższym otoczeniu dobrze funkcjonuje cały czas rozwijająca się baza noclegowa. Poniżej informacja o liczbie obiektów noclegowych w Toruniu i bezpośrednim otoczeniu.

Klasa obiektu	Liczba
Hotele ****	6
Hotele ***	12
Hotele **	11
Hotele *	1
Hostele	8
Motele	2
Schroniska szkolne	1
Kempingi	1
Inne obiekty hotelarskie	19
Apartamenty	20
Ogółem	81

Tabela 28 Baza noclegowa w Toruniu sklasyfikowana w OIT, VIII-2013.

Ponadto w Toruniu funkcjonuje 11 obiektów, w których możliwa jest organizacja konferencji. Działa tu ok. 300 obiektów gastronomicznych, 84 obiekty sportowe. Obecnie realizowane są inwestycje w infrastrukturę, która może przyczynić się do zwiększenia ruchu turystycznego.

Hala sportowo-widowiskowa

Pełnowymiarowa, wielofunkcyjna hala sportowo-widowiskowa, z podstawową funkcją lekkoatletyczną powstaje przy ul. Bema w Toruniu. Obiekt będzie mógł pomieścić (zależnie od rodzaju zawodów) od 5192 do 6248 osób. W przypadku imprez o charakterze widowiskowym będzie możliwe powiększenie liczby miejsc siedzących o 3000 krzeseł rozstawionych na płycie areny²⁷.

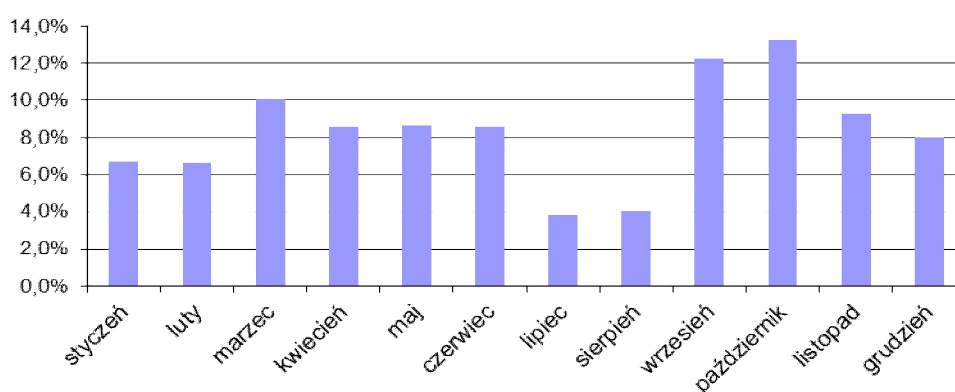
Centrum Kulturalno-Kongresowe

Powstający na toruńskich Jordankach obiekt będzie miał charakter wielofunkcyjny. Pomieści sale koncertowe i siedzibę Toruńskiej Orkiestry Symfonicznej. Umożliwi też wystawianie sztuk teatralnych, operowych i musicali, emisję seansów filmowych i organizację kongresów i konferencji.

8.3. Perspektywy rozwoju przedsiębiorstw w sektorze turystyki i kultury

Problemem dla przedsiębiorstw branży związanych z szeroko rozumianą turystyką jest sezonowość. Powoduje to, że stworzona infrastruktura przez dużą część roku wykorzystywana jest w niskim stopniu. Poprawę sytuacji może stanowić takie rozszerzenie rynku działania, które spowoduje, że zdolności usługowe, będą wykorzystywane również poza głównym sezonem turystycznym. Beneficjentami takiej zmiany byłyby nie tylko hotele, ale również inne przedsiębiorstwa, których dochody w części generowane są przez przyjezdnych.

Sposobem na rozszerzenie rynku w pożądanym kierunku jest organizacja konferencji, szkoleń i sympozjów przez cały rok. Poniższy wykres prezentuje sezonowość spotkań konferencyjnych w Polsce.

Rysunek 19 Sezonowość spotkań konferencyjnych w Polsce.

²⁷ Za stronę www.torun.pl

Konferencje organizowane są przez cały rok, przy czym najmniejsza ich liczba odbywa się w sezonie wakacyjnym. W polskich obiektach konferencyjnych dominują seminaria i szkolenia. Około 70% spotkań przygotowywanych jest dla grup do 50 osób.

Biorąc pod uwagę zarówno zaplecze infrastrukturalne wraz z realizowanymi inwestycjami, jak i walory kulturowe i historyczne, Toruń ma podstawowe warunki, aby stać się silnym centrum kongresowym. Przez kongresy należy tu rozumieć również konferencje naukowe i branżowe, szkolenia, sympozja. Poprawa dostępności transportowej, w szczególności dzięki budowie autostrady i mostu drogowego jest tu atutem, który może spowodować istotną zmianę w stosunku do lat przeszłych.

Poniżej przedstawiono czynniki sprzyjające rozwojowi turystyki biznesowej.

1. Łatwy dostęp do informacji o możliwości organizacji dużych i małych spotkań biznesowych.
2. Dogodne połączenia komunikacyjne (dogodny dojazd do autostrady, portu lotniczego, stacje kolejowe z połączeniami Inter City).
3. Siedziba organizatora targów (giełd, wystaw handlowych).
4. Siedziba lub filia szkoły wyższej.
5. Siedziba lub oddział inwestora zagranicznego.
6. Obiekty i hale wystawowe.
7. Pomieszczenia konferencyjne.
8. Biuro obsługi inwestora.
9. Różnorodna oferta noclegowa (droga i tania).
10. Hotele międzynarodowych sieci.
11. Infrastruktura sprzyjająca spędzeniu wolnego czasu.

Przesłanki te w zdecydowanej większości występują w Toruniu. Jednym z celów Strategii Rozwoju Turystyki dla Miasta Torunia na lata 2013-2020 jest „Rozwój turystyki biznesowej w Toruniu” (Priorytet V, Cel V.1). Projekt Strategii (...) wskazuje na zbyt małą liczbę obiektów o najwyższym standardzie i formułuje jedno z działań jako „Wsparcie organizacyjne i finansowe dla podmiotów zaangażowanych w rozwój turystyki biznesowej”.

Zgodnie ze Strategią Rozwoju Kultury dla Miasta Torunia do roku 2020, dziedzictwo kulturowe może być jednym z motorów rozwoju gospodarczego. Rozwój postrzegany jest tu jako rozwój gospodarki kreatywnej – przedsiębiorstw kreatywnych, których działalność związana jest z szeroko rozumianą sztuką – również użytkową.

Programowane są działania związane z udostępnianiem historycznej przestrzeni miasta do prowadzenia działalności gospodarczej, współpraca podmiotów publicznych, społecznych i prywatnych w zakresie produktu markowego związanego z dziedzictwem kulturowym.

9. Charakterystyka branż miasta Torunia pod względem uzyskiwania dotacji rozwojowych z Unii Europejskiej.

W ramach Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w latach 2007-2013 wiele przedsiębiorstw miasta Torunia skorzystało z dotacji w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka (POIG) oraz Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego (RPO WKP).

Toruńscy przedsiębiorcy uzyskali łącznie blisko 350 mln złotych dofinansowania na rozwój swoich firm, co stanowi 55% łącznej wartości realizowanych przez nich projektów²⁸. Największe projekty w liczbie 35 (18% ogólnej liczby realizowanych projektów), których kwota dofinansowania przekroczyła 1 mln złotych, otrzymały łączną dotację przekraczającą 300 mln złotych, co stanowi 86% łącznej kwoty uzyskanych dotacji. Poniżej charakterystyka branż – beneficjentów pomocy.

- instytucje otoczenia biznesu – pośrednie wsparcie dla przedsiębiorstw

Jedne z największych projektów realizowane były przez instytucje otoczenia biznesu. Centrum Innowacyjności Toruńskiej Agencji Rozwoju Regionalnego pozyskało blisko 64 mln złotych na rozbudowę i rozwój Toruńskiego Parku Technologicznego.

- recykling i energetyka

Dotację w wysokości 40 mln złotych uzyskała spółka akcyjna Recykling i Energia z branży energetycznej, na innowacyjny recykling odpadów z opakowań.

- informatyka

Wysokie dotacje na rozwój działalności otrzymały również 4 przedsiębiorstwa z branży informatycznej. Łączna kwota uzyskanego dofinansowania przez firmy z tej branży wyniosła 45 mln złotych. Firma Markom Invest Sp. z o.o. pozyskała blisko 28 mln złotych na zakup infrastruktury i oprogramowania wspierającego centrum badań i rozwoju, natomiast firma Kom-net Sp. z o.o. pozyskała łącznie blisko 15 mln złotych na rozwój swojej działalności w ramach 3 projektów. Największy, którego dotacja wyniosła ponad 10 mln złotych, polegał na stworzeniu platformy do automatycznej adaptacji i serwowania reklamy behawioralnej.

- telekomunikacja

Wysokie dotacje ze środków UE pozyskała firma reprezentująca branżę telekomunikacyjną – mLIFE Sp. z o.o., która na 3 projekty pozyskała łącznie ponad 34 mln złotych. Największy projekt tej firmy, którego dotacja wyniosła blisko 30 mln złotych, polegał na zbudowaniu otwartej zintegrowanej platformy sieci nowych generacji. Kolejne dwa, na blisko 2 mln złotych każdy, polegały na stworzeniu systemów do przetwarzania informacji oraz optymalizacji i automatyzacji procesów obsługi klientów. Branża telekomunikacyjna pozyskała łącznie ponad 35 mln złotych dofinansowania.

²⁸ Źródło: <http://www.mapadotacji.gov.pl/>.

- budownictwo

Łączna kwota uzyskanego dofinansowania przez 4 firmy reprezentujące branżę budowlaną wyniosła blisko 35 mln złotych.

Firma Staler uzyskała ponad 16 mln złotych na innowacyjne linie technologiczne do produkcji zbrojeń budowlanych, natomiast firma Ceg-tor blisko 13 mln na uruchomienie innowacyjnego wielokolorowego systemu mieszania betonu licowego.

- centra usług księgowych

Dofinansowanie w wysokości ponad 11 mln złotych otrzymała firma Accedit Sp. z o.o., zajmująca się kompleksową obsługą rachunkową.

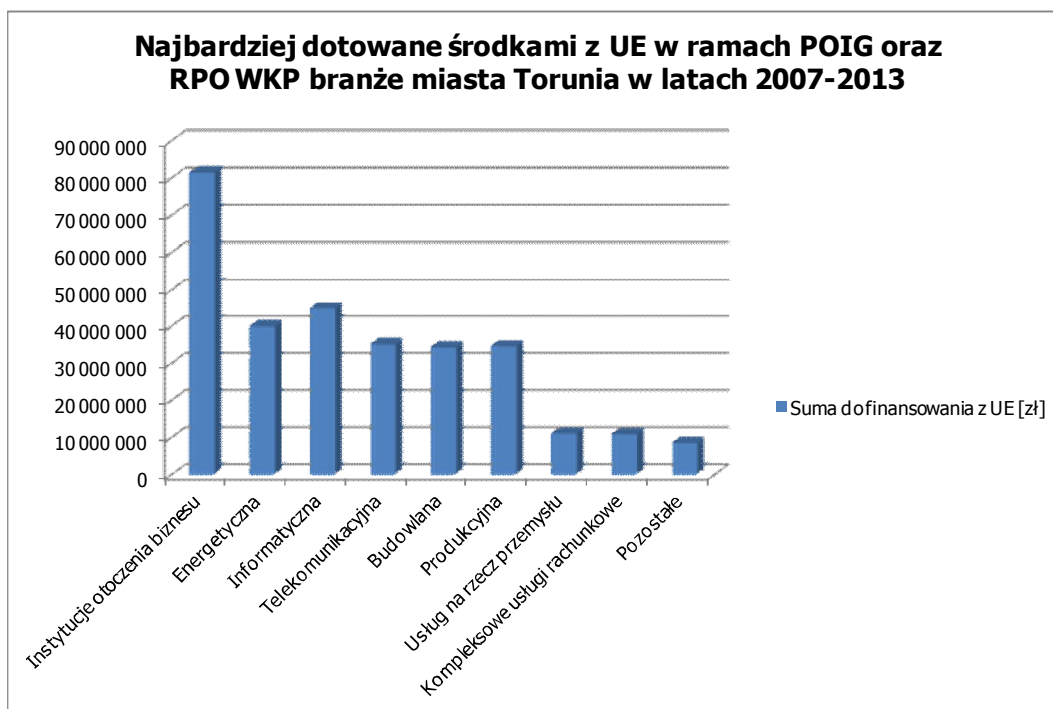
- przemysł

Przedsiębiorstwa wchodzące w skład branży produkcyjnej pozyskały łącznie ponad 35 mln złotych na rozwój firm. Największe projekty (ok. 9 mln każdy) dla tej branży realizują spółki Invest-Tech oraz Toruńskie Zakłady Graficzne „Zapolex”. Projekty dotyczą poprawy konkurencyjności firm poprzez zakup innowacyjnych technologii, maszyn i sprzętu oraz rozwijanie swojej działalności poprzez działalność badawczo-rozwojową.

- usługi przemysłowe

Przedsiębiorstwa świadczące usługi na rzecz przemysłu, realizują projekty na łączną kwotę dofinansowania ponad 11 mln złotych. Najkosztowniejsze projekty dla tej branży realizuje firma Laserstar Sp. z o.o. sp. k., m.in. poprzez projekt wdrożenia technologii spawania laserowego dofinansowany na blisko 8 mln złotych.

Zestawienie branż miasta Torunia, które uzyskały największe dotacje ze środków UE w ramach POIG oraz RPO WKP na rozwój firm w latach 2007-2013 prezentuje poniższy wykres.

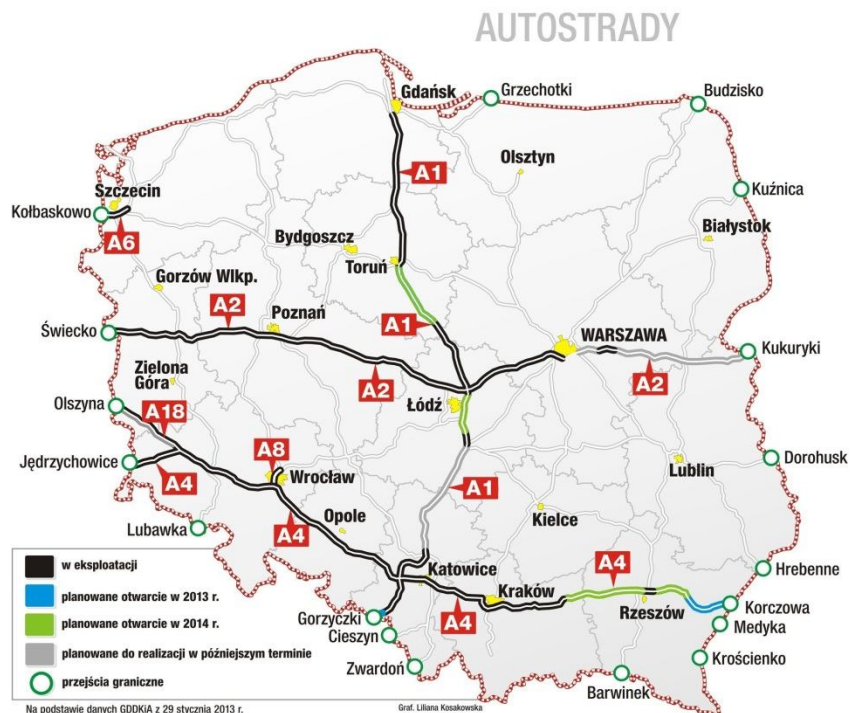
Rysunek 20 Najbardziej dotowane środkami z UE w ramach POIG oraz RPO WKP branży miasta Torunia w latach 2007-2013.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych <http://www.mapadotacji.gov.pl>.

10. Infrastruktura techniczna Torunia

10.1. Infrastruktura drogowa

Toruń odgrywa ważną rolę jako główny węzeł komunikacyjny w województwie. Na obszarze miasta zbiegają się obecnie cztery drogi krajowe. Przez Toruń przebiega również autostrada A1, która stanowi szybkie połączenie komunikacyjne z północą kraju, jak również zapewnia szybki dostęp do portu lotniczego w Gdańsku, a w najbliższym czasie – po otwarciu odcinka autostrady Czerniewice – Kowal, szybszą komunikację z centralną i południową częścią kraju.

Rysunek 21 Autostrady i drogi ekspresowe w Polsce.

Źródło: <http://regiomoto.pl/>.

Komunikację drogową uzupełnia droga ekspresowa S-10, która jest południową obwodnicą miasta.

Na terytorium miasta znajduje się obecnie 454,2 km ulic. Funkcjonujący układ ulic miejskich tworzą drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe oraz gminne. Zasadniczą sieć ulic zapewniają jednak drogi krajowe:

- DK 1 [E65] (docelowo DK 91) Gdańsk – Świecie – Toruń – Łódź – Piotrków Trybunalski – Częstochowa – Wojkowice Kościelne – Dąbrowa Górnicza – Tychy – Bielsko Biała – Cieszyn – Boguszowice – Granica Państwa.
- DK 10 Granica Państwa – Lubieszyn – Szczecin – Stargard Szczeciński – Wałcz – Piła – Pawłówek – Białe Błota – Wypaleniska – Przyłubie – Toruń – Lipno – Sierpc – Drobin – Płońsk.
- DK 15 Trzebnica – Milicz – Krotoszyn – Jarocin – Miąskowo – Miłosław – Września – Gniezno – Trzemeszno – Wylatowo – Strzelno – Inowrocław – Toruń – Brodnica – Lubawa – Ostróda.
- DK 80 Pawłówek – Bydgoszcz – Fordon – Toruń – Lubicz.

10.2. Odległość do lotnisk

Toruń obecnie nie posiada własnego lotniska pasażerskiego. Jednakże na terenie Torunia funkcjonuje małe lotnisko o charakterze biznesowym. Mogą na nim lądować samoloty i helikoptery. Ponadto 48 km od Torunia ma swoją lokalizację Port Lotniczy w Bydgoszczy, do którego można szybko się dostać dzięki drodze krajowej nr 80. Bydgoski Port Lotniczy umożliwi szybkie połączenie z Warszawą oraz zachodnią częścią Europy. Ponadto autostrada A1 zapewnia szybkie połączenie z Portem Lotniczym w Gdańsku, który stanowi połączenie komunikacyjne z wieloma krajami zachodu i południa Europy.

Budowana autostrada A1 w kierunku południowym umożliwi wykorzystanie lotniska w Łodzi.

10.3. Transport kolejowy

Toruń posiada dobre połączenia kolejowe z resztą kraju. W granicach miasta mają swój przebieg dwie główne linie kolejowe:

- Linia kolejowa nr 18 Piła – Nakło nad Notecią – Bydgoszcz – Toruń – Włocławek – Kutno. Linia ta zapewnia Toruniowi komunikację z wieloma dużymi miastami w kraju (Warszawa, Kraków, Gdańsk/Gdynia, Kielce, Bydgoszcz).
- Linia kolejowa nr 353 Poznań – Gniezno – Trzemeszno – Mogilno – Inowrocław – Toruń – Wąbrzeźno – Iława – Ostróda – Olsztyn – Granica Państwa. Linia ta zapewnia Toruniowi komunikację przede wszystkim z Poznaniem i Olsztynem.

W obszarze miasta mają swoje lokalizacje trzy stacje kolejowe:

- Toruń Główny – główny dworzec kolejowy w Toruniu, położony na osiedlu Stawki, po południowej stronie miasta. Dworzec ten stanowi węzeł kolejowy linii nr 18 i nr 353, z którego odjeżdżają pociągi w kierunku Poznania, Olsztyna, Bydgoszczy, Kutna i Warszawy.
- Toruń Miasto – podrzędny, ze względu na niezatrzymywanie się wszystkich pociągów przejeżdżających przez miasto, dworzec kolejowy w Toruniu, usytuowany w centrum miasta. Przebiega przez niego linia kolejowa nr 353.
- Toruń Wschodni – dworzec położony na osiedlu Mokre, stanowiący węzeł, z którego wyjeżdżają pociągi w kierunku Olsztyna (linia nr 353), Malborka (linia nr 207) i Sierpca (linia nr 27).

Poniżej mapka przedstawia sieć linii kolejowych w Toruniu.

Rysunek 22 Sieć linii kolejowych w Toruniu.

Źródło: <http://www.pkp.pl>.

Połączenia kolejowe umożliwiają transport towarów we wszystkich kierunkach.

We współpracy z Samorządem Województwa, PKP oraz Bydgoszczą i Solcem Kujawskim realizowany jest projekt „Szybka kolej metropolitalna w bydgosko-toruńskim obszarze metropolitalnym (BiT City) oraz integracja systemów transportu miejskiego”. Projekt zakłada znaczne skrócenie czasu przejazdu pomiędzy Toruniem a Bydgoszczą do ok. 30 minut oraz korzystanie z centrów przesiadkowych – komunikacja międzymiastowa <> komunikacja miejska. Umożliwi to większą integrację gospodarki i rynków pracy. Jest to istotne, szczególnie w kontekście funkcjonujących w Bydgoszczy wyższych uczelni technicznych i dużego rynku zbytu.

10.4. Transport komunalny

Operatorem transportu komunalnego miasta Torunia jest Miejski Zakład Komunikacji w Toruniu Sp. z o.o., który obsługuje przewozy pasażerskie na terenie miasta komunikacją autobusową oraz tramwajową, zaspakajając tym samym potrzeby lokalnej ludności w zakresie zbiorowych przewozów pasażerskich w obrębie miasta (głównie w dowozie z/do obiektów pracy, nauki do/z osiedli mieszkaniowych). Funkcją organizatora transportu miejskiego pełni natomiast Wydział Gospodarki Komunalnej Urzędu Miasta Torunia, który ponadto odpowiada za programowanie i nadzór przewozów pasażerskich.

Obszar działania MZK Sp. z o.o. wykracza poza granice administracyjne miasta Torunia w zakresie komunikacji autobusowej. Z początkiem 2012 roku została otworzona linia nr 23, kursująca do miejscowości Złotoria w gminie Lubicz, funkcjonuje również linia nr 35, kursująca do miejscowości Lubicz Górny. Poza tym w okresie letnim uruchamiane są dodatkowe linie do kąpieliska w Kamionkach.

Głównym środkiem zbiorowego transportu publicznego na obszarze miasta pozostają autobusy. Łączna długość linii autobusowych wynosi 128 km i obejmuje 30 końcówek kursowych oraz 386 przystanków. Zaledwie 3 pętle końcowe dysponują pełnym wyposażeniem, natomiast 3 dalsze wiążą się z węzłami stacyjnymi PKP. Blisko 60% przystanków ma swoją lokalizację w zatoczkach, z czego około 65% wyposażonych jest w wiaty przystankowe.

Wykonanie autobusowych przewozów pasażerskich zapewnia 38 linii zwykłych (w tym 3 linie okresowe) oraz 4 linie nocne. Organizacja rozkładów jazdy obejmuje cztery subrozkłady:

- dni powszednie (poniedziałek-piątek) – okres nauki szkolnej,
- dni powszednie – okres wolny od nauki szkolnej,
- soboty i niedziele,
- dni świąteczne.

Dopełnieniem komunikacji autobusowej jest system komunikacji tramwajowej składający się z 6 linii (w tym jedna linia nocna kursująca w noc z piątków na soboty i z sobót na niedziele), które realizowane są przez Miejski Zakład Komunikacji w Toruniu Sp. z o.o. Całkowita długość eksploatowanych linii tramwajowych wynosi 41,017 km toru pojedynczego.

Tabor tramwajowy MZK Sp. z o.o. liczy 55 wagonów wysokopodłogowych, 2 wagony techniczne oraz 1 turystyczny. W ruchu eksploatowanych jest średnio 31 wagonów tramwajowych.

Toruń obecnie skupia się na rozwoju komunikacji szynowej jako alternatywy dla transportu drogowego, czego wyrazem jest m.in. projekt pn. „Integracja systemu transportu miejskiego w Toruniu wraz z zakupem taboru tramwajowego niskopodłogowego w Toruniu w ramach programu BiT-City” oraz realizowany w ramach RPO WKP projekt pn. „Rozwój sieci komunikacji tramwajowej w Toruniu w latach 2007-2013”.

10.5. Wybrane projekty infrastrukturalne realizowane przez Gminę, służące przedsiębiorczości

Rozwój współpracy Miasta z Pomorską Specjalną Strefą Ekonomiczną

Obecnie grunty inwestycyjne osiedla JAR w Toruniu objęte są patronatem Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (PSSE). Głównym celem istnienia stref jest przyspieszenie rozwoju regionów poprzez przyciąganie nowych inwestycji i tworzenie miejsc pracy. Do tej pory SSE zachęciły wielu inwestorów do rozpoczęcia działalności na swoich terenach. Ulgi przysługujące firmom działającym w strefie stanowią alternatywę dla rządowych dotacji.

W ramach patronatu, tereny inwestycyjne osiedla JAR w Toruniu są promowane na stronie internetowej PSSE oraz Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych, jak również w trakcie bezpośrednich spotkań z inwestorami podczas krajowych i zagranicznych targów oraz seminariów inwestycyjnych. Patronat na m.in. na celu włączenie oferty terenów inwestycyjnych JAR w system działań promocyjnych Pomorskiej Strefy Ekonomicznej, podwyższenie atrakcyjności nieruchomości poprzez możliwość udzielenia pomocy publicznej dla inwestorów strefowych oraz przygotowanie terenu pod potrzeby potencjalnego inwestora.

Obecnie planowane jest formalne włączenie terenów inwestycyjnych JAR do Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Dzięki temu potencjalni inwestorzy lokalizujące swe przedsiębiorstwa na terenie JAR, będą mogli skorzystać z pełni możliwości jakie daje działalność PSSE.

Internet szerokopasmowy

Internet szerokopasmowy jest jednym z podstawowych warunków lokalizacji przedsiębiorstw nowych technologii. Do 2007 roku Toruń posiadał zaledwie 14 km światłowodu. W wyniku realizacji

projektów inwestycyjnych sytuacja ta ma ulec zmianie i do 2014 roku w mieście ma powstać nowe 80 km sieci światłowodowe. Umowa na wykonanie została podpisana w marcu 2012 roku i opiewa na prawie 12,3 mln zł. Sieć ma obejmować 173 jednostki miejskie, m.in. jednostki Urzędu Miasta Torunia i samorządu województwa, szkoły (24) i toruńskie instytucje kultury oraz zakłady opieki zdrowotnej (63).

Toruński Inkubator Technologiczny

Jednym z nowych projektów inwestycyjnych podjętych z myślą o wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości, dzięki zwiększeniu ilości dostępnych powierzchni biurowych w mieście jest adaptacja powierzchni na cele biurowe w kompleksie tzw. „Młynów Toruńskich” w ramach projektu pn. „Toruński Inkubator Technologiczny”. Powierzchnia użytkowa inkubatora wynosić ma około 1350 m². Nieruchomość mieści się w dzielnicy „Mokre”, około 2 km od centrum miasta, a w jej najbliższym otoczeniu znajduje się zabudowa usługowo-produkcyjna, co zapewnia uzbrojenie w sieć elektryczną, wodociągową, kanalizacyjną i gazową. Projekt otrzymał dofinansowanie w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego. Wartość całkowita projektu wynosi około 14 mln zł. Dofinansowanie z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego około 10,5 mln zł. a wkład własny Gminy Miasta Toruń blisko 3,5 mln zł.

Zgodnie z koncepcją, oferta Inkubatora będzie miała na celu wspólną promocję firm działających na terenie TIT i skierowana będzie do przedsiębiorców działających na terenie województwa kujawsko-pomorskiego, szkół wyższych, jednostek naukowych, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów wspierających rozwój innowacyjny regionu. Podstawowym zadaniem inkubatora jest asysta w tworzeniu oraz pomoc w pierwszym okresie działania małej firmy z branży ICT.

10.6. Grunty i budynki przeznaczone pod inwestycje w Toruniu

W Toruniu na cele inwestycyjne przeznaczony jest szereg gruntów i budynków²⁹, będących we władaniu Gminy:

- 7 działek przy ul. Ceramicznej z udziałem w drogach wewnętrznych o łącznej powierzchni blisko 3 ha przeznaczonych pod usługi i produkcję, nieuzbrojonych technicznie, z siecią wodociągową i kanalizacyjną w najbliższym otoczeniu;
- Na osiedlu Glinki, 12 działek przy ul. Gniewkowskiej 7-11 o łącznej powierzchni ponad 9,5 ha – przeznaczonych pod usługi oraz składy i magazyny, nieuzbrojonych technicznie, z przewidywaną budową sieci kanalizacyjnej i wodociągowej w 2013 r., w bezpośrednim położeniu przy DK nr 15 oraz w pobliżu południowej obwodnicy Torunia (drodze ekspresowej nr 10), których max wysokość zabudowy to 21 m od poziomu terenu (wyłączając kominy, maszty i inne urządzenia techniczne);
- W Grębocinie Nad Strugą, 6 działek przy ul. Przelot, Gminna, Ciekawa o łącznej powierzchni ponad 18 ha – przeznaczone pod usługi, składy i magazyny oraz pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną z usługami. Teren wyposażony w sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową w ulicach sąsiadujących oraz plan wyposażenia obszaru w media, w bliskości dużych centrów logistycznych (Staller i TZMO S.A.), jak również DK nr 1, DK nr 15, drogi ekspresowej nr 10 oraz w odległości 500 m od autostrady A1;

²⁹ WWW.boi.torun.pl Katalog ofert inwestycyjnych na dzień 30.09.2013r.

- JAR – 20 działek położonych w północnej części miasta przy trasie wylotowej na Gdańsk (DK nr 1) w odległości 6 km od Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (PSSE) o łącznej powierzchni 50 ha – przeznaczonych pod usługi i produkcję jako uzupełnienie PSSE w Łysomicach oraz miejsce rozwoju przedsiębiorczości, wyposażonych w sieć wodociagową i kanalizacyjną (sanitarną i deszczową) oraz w trakcie budowy infrastruktury drogowej, których maksymalna wysokość zabudowy wynosi do 15 m od poziomu terenu oraz minimalna wysokość dla zabudowy usługowej to 2 kondygnacje naziemne, a produkcyjnej – 7 m;
- Pięciokondygnacyjny budynek z poddaszem użytkowym przy ul. Mostowej 30/Podmurnej 29 o powierzchni użytkowej 1219 m² – przeznaczony na funkcje usługowe, wyposażony w instalację elektryczną siły i światła, wodno-kanalizacyjną, alarmową i odgromową, ogrzewany piecami akumulacyjnymi;
- Trzypiętrowy budynek, całkowicie podpiwniczony, z poddaszem częściowo użytkowym przy ul. Piekary 29 o powierzchni użytkowej 247,41 m² – przeznaczony na funkcje usługowe, wyposażony w instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną, gazową, ogrzewany piecami kaflowymi. Nabywca zobowiązany do rozpoczęcia prac remontowych w ciągu 2 lat od dnia nabycia i zakończenia tychże prac w przeciągu 4 lat, co zabezpieczone jest karą umowną w wysokości 10 tys. zł za każdy pełny miesiąc zwłoki;
- 5 działek przy ul. Szosa Lubicka/Sieradzka, niezabudowanych i niezagospodarowanych, o łącznej powierzchni blisko 1,02 ha – przeznaczonych pod usługi, wyposażonych w sieć energetyczną, wodociagową, kanalizacyjną oraz gazową;
- 2 działki przy ul. Sieradzkiej, niezabudowane i niezagospodarowane, położone we wschodniej części miasta, o łącznej powierzchni 0,4 ha – przeznaczone pod usługi, wyposażone w sieć energetyczną, wodociagową, kanalizacyjną oraz gazową;
- 2 działki przy ul. Wapiennej, niezabudowane, położone w północno-wschodniej części miasta, o łącznej powierzchni blisko 5,87 ha – przeznaczone pod funkcje usługowe, obiekty produkcyjne, składy i magazyny oraz z możliwością realizacji wielko powierzchniowego obiektu handlowego o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m², wyposażone w sieć wodociagową i energetyczną w granicach nieruchomości oraz sieć telefoniczną, gazową i kanalizacyjną w ulicach sąsiadujących;
- Czterokondygnacyjna kamienica mieszkalno-użytkowa przy ul. Wielkie Garbary 2 o powierzchni użytkowej 541 m² – przeznaczona na funkcje usługowe, wyposażona w instalację wodno-kanalizacyjną, elektryczną, gazową i centralnego ogrzewania. Nabywca zobowiązany do rozpoczęcia prac remontowych w ciągu 2 lat od dnia nabycia i zakończenia tychże prac w przeciągu 4 lat, co zabezpieczone jest karą umowną w wysokości 10 tys. zł za każdy pełny miesiąc zwłoki.
- 3 działki o łącznej powierzchni 0,78 ha przy ul. Włocławskiej z pełnym uzbrojeniem, z przeznaczeniem na usługi komercyjne z dopuszczeniem zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.
- 3 działki przy ul. Olęderskiej o łącznej powierzchni 0,93 ha, częściowo uzbrojone, przeznaczone na usługi komercyjne oraz dopuszczalne składy, magazyny oraz działalność rolnicza, ogrodnictwo i sadownictwo.

W Toruniu powierzchnia miasta (z wyłączeniem wód i lasów) pokryta miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego wynosi aż 60%. Pewne obszary wciąż nie są objęte takimi planami. Poniższa tabela zawiera informacje o powierzchni Torunia, objętej planami i w stosunku do których przystąpiono do sporządzania.

TORUŃ - MIEJSCOWE PLANY ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO przestrzennego		obowiązujące	przystąpienia
ilość		165	32
powierzchnia miasta objęta planami * (ha)		5158,53	1096,20
powierzchnia miasta w granicach administracyjnych	11.575,00 ha (100%)	44,5 % (tereny oznaczone na mapie kolorem zielonym)	9,5 % (tereny oznaczone kolorem niebieskim)
* uchwalone po 1.01.1995r. i ogłoszone w Dzienniku Urzędowym Województwa		stan: 30.06.2013r.	

Na poniższej mapie oznaczone są obszary dla których sporządzony jest plan zagospodarowania przestrzennego i te, dla których przystąpiono do sporządzania planu. Kolejna mapa przedstawia kierunki zagospodarowania przestrzennego, zawarte w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Torunia.

UWARUNKOWANIA FORMALNO-PRAWNE GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ NA OBSZARZE MIASTA TORUNIA WYCIĄG

MAPA POGLĄDOWA

Rysunek 23 Obszary Torunia objęte Planem Zagospodarowania Przestrzennego.

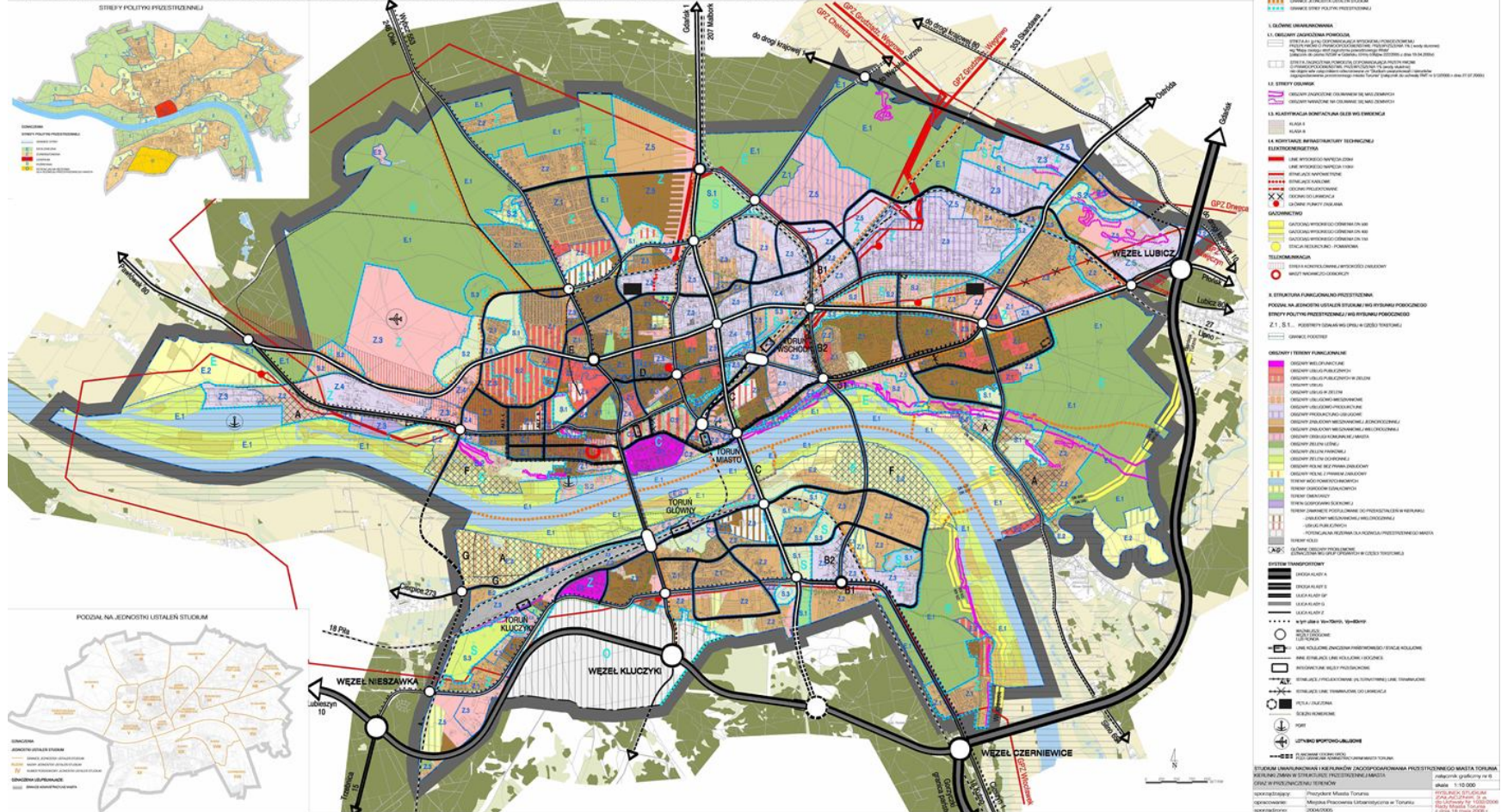
Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Torunia, Miejska Pracownia Urbanistyczna.

STUDIUM UWARUNKOWAŃ I KIERUNKÓW ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO MIASTA TORUNIA

KIERUNKI ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO

KIERUNKI ZMIAN W STRUKTURZE PRZESTRZENNEJ MIASTA ORAZ W PRZEZNACZENIU TERENÓW

Rysunek 24 Kierunki zagospodarowania przestrzennego.³⁰

Źródło: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Torunia, Miejska Pracownia Urbanistyczna.

³⁰ Źródło www.um.torun.pl

10.7. Ceny nieruchomości mieszkaniowych w Toruniu

Cena mieszkań jest jednym ze wskaźników, które mówią o poziomie cen w danym mieście a w połączeniu ze średnimi zarobkami wpływa na atrakcyjność lokalizacji pod względem osiedlania się.

Wg danych Banku Gospodarstwa Krajowego S.A., Toruń jest miastem, w którym średni wskaźnik przeliczeniowy kosztu odtworzenia jednego metra kwadratowego powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych jest stosunkowo wysoki. Za rok 2012 wynosił ok. 5,6 tys. zł/ m²³¹. Niższy koszt odtworzenia jednego metra kwadratowego mieszkania występował w większości dużych miast, takich jak: Kraków, Wrocław, Łódź, Poznań, Katowice, Kielce, Gdańsk, Poznań, Szczecin. Wyższy koszt odtworzenia jednego metra kwadratowego mieszkania występuje w Warszawie. W ciągu ostatniego roku w Toruniu wskaźnik wykazywał bardzo dużą stabilność - spadł zaledwie o 0,7% (30 zł)³². Wartość wskaźnika kosztu odtworzenia 1m² powierzchni użytkowej w Toruniu i Bydgoszczy spadła od II kwartału 2013 i **wynosi 4020 zł/m²**, notując tym samym największy spadek w Polsce. Poniższy wykres pokazuje dane za rok 2012.

Rysunek 25 Średni wskaźnik przeliczeniowy kosztu odtworzenia 1 m² powierzchni użytkowej budynków mieszkalnych na rynku pierwotnym za IV kwartał 2012, Źródło: Bank Gospodarstwa Krajowego S.A.

Wysoka cena mieszkań w połączeniu z niższym niż przeciętne wynagrodzenie powoduje, że spośród miast wojewódzkich – Bydgoszcz a następnie Toruń miały do 2012 najwyższe koszty odtworzenia mieszkań w relacji do wynagrodzeń.

³¹ Źródło: Bank Gospodarstwa Krajowego SA oraz dane Ministerstwa Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej <http://www.transport.gov.pl/files/0/1790294/01102012.pdf>

10.8. Porównanie aktualnych kosztów lokalnych Torunia i innych wybranych miast w Polsce

Na atrakcyjności gospodarczą miejscowości wpływają również ceny lokalne ustalana przez miejscowy samorząd. Zestawienie aktualnych kosztów lokalnych, takich jak: cena za 1 m³ pobranej wody, cena za 1 m³ odprowadzanych ścieków oraz stawka podatku od gruntów i budynków związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej w Toruniu, Bydgoszczy, Wrocławiu, Poznaniu, Gdańsku i Łodzi przedstawia poniższa tabela.

	Toruń	Bydgoszcz	Wrocław	Poznań	Gdańsk	Łódź
Cena za 1 m ³ wody (stawka średnia)	3,44 zł	5,10 zł	4,05 zł	3,81 zł	4,05 zł	3,91 zł
Cena za 1 m ³ ścieków (stawka średnia)	4,14 zł	5,08 zł	4,55 zł	5,19 zł	5,76 zł	4,94 zł
Podatek od gruntów pod działalność gospodarczą za 1 m ²	0,75 zł	0,84 zł	0,88 zł	0,88 zł	0,88 zł	0,88 zł
Podatek od budynków na działalność gospodarczą za 1 m ²	21,87 zł	22,11 zł	22,82 zł	22,82 zł	22,82 zł	22,82 zł

Tabela 29 Koszty lokalne w wybranych miastach.

Źródło: opracowanie własne oraz www.ceny-wody.pl na podstawie uchwał samorządów lokalnych wg stanu na 1.10.2013,

Toruń na tle innych wybranych miast Polski charakteryzuje się średnimi kosztami lokalnymi. Cena 1 m³ dostarczonej wody i odprowadzanych ścieków jest niska. Podatek od nieruchomości jest na poziomie niższym od maksymalnego przewidzianego prawem oraz niższy niż w innych analizowanych miejscowościach.

Koszty mediów i opłat lokalnych na podstawowym poziomie nie będą czynnikiem ograniczającym rozwój przedsiębiorczości w porównaniu z innymi dużymi miastami. Ewentualnymi czynnikami różnicującymi warunki będzie możliwość skorzystania z preferencji w podatku, które różnią się między miastami.

10.9. Podaż i cena za wynajem powierzchni biurowych w Toruniu

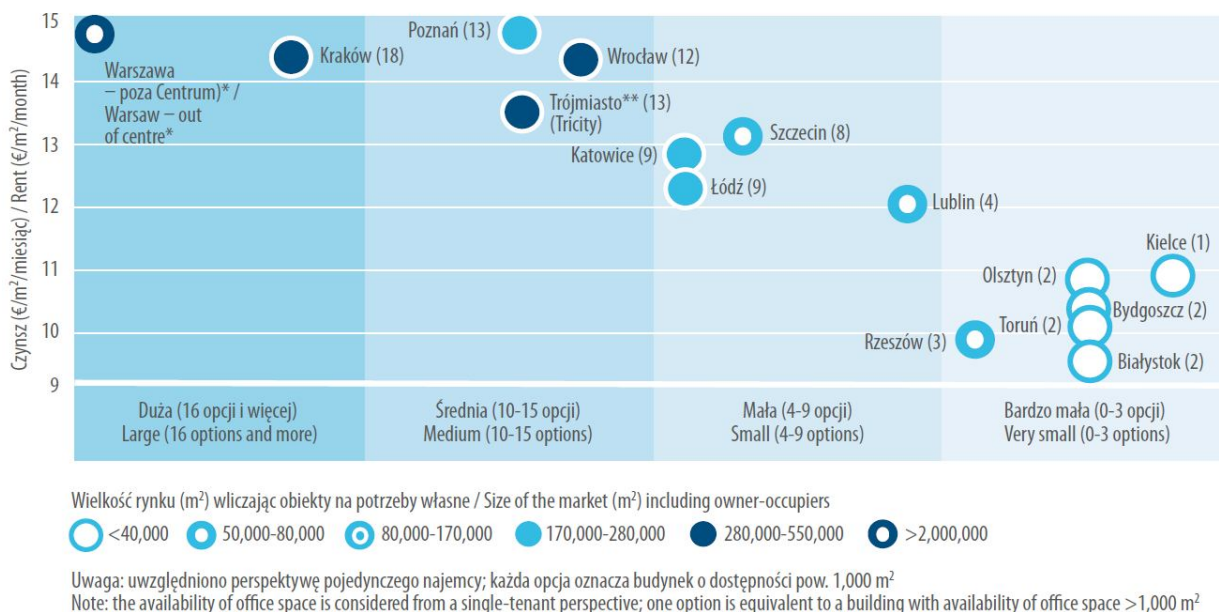
W Toruniu występuje znacząca ilość powierzchni biurowych do wykorzystania. Jednak oferowane na wynajem nieruchomości dotyczą głównie dość małych powierzchni – pojedynczych biur i względnie małych kompleksów. Zgodnie z przeprowadzoną analizą ofert internetowych³³ w Toruniu w maju 2013 oferowanych było ponad 140 lokali biurowe na łączną powierzchnię 18 185 m². Średni miesięczny koszt wynajmu 1 m² powierzchni biurowej to 29 zł. Największa przestrzeń biurowa do wynajęcia jest na Starówce – 5 556 m² powierzchni biurowej w 61 lokalach, której średnia miesięczna cena za 1 m² wynosi 30 zł. W dalszej kolejności jest osiedle Mokre, gdzie do wynajęcia jest 4 651 m² powierzchni biurowej w 19 lokalach, której średnia miesięczna cena za 1 m² wynosi 29 zł. Na osiedlu Bielawy jest do wynajęcia 2 384 m² powierzchni biurowej w 5 lokalach, której średnia miesięczna cena za 1 m² wynosi zaledwie 20,44 zł. Niższa średnia miesięczna cena za wynajęcie 1 m² powierzchni biurowej występuje jedynie w Czerniewicach i wynosi 12,98 zł.

³³ Badanie własne, maj 2013 na podstawie danych biur obrotu nieruchomościami.

Problemem są duże powierzchnie w wysokim standardzie z przeznaczeniem na centra usług. Największa powierzchnia biurowa do wynajęcia w jednym lokalu jest na osiedlu Bielawy (1 330 m² za 20 tys. zł miesięcznie), na Starówce (900 m² za 17 tys. zł miesięcznie) oraz na osiedlu Mokre (855 m² za 40 tys. zł miesięcznie – najwyższy miesięczny koszt wynajęcia spośród wszystkich ofert).

Zgodnie z raportem „Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce”, Toruń wymieniany jest jako jedna z potencjalnych lokalizacji centrów usług biznesowych, gdzie problemem jest dostęp do nowoczesnej dużej (min. 1000 m²) powierzchni biurowej. Charakterystyczne są tu niskie ceny czynszu, co jest atrakcyjne dla najemców i pole do konkurencji dla developerów lokalnych (niekoniecznie globalnych dla których lokalizacja biurowca poza głównymi ośrodkami nie będzie atrakcyjna pod względem finansowym).

Rysunek 26 Podaż i ceny powierzchni biurowych w Polsce.

Źródło: Raport „Sektor nowoczesnych usług biznesowych w Polsce” opracowany przez Związek Liderów Sektora Usług Biznesowych (ABSL), 2012.

11. Funkcjonujące uchwały dot. zwolnienia od podatku od nieruchomości.

W Toruniu funkcjonują dwa podstawowe ułatwienia podatkowe dla przedsiębiorców, którzy decydują się na rozwijanie działalności gospodarczej. Jedno uzależniające ulgę w podatku od liczby utworzonych miejsc pracy i udzielane w ramach pomocy de-minimis, a drugie biorące pod uwagę zarówno wielkość inwestycji, jak i tworzenie nowych miejsc pracy. Ze zwolnienia wyłączone są w szczególności sklepy wielkopowierzchniowe oraz firmy wyłączone z pomocy w UE. W udzieleniu pomocy uprzywilejowani są przedsiębiorcy działający w branży turystycznej. Uchwały zabezpieczają interesy Gminy w przypadku utraty trwałości projektów lub zaległości w płatnościach do Urzędu Miasta.

Poniżej znajduje się porównanie warunków, które oferują przedsiębiorcom³⁴.

<p align="center">Uchwała nr 908/10 Rady Miasta Torunia z dnia 21 października 2010 r. <i>w sprawie zwolnień przedmiotowych od podatku od nieruchomości.</i></p>	<p align="center">Uchwała nr 436/08 Rady Miasta Torunia z dnia 27 listopada 2008 r. <i>w sprawie zwolnień od podatku od nieruchomości w ramach pomocy regionalnej na wspieranie nowych inwestycji lub tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją.</i></p>
<p align="center">Charakter nieruchomości zwolnionych z podatku od nieruchomości</p>	
<p>zajęte na inwestycje, w związku z którymi utworzone zostaną nowe miejsca pracy</p>	<p>grunty, budynki lub ich części, budowle lub ich części przeznaczone na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Miasta Torunia, przez przedsiębiorców realizujących nową inwestycję lub tworzących nowe miejsca pracy w związku z realizacją nowej inwestycji</p>
<p>powstałe w wyniku inwestycji, w związku z którymi utworzono nowe miejsca pracy</p>	
<p>związane z utworzeniem nowych miejsc pracy</p>	
<p align="center">Zwolnienie z podatku od nieruchomości jest skierowane</p>	
<p><i>do wszystkich kategorii przedsiębiorców: mikro, małych, średnich i dużych, którzy tworzą nowe miejsca pracy.</i></p>	<p>do podatnika będącego mikro, małym, średnim lub dużym przedsiębiorcą, realizującym nową inwestycję lub tworzącym w związku z realizacją inwestycji nowe miejsca pracy, przyznawane wyłączenie na jego pisemny wniosek</p>
<p align="center">Przysługiwanie zwolnienia z podatku od nieruchomości i okresy jego trwania</p>	
<p>Długość zwolnienia wynosi 2 lub 3 lata i uzależniona jest przede wszystkim od wielkości przedsiębiorcy: mikroprzedsiębiorca musi utworzyć co najmniej 1 nowe miejsce pracy, mały przedsiębiorca – 3, średni – 5, a inny niż mały i średni – 10 nowych miejsc pracy. Natomiast jeśli liczba utworzonych nowych miejsc pracy jest wyższa niż 100, zwolnienie przysługuje na okres 3 lat, bez względu na wielkość przedsiębiorcy.</p>	<p>stanowiącego pomoc regionalną na wspieranie nowych inwestycji:</p>
	<ul style="list-style-type: none"> • dla mikro i małych przedsiębiorców na okres:
	<p>Max 1 roku, gdy koszty kwalifikujące 0,3-0,5 mln euro</p>
	<p>Max 2 lat, gdy koszty kwalifikujące >0,5 do 1 mln euro</p>
<p>Max 5 lat, gdy koszty kwalifikujące powyżej 1 mln euro</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • dla średnich przedsiębiorców na okres: 	
<p>Max 1 roku, gdy koszty kwalifikujące 1-2 mln euro</p>	
<p>Max 2 lat, gdy koszty kwalifikujące >2 do 4 mln euro</p>	
<p>Max 5 lat, gdy koszty kwalifikujące powyżej 4 mln euro</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • dla dużych przedsiębiorców na okres: 	
<p>Max 1 roku, gdy koszty kwalifikujące 2-3 mln euro</p>	
<p>Max 2 lat, gdy koszty kwalifikujące >3 do 8 mln euro</p>	
<p>Max 5 lat, gdy koszty kwalifikujące powyżej 8 mln euro</p>	
<p>stanowiącego pomoc na tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją, której wartość przekracza 0,5 mln euro udziela się:</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • dla mikro i małych przedsiębiorców na okres: 	
<p>Max 1 roku, gdy utworzą 3-5 nowych miejsc pracy</p>	
<p>Max 2 lat, gdy utworzą od 5 do 10 nowych miejsc pracy</p>	
<p>Max 5 lat, gdy utworzą powyżej 10 nowych miejsc pracy</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • dla średnich przedsiębiorców na okres: 	
<p>Max 1 roku, gdy utworzą 20-30 nowych miejsc pracy</p>	
<p>Max 2 lat, gdy utworzą 31- 40 nowych miejsc pracy</p>	
<p>Max 5 lat, gdy utworzą powyżej 40 nowych miejsc pracy</p>	
<ul style="list-style-type: none"> • dla dużych przedsiębiorców na okres: 	
<p>Max 1 roku, gdy utworzą 50-100 nowych miejsc pracy</p>	
<p>Max 2 lat, gdy utworzą 101-200 nowych miejsc pracy</p>	

³⁴ Do opracowania - analiza faktycznego wykorzystania tej możliwości

	Max 5 lat, gdy utworzą >200 nowych miejsc pracy
Zwolnienie z podatku od nieruchomości nie przysługuje	
gdy wartość udzielonej przedsiębiorcy pomocy publicznej de minimis ogółem w okresie trzech kolejnych lat poprzedzających dzień złożenia wniosku o zwolnienie z podatku od nieruchomości w trybie niniejszej uchwały przekroczyła równowartość 200 tys. euro	przedsiębiorcom, którzy zalegają z płatnościami na rzecz Gminy Miasta Torunia
	przy udzielaniu pomocy związanej z wytworzeniem i obrotem produktami mającymi imitować lub zastępować mleko i przetwory mleczne
	przedsiębiorcom posiadającym zaległości z tytułu podatków lub składek na ubezpieczenie społeczne
gdy podatnik dokonał zapłaty podatku od nieruchomości za cały rok podatkowy przed terminem płatności wynikającym z decyzji lub deklaracji podatkowej	na działalność związaną z eksportem do krajów trzecich lub państw członkowskich, tj. pomocy związanej bezpośrednio z ilością wywożonych produktów, z tworzeniem i funkcjonowaniem sieci dystrybucyjnej lub z innymi wydatkami bieżącymi związanymi z prowadzeniem działalności eksportowej
	przy udzielaniu pomocy uzależnionej od wykorzystania towarów krajowych uprzywilejowanych względem towarów przywożonych
Zwolnienie z podatku od nieruchomości nie ma zastosowania dla sektorów	
Prawo do zwolnienia od podatku od nieruchomości, o którym mowa, nie obejmuje nieruchomości przeznaczonych na: stacje paliw, działalność bankową, działalność instytucji finansowych, , działalność handlową detaliczną oraz działalność handlową hurtową.	hutnictwa żelaza i stali oraz włókien syntetycznych w rozumieniu przepisów wspólnotowych
	górnictwa węgla
	budownictwa okrętowego
	rybołówstwa i akwakultury
	działalności handlowej prowadzonej w obiektach o powierzchni przekraczającej 300 m ²
	rolnictwa w zakresie produkcji pierwotnej produktów rolnych (uprawa, hodowla), o których mowa w Załączniku 1 do Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską
	działalności prowadzonej w zakresie sprzedaży paliw płynnych i gazowych
Warunki jakie musi spełnić przedsiębiorca dla zwolnienia z podatku od nieruchomości	
załączenie do wniosku o zwolnienie z podatku od nieruchomości informacji o wielkości pomocy publicznej uzyskanej w okresie trzech kolejnych lat poprzedzających dzień złożenia wniosku, a ponadto składanie informacji przez cały okres korzystania ze zwolnienia, którego termin upływa z dniem 31 stycznia każdego roku podatkowego	inwestycja musi zostać utrzymana na terenie Miasta Torunia przez co najmniej 5 lat od dnia jej zakończenia lub w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw przez okres 3 lat
	wkład własny przedsiębiorcy w koszty nowej inwestycji musi wynieść co najmniej 25% i nie może pochodzić ze wsparcia ze środków publicznych
przekroczenie powyższego terminu powoduje utratę prawa do zwolnienia z dniem 1 stycznia danego roku podatkowego	przyrost netto o co najmniej 5 miejsc pracy (3 w przypadku małych i średnich przedsiębiorców), nie później niż w okresie 6 miesięcy od dnia zakończenia inwestycji i utrzymany przez okres co najmniej 5 lat (3 w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw)
	przez 5 lat od uzyskania zwolnienia z podatku, bądź utworzenia nowych miejsc pracy składania oświadczeń o utrzymaniu inwestycji i miejsc pracy na terenie Torunia i innych wymaganych uchwałą dokumentów sprawozdawczych.
Korzyści dla przedsiębiorcy ze zwolnienia z podatku od nieruchomości	
zwolnienie z opłaty maksymalnie 100% należnego podatku	
	Zwolnienie obejmuje wszystkie przedmioty opodatkowania tj. grunty, budynki i budowle.

	zwolnienie z podatku od nieruchomości stanowiącego pomoc regionalną dla projektu inwestycyjnego o kosztach kwalifikujących 50-100 mln euro na max 10 lat
	zwolnienie z podatku od nieruchomości stanowiącego pomoc regionalną dla projektu inwestycyjnego o kosztach kwalifikujących >100 mln euro na max 15 lat
Górna granica łącznego okresu i ograniczenia zwolnienia z podatku od nieruchomości	
3 lata podatkowe w odniesieniu do danej nieruchomości	korzystanie z pomocy w formie zwolnienia z podatku od nieruchomości na podstawie niniejszej chwały nie może wystąpić łącznie z korzystaniem z pomocy udzielanej w tej samej formie, w odniesieniu do tych samych kosztów, na podstawie innych programów pomocowych uchwalonych przez Radę Miasta Torunia.
Utrata prawa do zwolnienia z podatku od nieruchomości za cały okres ma miejsce, gdy:	
niedopełnienia obowiązku złożenia zaświadczeń	zmniejszono stan zatrudnienia
nie utworzono nowych miejsc pracy w liczbie kwalifikującej do objęcia zwolnieniem	przedsiębiorca jest postawiony w stan likwidacji albo upadłości w okresie 5 lat od dnia zakończenia inwestycji lub utworzenia nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją, a w przypadku małych i średnich przedsiębiorców w okresie 3 lat od dnia zakończenia inwestycji lub utworzenia nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją
zmniejszono liczbę nowo zatrudnionych pracowników do poziomu nie uprawniającego do zwolnienia lub zlikwidowano nowo utworzone miejsca pracy	
zwolnienia przekroczenia progu pomocy de mini mis tj. 200 tyś. Euro	
Konsekwencje utraty prawa do zwolnienia z podatku od nieruchomości	
obowiązek zapłaty przez przedsiębiorcę podatku od nieruchomości wraz z odsetkami za zwłokę	zwrot podatku za cały okres zwolnienia wraz z odsetkami za zwłokę, naliczonymi w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych

Tabela 30 Uchwały dotyczące zwolnienia z podatku od nieruchomości dla przedsiębiorców miasta Torunia.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie uchwał RMT.

Analizie poddano wykorzystanie ww. instrumentów w latach 2008-2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Liczba przedsiębiorców korzystających z ulg	9 podmiotów	15 podmiotów	8 podmiotów	10 podmiotów	16 podmiotów
Łączna wartość udzielonych ulg w danym roku (wartość obniżonego podatku – koszt Gminy)	357 258 zł.	489 659 zł. W tym kwota 47 989 zł dotyczyła zwolnienia na wspieranie nowych inwestycji lub tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją.	514 387 zł. W tym kwota 54 166 zł dotyczyła zwolnienia na wspieranie nowych inwestycji lub tworzenie nowych miejsc pracy związanych z nową inwestycją.	1 689 918 zł.	3 211 090 zł;
Liczba nowo rozpatrywanych wniosków o udzielenie ulgi	- 5 nowych podmiotów złożyło wnioski o zwolnienie - wszystkie ww. podmioty (tzn. 5) skorzystały ze zwolnień	- 6 nowych podmiotów złożyło wnioski o zwolnienie, z tego: - 2 wnioski - odmowa - 4 nowe podmioty skorzystały ze	- 1 nowy podmiot złożył wniosek o zwolnienie, z tego: - 1 wniosek – odmowa z uwagi na niespełnienie niezbędnych warunków	- 9 nowych podmiotów złożyło wnioski o zwolnienie, z tego: - 1 wniosek - odmowa - 8 nowych	- 6 nowych podmiotów złożyło wnioski o zwolnienie ww. podmioty skorzystały ze zwolnień.

	2008	2009	2010	2011	2012
		zwolnień	- żaden nowy podmiot nie skorzystał ze zwolnień	podmiotów skorzystało ze zwolnień	
Nowe miejsca pracy		Utworzono łącznie 14 miejsc pracy.	Utrzymano 27 miejsc pracy, utworzonych w latach 2008-2009.	utworzono 236 nowych miejsc pracy.	Utworzono 18 nowych miejsc pracy i utrzymano 226 z poprzednich lat

Tabela 31 Wykorzystanie zwolnień z podatku od nieruchomości w Toruniu w latach 2008-2012
Źródło: Wydział Podatków i Windykacji.

Instrument ten może być wykorzystywany jako zachęta do prowadzenia działalności w obrębie miasta dla przedsiębiorstw, które planują przenieść działalność poza granice administracyjne. Niestety świadomość istnienia tych instrumentów jest niska. Duża skala potrzeb w zakresie ulg w podatku od nieruchomości, sygnalizowanych ze strony przedsiębiorców biorących udział w badaniu ankietowym, pokazuje małą popularność tej formy wsparcia działalności gospodarczej oraz nikłą wiedzę na ten temat.

12. Analiza dobrych praktyk krajowych we wspieraniu przedsiębiorczości

W Polsce wiele ośrodków miejskich ma swoje plany wspierania przedsiębiorczości oraz podejmuje działania rozwijające gospodarkę. Poniżej wybrano i przedstawiono najbardziej interesujące i efektywne założenia tych programów dla kilku miast. Autorzy opracowania zwracają uwagę na fakt, że wskazane działania w różnych programach wspierania przedsiębiorczości nie odbiegają od siebie znacząco w różnych państwach, niezależnie od poziomu rozwoju gospodarczego. Przedstawione studia przypadków dotyczą miast w Polsce, Finlandii, Francji oraz USA.

12.1. Krakowski Program Wspierania Przedsiębiorczości i Rozwoju Gospodarczego Miasta – jako program miasta zbliżonego charakterem do Torunia

Program został przyjęty 23 września 2009 r. Opiera się na trzech priorytetach:

1. Wsparcie dla drobnych firm, w szczególności dla rozpoczynających działalność

Pomoc podzielona jest na cztery obszary - małych przedsiębiorców (osoby prowadzące jednoosobową działalność, samozatrudnieni, drobni kupcy, przedsiębiorcy i rzemieślnicy), osoby rozpoczynające samodzielną działalność oraz przedsiębiorczość edukacyjną, innowacyjną i akademicką. Czwartym obszarem jest przedsiębiorczość kultury i turystyki. Najciekawsze inicjatywy i działania realizowane dla pierwszych trzech tych grup obejmują :

- szeroko rozumianą pomoc i preferencje w dostępie do lokali miejskich i powierzchni targowych – również dla branż chronionych i zawodów zanikających, w sytuacji wieloletniej działalności gospodarczej, dla najlepszych pomysłów w zakresie przedsiębiorczości akademickiej,
- przygotowywanie nowych lokalizacji pod „Mini Centra Handlowo-Uslugowe”, ulgi inwestycyjne dla spółek kupieckich prowadzących targowiska,
- mikrogranty na szkolenie nowo zatrudnianych pracowników, pod warunkiem zachowania stanowiska przez określony czas,
- stworzenie Centrum Wsparcia Przedsiębiorcy (pomoc i doradztwo w pozyskiwaniu finansowania, samozatrudnienia, w zakresie prawnym i podatkowym),
- wykorzystanie potencjału organizacji zrzeszających rzemieślników i kupców w rozwoju szkolnictwa zawodowego,
- szeroka akcja promocyjno-informacyjna we współpracy z uczelniami wyższymi dla młodych ludzi w zakresie możliwości zakładania firm, doradztwo dla osób rozpoczynających działalność – infolinie, fora, konsultanci,
- granty startowe i granty innowacyjne – pożyczki z możliwością umorzenia, dla osób wygrywających konkursy na biznes plany dla nowej działalności gospodarczej,
- system poręczeń i pożyczek,
- konferencje i spotkania, targi przedsiębiorczości akademickiej i innowacyjnej,
- trójporozumienie samorządu, uczelni i organizacji reprezentujących przedsiębiorców w celu przygotowania i prowadzenia polityki w zakresie przedsiębiorczości akademickiej i innowacyjnej – nowe kierunki studiów i programy nauczania, portal internetowy, preinkubator i inkubator, targi, pozyskiwanie środków na działalność,
- pomoc Miasta w tworzeniu nowych instytutów i jednostek badawczych.

Kraków ma zbliżony do Torunia charakter pod kątem potencjału turystycznego i kulturowego. W związku z tym interesujące mogą być podejmowane działania w zakresie wspierania tej gałęzi gospodarki – szczególnie przedsiębiorczości kultury. W ramach tego zagadnienia realizowane są następujące zadania:

- uznawanie inwestycji w zakresie turystyki – hotele, hostele jako strategiczne dla Miasta i stosowanie dla tych jednostek preferencji podatkowych,
- akcja informacyjno-promocyjna wraz z podmiotami przedsiębiorczości turystycznej,
- cykliczne spotkania środowiska przedsiębiorczości turystycznej,
- preferencje podatkowe i inwestycyjne dla podmiotów sfery przedsiębiorczości kultury,
- ewentualnie wdrożenie grantów przedsiębiorczości kulturowej jako preferencji finansowej.

2. Wsparcie dla istniejących przedsiębiorstw pod kątem zwiększenia konkurencyjności i pobudzania do inwestycji i rozwoju.

Pomoc obejmuje trzy obszary – wsparcie firm z miasta w inwestycjach i zamówieniach realizowanych przez miejskie podmioty publiczne, korzystne warunki lokalizacyjne dla przedsiębiorstw i przyspieszenie procesu przygotowania inwestycji.

Najciekawsze inicjatywy i działania to :

- ustalenie założeń dla przetargów inwestycyjnych organizowanych przez Miasto umożliwiających w nich udział podmiotów z miasta,

- informowanie organizacji zrzeszających przedsiębiorców, rzemieślników i kupców o planowanych w danym roku inwestycjach komunalnych i dużych zamówieniach publicznych,
- w możliwym zakresie internetowe aukcje przetargowe prowadzone przez Urząd Miasta i miejskie jednostki organizacyjne,
- publicznie dostępny system śledzenia spraw w Urzędzie Miasta,
- zwiększenie pokrycia miejscowymi planami przestrzennymi,
- priorytet dla wniosków inwestycyjnych, generujących tworzenie stałych miejsc pracy,
- priorytetowe przystępowanie do sporządzania mpzp³⁵,
- priorytetowe wydawanie decyzji wzi³⁶,
- monitorowanie i publiczna informacja czasu uzyskania danych decyzji inwestycyjnych,
- poprawa standardu obsługi inwestorów w Urzędzie – usprawnienie i kontrola procesu,
- uruchomienie bezprzewodowego dostępu do Internetu na terenie całego miasta.

3. Tworzenie nowoczesnej i przyjaznej infrastruktury służącej rozwojowi przedsiębiorczości, inwestycji i promocji.

Pomoc obejmuje cztery obszary wsparcia - kompleksową koordynację wszelkich usług wsparcia i obsługi przedsiębiorczości, inwestycji, promocji gospodarczej i inwestycyjnej w Krakowie, przygotowanie młodych ludzi do prowadzenia działalności gospodarczej, współdziałanie władz miasta z organizacjami gospodarczymi i instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość oraz promocję gospodarczą, inwestycyjną i turystyczną.

Najciekawsze inicjatywy i działania to:

- Powołanie w strukturach Urzędu Miasta Biura Przedsiębiorczości i Rozwoju Gospodarczego Miasta obejmującego:
 - Punkt Obsługi Przedsiębiorczości – ewidencja gospodarcza,
 - Centrum Wspierania Przedsiębiorczości – realne wsparcie dla przedsiębiorców,
 - Centrum Obsługi Inwestora – wsparcie dla inwestorów i promocja inwestycji,
- organizacja Forum Przedsiębiorczości Miasta – spotkanie przedsiębiorców lokalnych i samorządu w celu zapoznania z trendami i możliwościami działania oraz współpracy w zakresie wspólnej promocji gospodarczej, turystycznej i inwestycyjnej,
- upowszechnienie informacji o możliwej pomocy od samorządów, administracji rządowej czy organizacji pozarządowych,
- nagrody i granty szkoleniowe dla nauczycieli prowadzących najlepsze zajęcia z przedsiębiorczości w szkołach,
- organizowanie dla uczniów szkół olimpiady przedsiębiorczości, konkursów na Najlepszego Młodego Przedsiębiorcę,
- wraz z uczelniami organizowanie szkoleń i kursów wdrażania innowacji,
- patronat miasta nad szkolnictwem zawodowym,
- cykliczne badania i raporty dla poznania sytuacji i potrzeb lokalnych przedsiębiorców,
- coroczna ocena działalności miejskich jednostek obsługujących przedsiębiorczość,
- uzgadnianie działań promocyjnych ze środowiskiem przedsiębiorców,
- stosowanie grantów targowych – konkurs na udział w miejskich stoiskach na targach.

³⁵ Miejscowe planu zagospodarowania przestrzennego.

³⁶ Warunki zabudowy i zagospodarowania terenu.

12.2. Nowy Sącz jako małe miasto promujące własnych przedsiębiorców

Nowosądecki Program Rozwoju Przedsiębiorczości przyjęty w kwietniu 2012 jest jednym z nowszych planów funkcjonujących w Polsce. Jest przykładem działań podejmowanych przez miasto względnie małe.

Wśród działań programu, które wyróżniają się spośród innych – jest działalność promocyjna władz na rzecz lokalnej przedsiębiorczości, a także spójne i szerokie informowanie o usługach dla biznesu wspieranych przez instytucje publiczne.

Inne projekty które zasługują na uwagę to :

- Zagospodarowanie przestrzenne:
 - Inwentaryzacja terenów przeznaczonych pod inwestycje gospodarcze (nie tylko miejskich) – ustalenie wolnych terenów oraz obiektów inwestycyjnych wraz z określeniem przeznaczenia terenu oraz dostępnej infrastruktury technicznej.
- Działania promocyjno-organizacyjne:
 - Promocja potencjału gospodarczego i oferty inwestycyjnej – udział przedsiębiorców w delegacjach przedstawicieli władz samorządowych do miast partnerskich, wspólny udział w misjach gospodarczych, targach, konferencjach, wydarzeniach kulturalnych i sportowych, przygotowywanie wspólnych materiałów promocyjnych oraz ich dystrybucja.
 - System informacji o usługach skierowanych dla przedsiębiorców – wspólny katalog usług informacyjnych, doradczych, szkoleniowych oraz finansowych realizowanych przez instytucje publiczne oraz otoczenia biznesu publikowany na stronie internetowej miasta.
 - Internetowy serwis biznesowy – prezentacja ważnych informacji dla obecnych i przyszłych przedsiębiorców, uzupełniana przez urzędy i instytucje, które przyłączają się do realizacji tego działania, co umożliwi szybki przepływ i dostęp do informacji.
 - Forum biznesu – wymiana doświadczeń oraz nawiązywanie współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, przedstawicielami organizacji branżowych, instytucji otoczenia biznesu, samorządów lokalnych, organów publicznych oraz osób o ugruntowanym autorytecie, jak również blok przedsięwzięć promujących przedsiębiorczość w ramach tygodnia przedsiębiorczości.
- Stworzenie korzystnych warunków finansowych:
 - Instrumenty wsparcia finansowego dla przedsiębiorców, w tym na tworzenie nowych miejsc pracy:
 - stawki preferencyjne podatku od nieruchomości dla określonych rodzajów działalności gospodarczej (np. rzemiosło zanikające),
 - ulgi w spłacie podatków i opłat (podatków od nieruchomości, opłat z tytułu użytkowania wieczystego),
 - wsparcie dla pracodawców tworzących nowe miejsca pracy (pomoc w formie zorganizowania szkoleń pod swoje potrzeby oraz otrzymanie pomocy finansowej przy tworzeniu miejsc pracy).
 - Zachęty podatkowe dla inwestorów:

- zwolnienia z podatku od nieruchomości – dla inwestycji w zakresie obiektów sportu i rekreacji,
- pomoc *de minimis* – inwestycje w obrębie parków technologicznych.
- Działalność edukacyjno-informacyjna:
 - Wspólnie z Wyższą Szkołą Biznesu - NLU w Nowym Sączu - promocja postaw przedsiębiorczych wśród uczniów i studentów – budowanie pozytywnego wizerunku przedsiębiorcy poprzez spotkania, prezentacje, warsztaty, a zwłaszcza dni otwarte u lokalnych przedsiębiorców z udziałem młodzieży szkół i uczelni wyższych (zestknięcie młodzieży z praktyką biznesu, poznanie oczekiwań przedsiębiorców wobec potencjalnych pracowników i opinii o rynku pracy, a także promocja firmy i jej oferty);
 - Konkursy o tematyce biznesowej (gala finałowa – podsumowanie konkursów podczas tygodnia przedsiębiorczości);
 - Targi pracy – prezentacja działalności przez lokalnych pracodawców oraz wskazywanie bieżącego zapotrzebowania i wymagań wobec pracowników;
 - Promocja oferty edukacyjnej miasta – ocena zorientowanej na potrzeby rynku oferty edukacyjnej, dokonywana jest raz w roku przez zespół ekspertów, składających się z przedstawicieli środowisk biznesowych (certyfikat na rok dla wyróżnionych ofert szkół i ich promocja na targach pracy, forum biznesu, w internetowym serwisie biznesu oraz rekomendacje środowisk biznesowych).

12.3. Włocławek – jako miasto przemysłowe

Działające w województwie miasto Włocławek, jest tym miastem, które spośród największych ośrodków województwa ma najmniej rozwiniętą przedsiębiorczość. Przyjęta w roku 2007 Strategia Rozwoju Przedsiębiorczości Miasta Włocławek zakłada główne kierunki:

- edukacja zawodowa i wyższa ukierunkowana na potrzeby rynku,
- dobrze rozwinięty i powszechnie znany system usług dla przedsiębiorców tym pomocy przy rozpoczynaniu działalności gospodarczej,
- wzrost potencjału inwestycyjnego miasta głównie poprzez utworzenie Parku przemysłowo-technologicznego i uzbrojenie i promocję terenów inwestycyjnych,
- rozwój infrastruktury miejskiej i komunikacyjnej.

Plan odzwierciedla charakter miasta – głównie związany z przemysłem. Na uwagę zasługuje praktyczny wymiar planów wzmocnienia strony praktycznej szkolnictwa zawodowego poprzez zakup symulatora obrabiarki CNC, oprogramowania komputerowego, wyposażenie pracowni technicznych.

12.4. Gdynia jako lider w liczbie przedsiębiorstw przypadających na mieszkańców

Gdynia rozpoznawana jest od dawna jako lider przedsiębiorczości. Lokalne działania koordynowane są w ramach Programu „Przedsiębiorcza Gdynia”. Priorytetami programu było wypracowanie systemu współdziałania małych, średnich i dużych podmiotów gospodarczych z obszaru miasta, poprawa dostępu małych i średnich firm do rynku, informacji, kapitału oraz zasobów kwalifikowanej siły roboczej, zwiększenie udziału małych i średnich firm w działalności produkcyjnej oraz przyciągnięcie przedsiębiorców branż o największych perspektywach rozwojowych.

Działania skierowane do MSP prowadzone są przez następujące inicjatywy:

1. Gdyńskie Centrum Wspierania Przedsiębiorczości

Zapewnia uzyskanie szeregu praktycznych informacji nt. procedur rejestracyjnych, źródeł finansowania z Instytucji Otoczenia Biznesu oraz Unii Europejskiej. GCWP realizuje następujące działania:

- rejestracja działalności gospodarczej – łatwa i szybka, w 1 miejscu, rejestracja firmy do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,
- doradcy biznesowi – specjaliści różnych dziedzin udzielający porad przedsiębiorcom nt. programów pomocowych, źródeł finansowania, prawnych aspektów, oferty IOB,
- obsługa merytoryczna niepełnosprawnych pragnących powrócić na rynek (założyć własną działalność gospodarczą), jak również pracodawcom zainteresowanym zatrudnieniem osób niepełnosprawnych,
- portal biznesowy³⁷ - źródło porad, praktycznych wskazówek i zagadnień związanych z przedsiębiorczością.

Wszelkie usługi GCWP są bezpłatne i skierowane do wszystkich mieszkańców miasta.

2. Pomorski Park Naukowo-Technologiczny wraz z Inkubatorem Przedsiębiorczości - ideą PPNT jest skoncentrowanie na niewielkiej powierzchni wielu czynników związanych z rozwojem firm, ułatwiających prowadzenie działalności gospodarczej, transfer i wdrażanie technologii. PPNT oferuje nowoczesną przestrzeń biurową i laboratoryjną, sale konferencyjne i wystawiennicze, prototypownie, przestrzeń rekreacyjną oraz usługi Centrum Nauki EXPERYMENT, Regionalnego Ośrodka Informacji Patentowej.
3. Pomorskie Miasteczko Zawodów przy Fundacji Gospodarczej - nowatorska inicjatywa, której celem jest oferowanie bezpłatnej pomocy mieszkańcom Gdyni i województwa pomorskiego - bezrobotnym, absolwentom, poszukującym pracy, osobom pragnącym zdobyć nowe kwalifikacje lub rozpocząć działalność gospodarczą na własny rachunek.
4. Ogólnopolski konkurs „Gdyński Biznesplan” - Konkurs jest adresowany zarówno do osób młodych, jak i dojrzałych, pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą na terenie Gdyni a także rozszerzyć o nowe kierunki działania już prosperującą firmę. Organizatorzy Konkursu starają się dotrzeć przede wszystkim do osób nie prowadzących jeszcze działalności gospodarczej lub działających na rynku mikro i małych przedsiębiorstw.
5. Międzynarodowe Forum Gospodarcze – odbywające się co roku prestiżowe spotkanie przedsiębiorców i specjalistów poświęcone tematyce gospodarczej – strategicznie bliskiej Gdyni.

12.5. Poznań

Obecnie w mieście Poznań swoją siedzibę ma ponad 90 tys. firm i liczba ta stale rośnie. Działania na rzecz utrzymania tej tendencji i wsparcia przedsiębiorczości (zwłaszcza sektora MSP) podejmowane przez władze miasta:

- Ośrodek Doradczo-Szkoleniowy Wydziału Działalności Gospodarczej i Rolnictwa – z jego usług korzysta ponad 5500 osób;

³⁷ WWW.gdyniaprzedsiebiorcza.pl

- Konkurs o tytuł Poznańskiego Lidera Przedsiębiorczości – laureaci to wyróżniające się firmy miasta Poznania;
- Poznańskie Dni Przedsiębiorczości – największa impreza dla przedsiębiorców oraz szukających pomysłu na biznes;
- Forum Gospodarcze Metropolii Poznań;
- Wzbudzanie ducha przedsiębiorczości u najmłodszych – Młodzieżowa Akademia Przedsiębiorczości.

Ponadto w Poznaniu funkcjonuje Sieć Wspierania Przedsiębiorczości i Zatrudnienia, jako wspólna inicjatywa publicznych i prywatnych instytucji wspierania oraz rozwoju przedsiębiorczości i zatrudnienia, której celem jest zwiększanie zakresu, dostępności oraz jakości usług doradczo-informacyjnych.

12.6. Ciekawe projekty i działania podejmowane w Polsce, służące rozwojowi przedsiębiorstw

Województwo mazowieckie

Przedsiębiorcze Mazowsze – 40 tys. zł na Twój własny biznes³⁸

Projekt przewiduje realizację kompleksowych działań przygotowujących 60 osób wyłonionych podczas rekrutacji do rozpoczęcia własnej działalności gospodarczej. Warunek dla otrzymania dotacji na własną firmę stanowi udział w dwóch etapach projektu:

- Etap I – program szkoleniowo-doradczy przygotowujący wybrane podczas rekrutacji osoby do napisania profesjonalnego biznesplanu i założenia własnej firmy.
- Etap II – przyznanie dotacji w wysokości 40 tys. zł, jak również comiesięcznego wsparcia pomostowego (na 6/12 miesięcy od rozpoczęcia działalności) oraz specjalistycznego szkolenia („MBA dla mojej firmy”) i doradztwa indywidualnego. Do drugiego etapu zakwalifikowane zostają 42 osoby z najlepszymi biznesplanami.

Projekt skierowany jest do kobiet i mężczyzn nieaktywnych zawodowo (54 osoby) i bezrobotnych (6 osób), które w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie prowadziły działalności gospodarczej. Priorytetowo traktowane są kobiety powracające na rynek pracy po urodzeniu dziecka (zapewniona bezpłatna opieka nad dziećmi do lat 7 podczas szkoleń), osoby powyżej 45. roku życia oraz osoby zwolnione z przyczyn zakładu pracy i osoby niepełnosprawne. Udział w projekcie jest bezpłatny.

W ramach tego projektu, dzięki otrzymanemu wsparciu finansowemu i eksperckiej pomocy szkoleniowo-doradczej Wyższej Szkoły Finansów i Zarządzania w Warszawie oraz partnerującemu m. st. Warszawa powstało 86 nowych firm z różnych branż.

Wrocław

Projekt „Być przedsiębiorczym – nauka przez działanie. Innowacyjny program nauczania przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych”

³⁸ <http://www.przedsiębiorczemazowsze.vizja.pl>

Celem projektu jest wykształcenie u młodych ludzi podstaw przedsiębiorczości, które doprowadzą do zwiększonego zainteresowania kontynuacją kształcenia na kierunkach kluczowych dla rozwoju gospodarki. Programy:

- Dopasowanie programów nauczania Podstaw Przedsiębiorczości (PP) do trendów europejskich poprzez opracowanie diagnozy potrzeb za pomocą m.in. analizy SWOT dotychczasowych rozwiązań z punktu widzenia uczniów, nauczycieli, rodziców; jak również wykorzystanie dobrych praktyk europejskich odnośnie programu nauczania tego przedmiotu.
- Uatrakcyjnienie zajęć z PP poprzez nowoczesne technologie i aktywne formy nauczania.
- Opracowanie i próbne wdrożenie nowatorskiego, innowacyjnego programu nauczania tego przedmiotu.

Projekt składa się z 2 etapów:

- Przygotowawczego:
 - diagnoza potrzeb dotyczących uczenia PP,
 - opracowanie innowacyjnego programu nauczania PP,
 - nawiązanie współpracy z partnerem zagranicznym,
 - rekrutacja 30 szkół z województwa.
- Wdrożeniowego:
 - stworzenie prezentacji multimedialnych, gier kierowniczych, symulacji biznesowych, e-podręczników, portalu wiedzy,
 - organizowanie wizyt studyjnych u partnera zagranicznego,
 - Dni Przedsiębiorczości oraz konkursy wiedzy,
 - seminaria dla dyrektorów szkół i nauczycieli,
 - organizacja krajowej oraz międzynarodowej konferencji nt. „Jak skutecznie uczyć przedsiębiorczości”.

12.7. Studium przypadku Gliwic, jako miasta przyjaznego biznesowi.

Gliwice to miasto, które w roku 2012³⁹ zwyciężyło w rankingu Newsweeka na Miasto Przyjazne Biznesowi. W tym rankingu Toruń uzyskał 9. miejsce. Autorzy rankingu wzięli pod uwagę kondycję finansową miasta, obowiązujące w nim ceny, klimat dla przedsiębiorczości oraz infrastrukturę. Gliwice są jednym z najmniej zadłużonych miast w Polsce, położonym w dogodnej lokalizacji i przeznaczającym duże środki na inwestycje infrastrukturalne pobudzające i ułatwiające działalność gospodarczą.

Podstawowe informacje o Gliwicach

1. Wysoka wiarygodność kredytowa, potwierdzoną ratingiem międzynarodowym BBB+;
2. Bardzo dobra infrastruktura komunikacyjna – skrzyżowanie autostrad A-1 i A-4, 43 km do portu lotniczego w Katowicach-Pyrzowicach, lotnisko sportowe w Gliwicach mające szansę stać się

³⁹ Źródło <http://finanse.wp.pl/kat,136074,title,Klimat-sprzyjajacy-biznesowi,wid,15549250,wiadomosc.html?ticaid=110b56>

małym portem obsługującym ruch biznesowy, port śródlądowy i największy w Polsce węzeł kolejowy, inteligentny system zarządzania ruchem na wszystkich skrzyżowaniach skutkujący zwiększeniem przepustowości ulic, obniżeniem kosztów transportu;

3. Baza edukacyjna – Politechnika Śląską z 16 wydziałami technicznymi i Gliwicka Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości na terenie Centrum Edukacji i Biznesu „Nowe Gliwice” oraz 10 instytutów naukowych.

Funkcjonujące inicjatywy to :

- Strefa aktywności gospodarczej „Nowe Gliwice” Centrum Edukacji i Biznesu Agencji Rozwoju Lokalnego – a w ramach kompleksu inkubator przedsiębiorczości.
- Realizowany projekt współfinansowany ze środków UE „Spełnij marzenie – załóż firmę!” – max kwota dofinansowania to 40 tys. zł.
- „Technopark Gliwice” – zajmujący się doradztwem finansowym, prawnym, poszukiwaniem dotacji z UE oraz usługami naukowo-badawczymi.
- Preferencyjne pożyczki na realizację inwestycji na terenach poprzemysłowych, powojaskowych i popegeerowskich oraz oferty obszarów inwestycyjnych.
- Granty/dotacje – realizowane przez Górnośląską Agencję Rozwoju Regionalnego (GARR).
- Usługi administracyjne dla przedsiębiorstw zapewniane przez Technopark Gliwice.
- Pożyczki i poręczenia – zapewnia GARR, Fundusz Górnośląski i Śląski Regionalny Fundusz Poręczeń.
- Doradztwo i szkolenia – głównie realizowane przez Technopark Gliwice i GARR.
- Wynajem powierzchni – głównie realizowane przez Technopark Gliwice i Agencja Rozwoju Lokalnego.
- Pozyskiwanie środków z UE i promocja – zapewniana głównie dzięki Regionalnej Izbie Przemysłowo-Handlowej.

Jedną z najważniejszych, cały czas rozwijanych inicjatyw umożliwiających pozyskanie inwestorów jest **Gliwicka Podstrefa Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej** (KSSE).

Strefa obecnie to :

- 72 zlokalizowane podmioty (łącznie z deweloperami), 62 w Gliwicach;
- 7 mld złotych przeznaczonych na budowę fabryk, magazynów i obiektów infrastrukturalnych, ponad 6 mld w Gliwicach;
- 15,9 tys. pracujących osób (z czego 13,7 tys. w Gliwicach);
- 5 nowych inwestorów w strefie w 2012 roku pomimo recesji gospodarczej;
- Rozbudowa strefy liczącej 1009 ha o kolejne 40 ha, liczącej na początku 349 ha;
- 70 mln zł na uzbrojenie terenu podstrefy i dynamiczny rozwój podstrefy;
- Liczne korzyści dla przedsiębiorców:
 - zwolnienie z podatku dochodowego;
 - pomoc regionalna dla rozpoczynających w podstrefie nową inwestycję i tworzących w związku z tym nowe miejsca pracy – od 1 do 5 lat zwolnienia z podatku od nieruchomości;

- o korzystna lokalizacja w sąsiedztwie autostrad A-4 i A-1, bliskość portu śródlądowego i kontenerowego terminalu kolejowego (w ramach Śląskiego Centrum Logistyki (ŚCL));
- o możliwość współpracy z Politechniką Śląską (potencjalni pracownicy o wysokich kwalifikacjach);
- o wsparcie ze strony władz lokalnych.

Kierunek strategiczny

Jako branża strategiczna - w Gliwicach rozwija się działalność logistyczna i magazynowa.

Funkcjonuje tu klaster logistyczny, skupiający kilkanaście przedsiębiorstw i instytucji współpracujących w oparciu o wspólne cele w branży logistycznej. Jego działalność można traktować jako mechanizm wspierający przedsiębiorczość regionalną. Umożliwia wspólne zabieganie o klienta zamiast indywidualnej konkurencji z dużymi podmiotami. Dzięki POiG – umożliwia uzyskanie znaczącego dofinansowania z funduszy europejskich.

Założycielami klastra są Agencja Rozwoju Lokalnego (jako koordynator), przedsiębiorstwa (m.in. Air Container Logistics Poland, Cushman & Wakefield Polska), instytucje (KSSE, ŚCL), jak również uczelnie wyższe (Politechnika Śląska w Gliwicach, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach i Zespół Szkół Ekonomiczno-Technicznych w Gliwicach).

Rewitalizacja terenów przemysłowych

Przedsiębiorcy w Gliwicach szeroko korzystają ze źródeł finansowania programów rewitalizacji obszarów przemysłowych, powojaskowych i popegeerowskich. Miasto wykorzystuje różne sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi w ramach rewitalizacji. Najważniejsze z nich to:

1. Biuro Rozwoju Miasta jako koordynator współpracy – uzyskanie w jednym miejscu i niedługim czasie pełnej informacji o możliwościach zainwestowania, pozyskania partnera oraz przetargach i konkursach ofert kierowanych dla inwestorów;
2. Prowadzenie bazy „Znajdź partnera do projektu”;
3. Inicjowanie i organizowanie dyskusji publicznej, związanej z istotnymi fazami procesu rewitalizacji z udziałem: przedstawicieli władz Miasta oraz innych zainteresowanych partnerów społeczno-gospodarczych (przedstawicieli organizacji pozarządowych, nauki, kultury, biznesu).
4. Wdrożenie inicjatywy JESSICA:
 - Przekazanie przez Instytucję Zarządzającą RPO WŚL części alokacji dostępnej na Działanie 6.2 do Funduszu Powierniczego JESSICA, którego funkcję pełni Europejski Bank Inwestycyjny (EBI);
 - Zainwestowanie powyższych środków w Fundusz Rozwoju Obszarów Miejskich (FROM), który udziela zwrotnego wsparcia na realizację projektów miejskich;
 - Pozwolenie beneficjentom programu na połączenie dotacji, kredytów i innych produktów finansowych na realizację inwestycji;
 - Wsparcie w ramach tego mechanizmu w postaci preferencyjnych pożyczek może sięgać kwoty od 30% do 70% całkowitych wydatków kwalifikowanych danego przedsięwzięcia.

13. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości w wybranych krajach. Dobre praktyki.

Pytania jak spowodować wzrost przedsiębiorczości w danym państwie, regionie, mieście pojawiają się wszędzie, niemal w każdym państwie na świecie. Wiele państw stworzyło programy stymulujące powstawanie i działalność MSP obejmujące liczne działania. We wszystkich krajach widać olbrzymią rolę uczelni wyższych w kształtowaniu postaw i umiejętności biznesowych (szkoły biznesu i uniwersytety) oraz współpracy środowisk akademickich z biznesem. Poniżej przedstawiono najciekawsze pomysły stosowane w wybranych państwach.

Działania wspierające przedsiębiorczość w Stanach Zjednoczonych

1. Organizacje mentorskie dla rozpoczynających działalność gospodarczą – „SCORE Mentors”, Centra Rozwoju Małej Przedsiębiorczości, Centra Biznesu Kobiet
2. System badań rynkowych – proces, który dostarcza informacji dla rozpoczynających działalność nt. produktów i usług (na które rynek zgłasza popyt), konkurentów i sytuacji w branży, daje wskazówki jak być konkurencyjnym, redukuje ryzyko biznesowe, diagnozuje możliwości sprzedaży produktu lub usługi;
3. *HUBZone Program (Historically Underutilized Business Zone Program)* – program skierowany do stref ekonomicznych o historycznie niewykorzystanym potencjale biznesowym, w celu zachęcenia do rozwijania na ich obszarze przedsiębiorczości poprzez szereg preferencji;
4. Program wsparcia przedsiębiorstw poprzez preferencyjny dostęp do państwowych zasobów naturalnych:
 - Drewno i inne produkty leśne;
 - Materiały strategiczne z narodowych zapasów;
 - Tantiemy ropy naftowej;
 - Wynajem praw do kopaliny, węgla, ropy naftowej i gazu ziemnego;
 - Nadwyżki własności prywatnej.
5. Kontrakty rządowe dla produktów i usług z sektora małych przedsiębiorstw:
 - Program Rozwoju Przedsiębiorczości (na 9 lat – 4 lata na fazę rozwój, 5 lat na fazę przejścia) – dla małych przedsiębiorstw z branż o niekorzystnych warunkach do konkurencji na rynku, które mogą uzyskać kontrakt rządowy rzędu 4 mln dolarów na dobra i usługi i 6,5 mln dolarów na produkcję, a także dla przedsiębiorstw w formie spółki joint venture, które mogą uzyskać większe kontrakty rządowe;
 - Program Mentor-Protegowany – dla podwyższenia konkurencyjności w walce o kontrakty rządowe (wsparcie techniczne i w zarządzaniu na rzecz protegowanego, połączenia mentora z protegowanym w konkurencji o kontrakt rządowy, wsparcie finansowe do 40% na rzecz protegowanego);
6. Internetowe centra szkoleń dla małych przedsiębiorstw.

Dobre praktyki dotyczące rozwoju przedsiębiorczości w Finlandii

Finlandia jest państwem, które w doskonały sposób pozyskało umiejętność pobudzania obywateli do działalności twórczej i innowacyjnej. Poniżej kilka działań, które w znaczący sposób przyczyniły się do tego sukcesu:

1. Korzyści rozwojowe dla przedsiębiorstw z zaawansowanego środowiska „żyjących laboratoriów badawczych” w których przedsiębiorcy, badacze i publiczne instytucje wspólnie tworzą społeczność rozwiązującą problemy;
2. Publiczne i prywatne inwestowanie w B+R;
3. Szkoła wychodząca poza mury budynku szkolnego – pozwolenie na organizację młodym ludziom pokazów mody, festiwali teatralnych czy filmowych, koncertów muzycznych – jako sposób na umożliwienie spojrzenia młodym ludziom na mechanizmy biznesowe z innej strony, a zarazem kształcenie sprawności i umiejętności typowych dla postaw przedsiębiorczych;
4. Współpraca instytucji badawczych, często zlokalizowanych przy uczelniach wyższych, z przedsiębiorstwami komercjalizującymi produkty i wyniki badań, poprzez efektywne wykorzystywanie środków unijnych;
5. Program Centrów Doskonałości – niezależne jednostki badawcze prowadzące „laboratorium”, aktywnie współpracujące z przemysłem i rozwijające nowoczesne technologie na najwyższym światowym poziomie – skupiają najwybitniejszych uczonych, którzy współpracują w zakresie wspólnych tematów z nastawieniem na cel, prowadzą projekty badawcze i współpracę z przemysłem, jak również działalność szkoleniową i edukacyjną;
6. Kształtowanie mentalności – zdolność do przełamywania schematów w myśleniu, odwaga i zdecydowanie w działaniu, skłonność do współpracy oraz wysoki kapitał zaufania społecznego jako grunt do innowacyjnego wzrostu gospodarczego, będącego ważnym czynnikiem rozwoju przedsiębiorczości;
7. Ukierunkowanie na człowieka, a zwłaszcza jego edukację – w celu stworzenia kreatywnych jednostek, przełamujących zastane schematy myślowe i zdolnych do podejmowania niestandardowych działań;
8. Powstanie 3 instytucji dla innowacyjnych firm i ośrodków badawczych:
 - SITRA (Finnish Innovation Fund for Research and Development) – działanie na rzecz jakościowego i ilościowego wzrostu gospodarczego Finlandii, poprzez m.in. wspieranie innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw;
 - TEKES (Finnish Funding Agency for Technology and Innovation) – agencja finansująca badania nad technologią i innowacyjnością, której celem jest wdrażanie projektów i programów z obszaru B+R, które łączą potencjał sektora nauki i przedsiębiorstw (TEKES w 2010 r. sfinansował blisko 2 tys. projektów na łączną kwotę 633 mln euro);
 - Academy of Finland – odpowiada za finansowanie badań naukowych i wdrażanie ich wyników w realnej gospodarce, jak również szkoli kadry naukowe oraz realizuje programy stypendialne dla badaczy i studentów.
9. Duże wydatki na B+R - wydatki na sektor B+R w Finlandii to obecnie blisko 4% PKB (w Polsce to ok. 0,5%);
10. Centrum Otaniemi – wzorcowy przykład złotego trójkąta innowacji – lokalizacja w bezpośrednim sąsiedztwie Uniwersytetu Technologicznego w Helsinkach, współpracuje z nim ponad 600 przedsiębiorstw, a kapitał intelektualny tworzy 16 tys. ekspertów od wysokich technologii i tyleż samo studentów;
11. Parki technologiczne i naukowo-technologiczne jako urzeczywistnienie idei partnerstwa publiczno-prywatnego – naturalna, transparentna i skuteczna współpraca linii biznesu i administracji, czyli to czego brakuje w Polsce.

Dobre praktyki dotyczące rozwoju przedsiębiorczości w Irlandii:

Irlandia w swych działaniach głównie skupia się na edukacji dzieci i osób młodych oraz zaszczepianiu kultury przedsiębiorczości. Najciekawsze działania w tym zakresie to:

1. Program przedsiębiorczości dla młodych (8-12 lat) – kształtowanie świadomości przedsiębiorczej i zwiększanie umiejętności już wśród dzieci szkół podstawowych.
2. Program przedsiębiorczości dla młodych (15-16 lat i studenci) – warsztaty, studia przypadków i interakcje z kluczowymi liderami biznesu głównych pomysłów osób biorących udział w programie.
3. Rozwój kultury przedsiębiorczości w całej społeczności – program partnerstwa publiczno-prywatnego – wsparcie kilku publicznych instytucji i zaangażowanie znaczącej liczby przedsiębiorstw w inicjatywach powiązanych ze wszystkimi społecznymi aspektami (rodzice i rodzina, lokalnej społeczność szkolna, lokalni przedsiębiorcy i biznes oraz media).

Studium przypadku Bordeaux - miasta o zbliżonej wielkości do Torunia

Bordeaux to miasto położone w południowej części Francji. Jest zbliżone pod względem liczby mieszkańców do Torunia (Bordeaux zamieszkuje około 230 tys. mieszkańców). Jest to trzecie miasto we Francji pod względem liczby zakładanych nowych biznesów, uplasowało się przed: Marsylią, Lionem, Nantes, a nawet Paryżem. Wzrost przedsiębiorczości w mieście wynika z licznych programów, które były realizowane w ciągu ostatnich 15 lat.

Poniżej opisano podstawowe działania wdrażane w Bordeaux w celu wspierania przedsiębiorczości, w podziale na pięć obszarów :

- I. Rynek nieruchomości.
- II. Bordeaux jako miasto przystosowujące się do obsługi biznesu.
- III. Programy i instytucje pośredniczące przy tworzeniu start-upów oraz wspierające istniejące firmy.
- IV. Granty i subsydia ułatwiające start nowym przedsięwzięciom biznesowym.
- V. Dynamiczna sieć zrzeszeń i organizacji.

Ad. I. Pierwszy z nich, prężny **rynek nieruchomości**, zwiększa atrakcyjność miasta. 84% transakcji na rynku dotyczy wynajmu nieruchomości. Cena waha się od 133E/m²/rok w przypadku lokalu już używanego do 167 E/ m²/rok dla nowych lokalizacji (taniej niż w Paryżu).

Obecnie miasto Bordeaux oferuje ciekawe propozycje wynajęcia nieruchomości biurowych o powierzchni łącznej 133 000m², w kolejnym roku udostępnionych zostanie 256 000m² powierzchni operacyjnej. W centrum miasta można wynająć lokale o powierzchni biurowej 15 000 m².

Ad. II. W Bordeaux działa 16 000 przedsiębiorstw, z czego 60% zajmuje się handlem i rzemiosłem, 31% usługami i 9% to firmy przemysłowe. W ostatnim roku 3000 nowych biznesów rozpoczęło swoją działalność - najwięcej w branży budowlanej (gdzie odnotowano najwyższy wskaźnik przedsiębiorczości start-upowej – 44%, dla porównania w Tuluzie 26,4%, w Montpellier 26,9%). Wraz ze wzrostem firm w branży budowlanej wzrasta zapotrzebowanie na usługi wspierające biznes. Stanowią one jedną trzecią gospodarki Gironde (francuski departament, na obszarze którego znajduje się Bordeaux) tworząc 122 000 miejsc pracy w 10500 firmach, większość ma siedzibę w Bordeaux. Dzięki podejmowanym działaniom udało się przyciągnąć do miasta około 400 firm zagranicznych.

W programie zagospodarowania przestrzennego miasta przewidziano obszar 740 ha (500 000 m²) na międzynarodowe centrum biznesu. Działania te mają zmniejszyć dysproporcje rozwojowe między centrum miasta a jego obrzeżami oraz gospodarką obszarów po obu stronach rzeki.

Ad III. Kolejny, trzeci obszar, obejmuje liczne programy wspierające biznes. Przyczyniły się one do faktycznego boomu przedsięwzięć gospodarczych MSP. Stanowią one 90% wszelkich działalności. Małe i średnie przedsiębiorstwa stanowią główną siłę napędową gospodarki miasta i regionu, są źródłem nowych miejsc pracy. Poniżej opisano najważniejsze programy:

1. **Bordeaux-Gironde Investissement** (ISO 9001) dla inwestorów, którzy chcą ulokować pieniądze w Gironde. Doradcy pomagają przejść przez procedury inwestycyjne oraz służą pomocą w następujących obszarach:
 - Studium projektu,
 - Wskazanie potencjalnych nieruchomości i koniecznych adaptacji,
 - Doradztwo podatkowe i prawne,
 - Wyszukiwanie subsydiów i możliwych źródeł pozyskania kapitału (banki, venture capital, ...),
 - Kontakty z lokalnymi partnerami, organizacjami,
 - Pomoc przy znalezieniu odpowiedniej siły roboczej oraz ułatwienie mobilności pracownikom.
2. **Aquitaine Développement Innovation (ADI 2012)** – program dla regionu Aquitaine nastawiony na innowacje, podnoszenie konkurencyjności MSP, pomagający przy współpracy firm np. przy tworzeniu klastrów. Budżet na te działania wynosi 6 mln Euro.
3. **Emploi Bordeaux-Missions** to program, który tworzy synergii pomiędzy różnymi podmiotami na rynku pracy (pomiędzy przedsiębiorstwami, a firmami rekrutacyjnymi). Oferuje pakiet usług dla osób szukających pracy oraz chcących uzyskać nowe kwalifikacje.
4. **Pole Emploi** skierowany jest do poszukujących pracy, zaczynających działalność gospodarczą i firm rekrutacyjnych.
5. **Działania Izby Handlowo-Przemysłowej w Bordeaux** – instytucja ułatwia działania gospodarcze na obszarze Europy i świata. Roczny budżet wynosi 60 mln Euro, z czego 10 mln Euro przeznaczono na inwestycje.
6. **Działania Izby Handlu i Rzemiosła w Gironde** – w szczególny sposób dba o interesy rzemiosła.

Programy dla nowo powstających firm:

1. **Agence pour la Création d'Entreprises** – olbrzymie źródło informacji i narzędzi dla osób, które są zainteresowane prowadzeniem działalności gospodarczej w Bordeaux (rozpoczęcie działalności, usługi szkoleniowe, studium wykonalności, doradztwo podatkowe, projektowanie stron internetowych).
2. **Inkubator przedsiębiorczości w Bordeaux** (istnieje od 2006r.) – posiada pięć biur, cztery miejsca na warsztaty, które można wynająć w cenie preferencyjnej.
3. **Bordeaux Aquitaine Pionnières** – inkubator wspierający w szczególności działalność gospodarczą zakładaną przez kobiety.
4. **ANABASE** – projekt, który pozwala przetestować pomysł na działalność. Wsparcie trwa kilka miesięcy i obejmuje pomoc marketingową, sprzedażową, w zarządzaniu, prawną.

W mieście działają cztery parki przemysłowe:

Bordeaux Unitec – w szczególności wspiera nowe inicjatywy obejmujące transfer technologii z publicznych instytucji badawczych.

Technopole Montesquieu - zlokalizowanych jest w nim 50 firm (600 pracowników) powiązanych z eko-technologiami, biotechnologiami oraz wytwarzaniem wina.

Technopole Technowest - specjalizuje się w dziedzinie lotniczo-rakietowym i obronnym.

Istnieje też sześć programów wspierających przedsiębiorczość nowo powstających jednostek na poziomie departamentu (dystryktu). Wśród nich dwa (**The "Initiative de la maison de l'Emploi" platform oraz Gironde Initiative**) to platformy , które umożliwiają współpracę osobom zatrudnionym, nowym start-upom, instytucjom publicznym, korporacjom, mającym siedzibę w Bordeaux. Platforma daje dodatkowo możliwość uzyskania informacji na temat preferencyjnych pożyczek, nowych programów, inwestorów.

Ad. IV. Czwarty obszar to **granty i subsydia ułatwiające start nowym przedsięwzięciom biznesowym**. W Bordeaux można uzyskać pomoc finansową korzystając z państwowego programu ACCRE. Oferuje on ulgi podatkowe i nieoprocentowane pożyczki dla osób, które nie mogą znaleźć pracy i podejmują decyzję o założeniu działalności gospodarczej. Państwowa firma OSEO wspiera finansowo innowacyjne przedsięwzięcia w początkowej fazie. Program AQUITAINE REGION pokrywa 25% potrzebnych funduszy (najczęściej w formie preferencyjnej pożyczki), jeśli firma lokalizuje swą działalność w regionie i zatrudnia 25 osób lub więcej. CREAGIR33 wspiera start-upy, przejęcia lub transfery pomiędzy oddziałami, ze szczególnym uwzględnieniem firm z sektorów zaniedbanych.

Ad. V. Miasto Bordeaux wspiera tworzone przez lokalne firmy zrzeszenia i kluby, dzięki czemu pomaga promować działalność lokalną oraz jej produkty i usługi. Działania wspierania przedsiębiorczości, w ramach ostatniego obszaru, obejmują w szczególności wsparcie dla następujących klubów:

Club des entreprises de Bordeaux – założony w 2005 roku. Obecnie zrzesza 200 przedsiębiorców.

Réseau Entreprendre Aquitaine – tworzy sieć powiązań pomiędzy rozpoczynającymi działalność potencjalnymi inwestorami a, prowadzącymi działalność. Zrzeszenie skierowane do SME, zatrudniających od 3 do 14 osób w ciągu pierwszych 5 lat działalności.

Club des entrepreneurs de la Gironde – zrzesza nowych i doświadczonych przedsiębiorców, którzy spotykają się w celu wymiany doświadczeń i kontaktów,. W ramach poszerzania wiedzy organizowane są warsztaty tematyczne.

Club des Ambassadeurs de Bordeaux - organizacja tworząca klimat i atmosferę (wizerunek), która sprawia, że Bordeaux jest postrzegane jako atrakcyjne centrum konferencyjne i kongresowe.

Quai des Entrepreneurs – uroczystość (event) odbywająca się raz w roku, kreuje wizerunek Bordeaux jako miasta przyjaznego przedsiębiorcom.

Drôles d'entrepreneures – zrzeszenie kobiet – przedsiębiorców (działa od 2010r.), wspiera działania przez organizację spotkań, warsztatów, szkoleń, pomaga dotrzeć do sponsorów.

Ronde des Quartiers – zrzeszenie rzemieślników i firm handlowych, które pomaga zrzeszonym firmom poprzez organizowanie wspólnych przedsięwzięć takich jak : oferowanie dostawy artykułów do domów, wypożyczanie wózków, szkolenia z podstaw komunikacji w różnych językach. Integruje działania różnych miejskich organizacji.

* * *

Analiza podejmowanych działań w innych miastach i państwach pokazuje, że wspieranie lokalnej przedsiębiorczości jest działaniem aktywnym. Podejmowane działania są podobne. Zazwyczaj koncentrują się na :

- promowaniu lokalnych przedsiębiorstw i postaw przedsiębiorczych,
- edukacji w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej – zarówno przedsiębiorców, jak i ludzi młodych którzy za kilka lat będą rozważać otwarcie własnej firmy,
- wsparciu i koordynacji działań instytucji otoczenia biznesu i organizacji przedsiębiorców,
- udostępnieniu infrastruktury do inwestycji,
- stymulowaniu relacji uczelni i gospodarki,
- organizowaniu wspólnych przedsięwzięć z sektorem prywatnym i dla tego sektora.

14. Analiza wyników badania ankietowego wśród przedsiębiorców Torunia

W ramach zebrania danych pierwotnych nt. stanu przedsiębiorczości w Toruniu, zostało przeprowadzone badanie ankietowe lokalnych przedsiębiorców.

W ankiecie wzięło udział 51 toruńskich przedsiębiorców z różnych branż. W przypadku badań regionalnych dotyczących przedsiębiorstw, minimalna próba ustalana jest na poziomie 50 – 200 jednostek⁴⁰. Odpowiedzi zbierano za pomocą kwestionariusza elektronicznego rozsyłanego do przedsiębiorców z baz danych wykonawcy badania i toruńskich instytucji otoczenia biznesu.

14.1. Charakterystyka respondentów

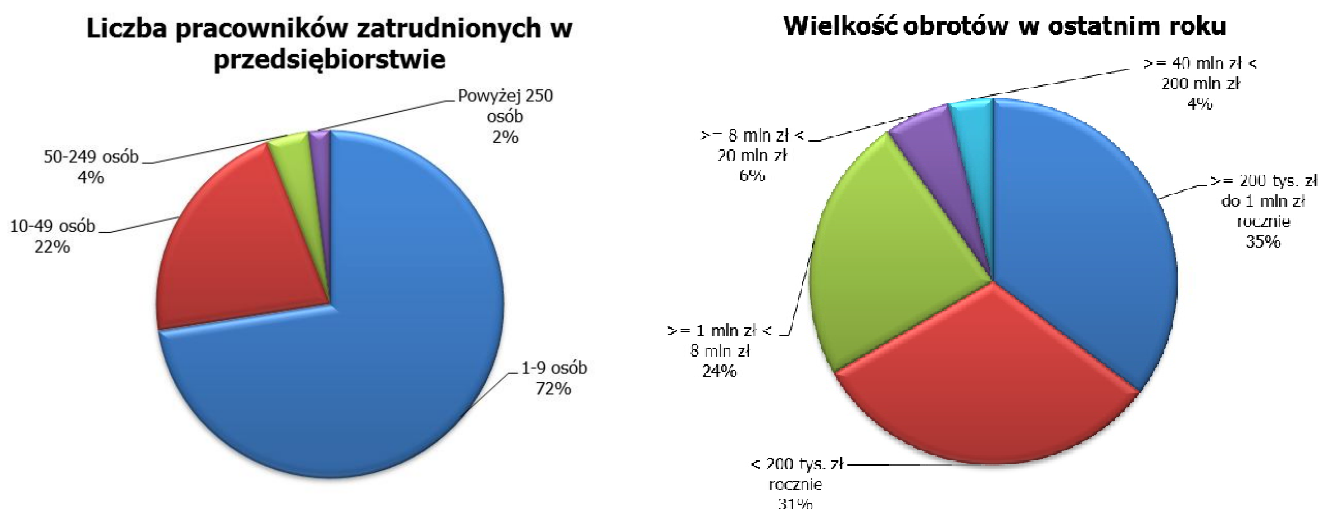
W badaniu przeważają mikroprzedsiębiorcy - zatrudniający do 9 osób (72%), którzy stanowią większość firm w Toruniu. Dużą grupę stanowią również respondenci zatrudniający od 10 do 49 osób (22%).

Biorąc pod uwagę wielkość obrotów w ostatnim roku, dominują przedsiębiorstwa o obrotach powyżej 200 tys. zł i poniżej 8 mln zł (59% badanej grupy). Kolejną pod względem przychodów grupę stanowią przedsiębiorstwa o obrotach poniżej 200 tys. zł (blisko 31% badanej próby).

⁴⁰ Kędzior Z., Karcz K., Badania marketingowe w praktyce, PWE, Warszawa 2007, s. 102

Charakterystykę analizowanej próby badawczej przedstawiają poniższe wykresy.

Rysunek 27 Charakterystyka wielkości przedsiębiorstw badanych.

Źródło: opracowanie własne.

Przedsiębiorcy biorący udział w badaniu zajmują się przede wszystkim świadczeniem usług na rzecz firm i ludności (łącznie blisko 56% badanych). 38% badanych zajmuje się handlem detalicznym lub hurtowym.

Dla przeważającej grupy badanych prowadzona działalność gospodarcza jest pierwszą działalnością gospodarczą (69%). W badaniu brały jednak firmy o dużym stażu – 39% powstało przed rokiem 2000. Strukturę respondentów wg roku rozpoczęcia działalności przedstawia poniższy wykres.

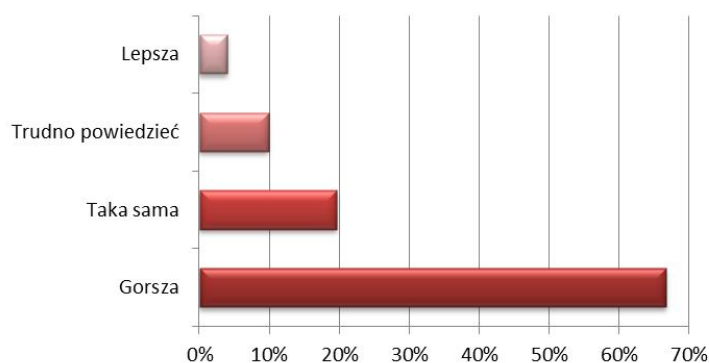
Rysunek 28 Struktura respondentów pod względem okresu prowadzenia działalności gospodarczej

Źródło: opracowanie własne.

14.2. Ocena sytuacji ekonomicznej miasta Torunia

Przedsiębiorcy toruńscy niekorzystnie oceniają sytuację gospodarczą w Toruniu w porównaniu do jej stanu sprzed 3 lat. Blisko 70% respondentów uważa, że sytuacja się pogorszyła, natomiast prawie nikt nie uznał, że uległa poprawie. Duża grupa badanych (20%) uznała, że się nie zmieniła. Pokazuje to poniższy wykres.

Ocena sytuacji gospodarczej w Toruniu w porównaniu z jej stanem sprzed 3 lat

Rysunek 29 Ocena sytuacji gospodarczej w Toruniu w porównaniu z jej stanem sprzed 3 lat.
Źródło: opracowanie własne.

Źródła sytuacji finansowej w mieście. Respondenci jako główny powód pogorszenia sytuacji gospodarczej w Toruniu wskazują przede wszystkim mniejszą liczbę uzyskiwanych zleceń, bądź mniejszą ich rentowność, gorszą sytuację finansową, rosnącą konkurencję, wzrost bezrobocia w mieście, jak również zwiększone zadłużenie miasta.

Skłonności do inwestycji w obecnych czasach. Patrząc na ogólną sytuację gospodarczą w Toruniu czy województwie, zdania przedsiębiorców na ten temat są podzielone. Większość (59%) uważa jednak, że obecny okres nie jest korzystny do inwestowania ze względu na kryzys, niekorzystną sytuację gospodarczą w kraju, mniejszą ilość zleceń, czy też duże ryzyko zwrotu inwestycji. Również istotna część badanych (41%) uważa, że obecny okres jest korzystny do inwestowania, a kryzys może stanowić przewagę konkurencyjną.

„... najlepiej jest inwestować w czasach kryzysu, by, gdy się skończy, mieć przewagę nad konkurencją”, „dobry, gdyż po stagnacji przyjdzie ożywienie gospodarcze”, „Tak, uważamy za dobry, gdyż można uzyskać w miarę dobre warunki cenowe”.

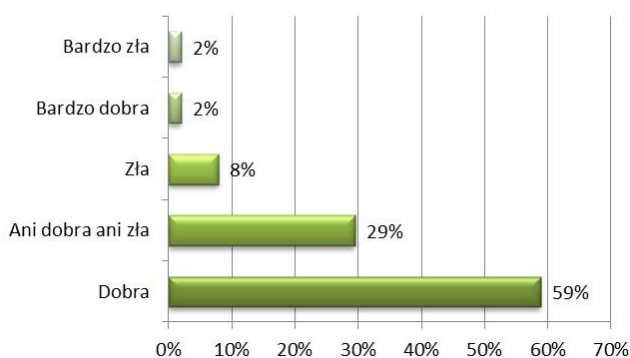
Kilku respondentów nie widzi potrzeby inwestowania, bądź nie uzależnia swoich inwestycji od sytuacji gospodarczej w regionie.

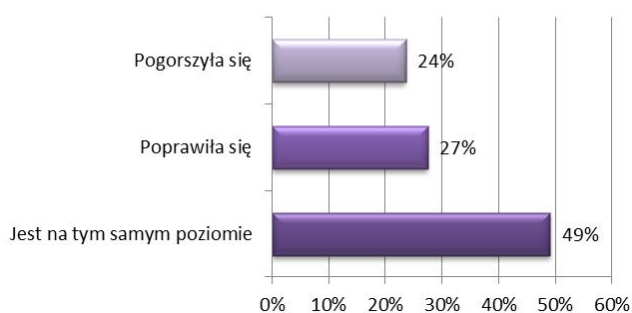
Obecna ocena sytuacji przedsiębiorstwa respondenta. Wbrew wcześniej wyrażonemu zdaniu nt. kondycji gospodarki w Toruniu - większość respondentów (ponad 60%) uznaje sytuację ekonomiczną swojego przedsiębiorstwa jako dobrą lub bardzo dobrą. Blisko co trzeci badany twierdzi, że sytuacja ekonomiczna jego przedsiębiorstwa jest ani dobra ani zła, a jedynie 10% badanych uznało sytuację swojego przedsiębiorstwa jako złą lub bardzo złą.

Sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstwa w ciągu ostatnich 3 lat. Odpowiadając na pytanie jak się zmieniła sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstwa w ciągu ostatnich 3 lat, blisko połowa respondentów uznała, że nie uległa zmianie, 27% uznało, że się poprawiła, a 24% uznało, iż się pogorszyła. Zestawienia odpowiedzi przedstawiają poniższe wykresy.

Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstwa

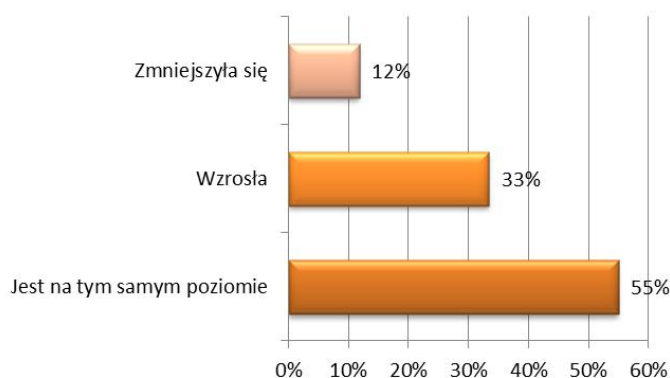
Sytuacja ekonomiczna przedsiębiorstwa w ciągu ostatnich 3 lat

Rysunek 30 Ocena sytuacji ekonomicznej przedsiębiorstw respondentów obecnie i w ciągu ostatnich lat
Źródło: opracowanie własne.

Perspektywy zmiany zatrudnienia. Patrząc na zmianę wielkości zatrudnienia w ciągu ostatnich 3 lat można uznać, że sytuacja u respondentów przedstawia się korzystnie. Tylko 12% badanych zmniejszyło zatrudnienie, natomiast co trzeci badany zatrudnił nowych pracowników. Zatrudnienie na tym samym poziomie występuje u 55% respondentów. Zestawienie prezentuje poniższy wykres.

Zmiana wielkości zatrudnienia w ciągu ostatnich 3 lat

Rysunek 31 Zmiana zatrudnienia w przedsiębiorstwach respondentów.
Źródło: opracowanie własne.

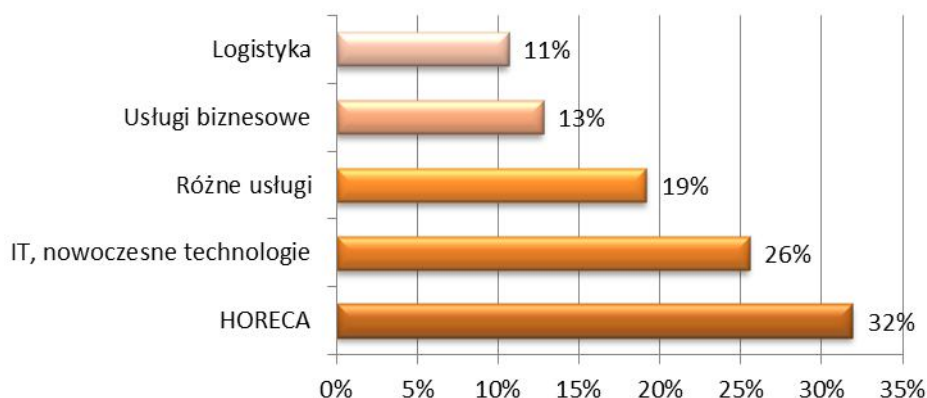
14.3. Perspektywy Torunia i wpływ makrootoczenia na przedsiębiorstwa

Atuty Torunia. Do najważniejszych atutów lokalizacji firmy w Toruniu wg respondentów należą:

- Korzystne położenie geograficzne i komunikacyjne miasta (autostrada A-1) – 45% wskazań;
- Duży potencjał wykwalifikowanych pracowników (głównie dzięki UMK) – 21% wskazań;
- Potencjalnie duży rynek i stosunkowo niskie koszty działalności gospodarczej – 14% wskazań;
- Korzystna infrastruktura miasta – 10% wskazań;
- Atrakcyjność turystyczna miasta – 6% wskazań;
- Bliskość lotnisk w Bydgoszczy i Gdańsku – 4% wskazań.

Branże mające największe możliwości rozwoju w Toruniu. Biorąc pod uwagę uwarunkowania miasta Torunia, respondenci uważają, że największe możliwości rozwoju w Toruniu mają firmy z branży turystyczno-gastronomicznej (HORECA), IT, szeroko rozumianych usług oraz usług biznesowych (księgowych, telemarketingowych, reklamowych). Wyróżnione zostały także usługi logistyczne. Wyniki przedstawia poniższy wykres. Pytanie należało do kategorii pytań otwartych – respondentom nie były sugerowane branże.

Branże postrzegane jako najbardziej rozwojowe w Toruniu

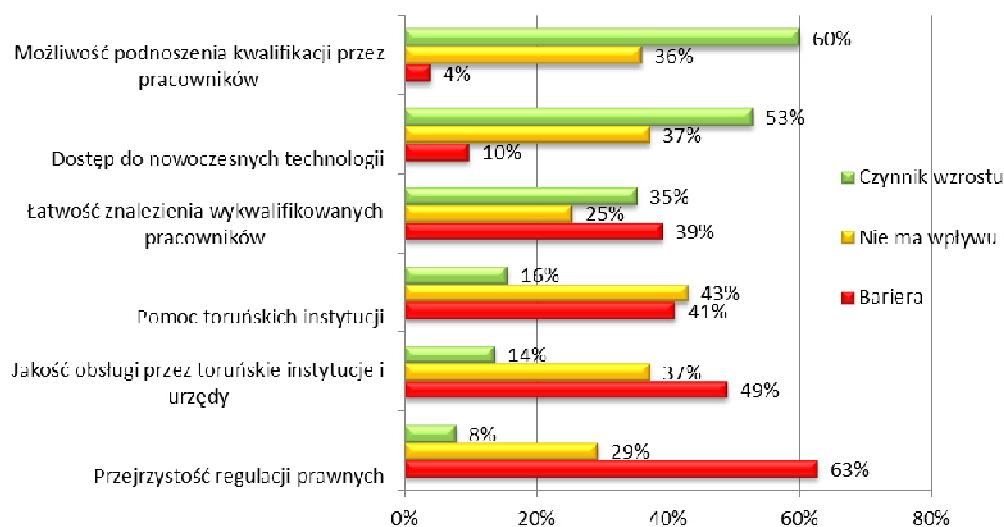
Rysunek 32 Branże postrzegane przez respondentów jako rozwojowe w Toruniu.

Źródło: opracowanie własne.

Czynniki wzrostu a czynniki hamujące działalność gospodarczą. Rozwój jednak jest hamowany przez pewne identyfikowalne bariery. Zestawienie wpływu różnych czynników na prowadzenie działalności gospodarczej przez respondentów przedstawiają poniższe wykresy.

Wpływ różnych czynników na prowadzenie działalności gospodarczej

Rysunek 33 Wpływ różnych czynników na prowadzenie działalności gospodarczej.
Źródło: opracowanie własne.

Dla respondentów największą barierę w prowadzeniu działalności gospodarczej stanowi niska przejrzystość regulacji prawnych (63%), niska jakość obsługi przez toruńskie instytucje i urzędy (49%) oraz słaba pomoc ze strony toruńskich instytucji (41%). Do czynników wzrostu najczęściej wskazywanych przez badanych należy możliwość podnoszenia kwalifikacji przez pracowników (60%), dostęp do nowoczesnych technologii (53%) oraz łatwość znalezienia wykwalifikowanych pracowników (35%).

Pod względem siły oddziaływania - największy wpływ na przedsiębiorstwa badanych wywierają:

- Przejrzystość regulacji prawnych (8 wskazań jako najważniejszy czynnik, 7 jako drugi najważniejszy);
- Łatwość znalezienia wykwalifikowanych pracowników (8 wskazań jako najważniejszy czynnik, 7 jako drugi najważniejszy);
- Dostęp do nowoczesnych technologii (8 wskazań jako najważniejszy czynnik, 7 jako drugi najważniejszy);
- Możliwość podnoszenia kwalifikacji przez pracowników (7 wskazań jako najważniejszy czynnik, 6 jako drugi najważniejszy).

Trudności w prowadzeniu działalności gospodarczej. Respondenci zostali poproszeni o wskazanie najczęstszych trudności jakie napotkali w ciągu ostatnich dwóch lat działalności gospodarczej. Odpowiedzi wskazują na:

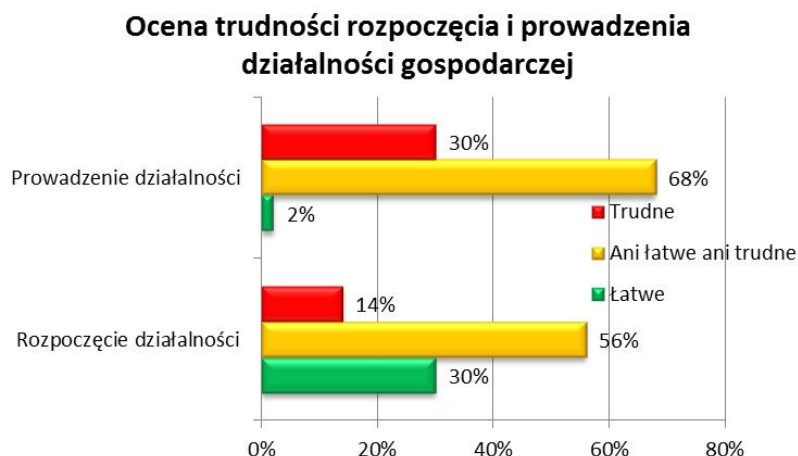
- utrudnienia instytucjonalne przy realizacji inwestycji budowlanych,
- problemy ze znalezieniem pracowników o wymaganych kwalifikacjach,
- brak lokali biurowych do wynajęcia na rozsądnym poziomie cenowym,

- opieszałość urzędów w podejmowaniu decyzji,
- konkurencja firm o podobnej działalności,
- trudności w dostawie towaru do klienta (Stare Miasto),
- trudności w pozyskaniu niskoprocentowanego kredytu.

Ewentualność zmiany lokalizacji. Jedno z pytań dotyczyło ewentualności zmiany lokalizacji działalności jako jednej z odpowiedzi na problemy w Toruniu. Zdecydowana większość przedsiębiorców (80%) nie rozważa przeniesienia działalności gospodarczej poza Toruń.

Ocena stopnia trudności prowadzenia działalności gospodarczej. Znaczna większość respondentów (56% i 68%) uważa, że zarówno rozpoczęcie jak i prowadzenie działalności gospodarczej nie jest ani łatwe ani trudne. Generalnie przedsiębiorcy uważają, że rozpoczęcie działalności jest łatwiejsze niż jej prowadzenie. Zaobserwowane relacje przedstawia poniższy wykres.

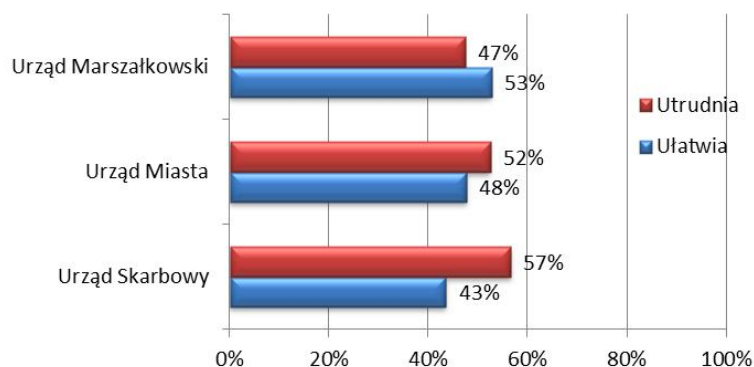

Rysunek 34 Ocena trudności rozpoczęcia i prowadzenia działalności gospodarczej.
Źródło: opracowanie własne.

Wpływ instytucji publicznych na działalność gospodarczą. Rozważając wpływ różnych instytucji na prowadzenie działalności gospodarczej respondenci mają zdania podzielone. Przedsiębiorcy raczej uważają, że Urząd Skarbowy i Urząd Miasta utrudniają działalność, choć liczba takich odpowiedzi jest zbliżona do tych osób, które mają zdanie odmienne. Nie ma tu dużej różnicy pomiędzy Urzędem Miasta a Marszałkowskim, który dystrybuuje znaczne środki finansowe. Poniższy wykres prezentuje te wyniki.

Wpływ różnych instytucji na prowadzenie działalności gospodarczej

Rysunek 35 Wpływ różnych instytucji na prowadzenie działalności gospodarczej.
Źródło: opracowanie własne.

Z innych instytucji wymieniany jest ZUS, który raczej jest uznawany za instytucję, która utrudnia działalność.

14.4. Podejmowane i planowane działania rozwojowe oraz wpływ mikrootoczenia na przedsiębiorstwa

Planowanie w przedsiębiorstwach. Nieznaczna większość respondentów (55%) nie sporządziła planu strategicznego, biznesplanu w ciągu ostatnich 3 lat. Większość respondentów to firmy mikro i małe, które nie widzą potrzeby formalizacji planów, bądź nie ma wystarczającej wiedzy do opracowania dokumentów długookresowych.

Podejmowane działania rozwojowe. Pomimo zarządzania, opartego w dużej mierze na intuicji właściciela, respondenci wdrażają działania rozwojowe. Do najczęściej wskazywanych przedsięwzięć zrealizowanych w ciągu ostatnich dwóch lat przez ankietowanych przedsiębiorców należą:

- Budowanie, wzmocnianie wizerunku (65%);
- Podniesienie kwalifikacji kadr (45%);
- Wprowadzenie nowego produktu (43%);
- Udoskonalenie systemu dystrybucji (27%);
- Wejście na nowy rynek krajowy (24%).

Respondenci mogli dokonać wielokrotnego wyboru – wskazać kilka zrealizowanych przedsięwzięć. Rozkład odpowiedzi w stosunku do liczby respondentów przedstawia poniższy wykres.

Zrealizowane przedsięwzięcia rozwojowe w ciągu ostatnich 2 lat

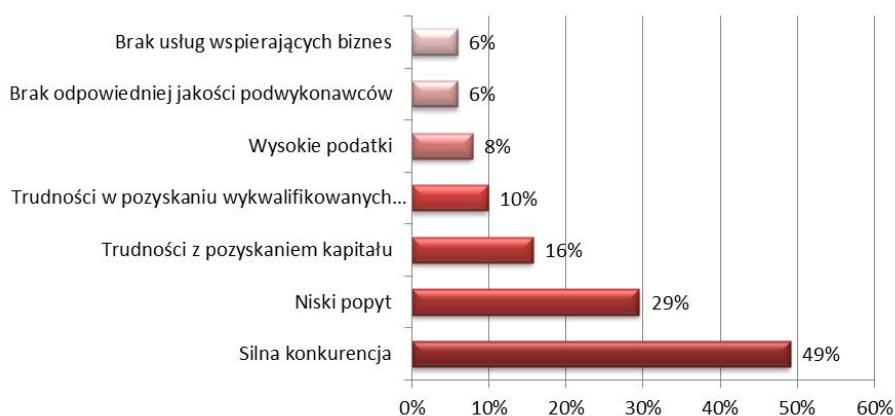

Rysunek 36 Zrealizowane przedsięwzięcia rozwojowe w przedsiębiorstwach respondentów.
Źródło: opracowanie własne.

Planowany rozwój. W ciągu kolejnych dwóch lat respondenci planują takie przedsięwzięcia rozwojowe, jak m.in. rozwijanie swojego produktu (modernizacja wytwarzania), budowę lub rozbudowę siedziby firmy, wejście na nowe rynki zbytu, zmianę lokalu, wzmocnienie wizerunku, podnoszenie swoich umiejętności i kwalifikacji, jak również rozbudowę sieci sprzedaży czy zatrudnienie nowych pracowników. Część badanych – 24% nie planuje przedsięwzięć rozwojowych w ciągu najbliższych dwóch lat, bądź trudno jej się wypowiedzieć.

Czynniki ograniczające rozwój. W opinii respondentów do czynników najbardziej ograniczających rozwój przedsiębiorstwa należą silna konkurencja (49%), niski popyt (29%) oraz trudności z pozyskaniem kapitału (16%). Respondenci mogli dokonać wielokrotnego wyboru, lecz w większości wskazywali na jeden czynnik. Rozkład odpowiedzi w stosunku do liczby respondentów przedstawia poniższy wykres.

Czynniki ograniczające rozwój firmy

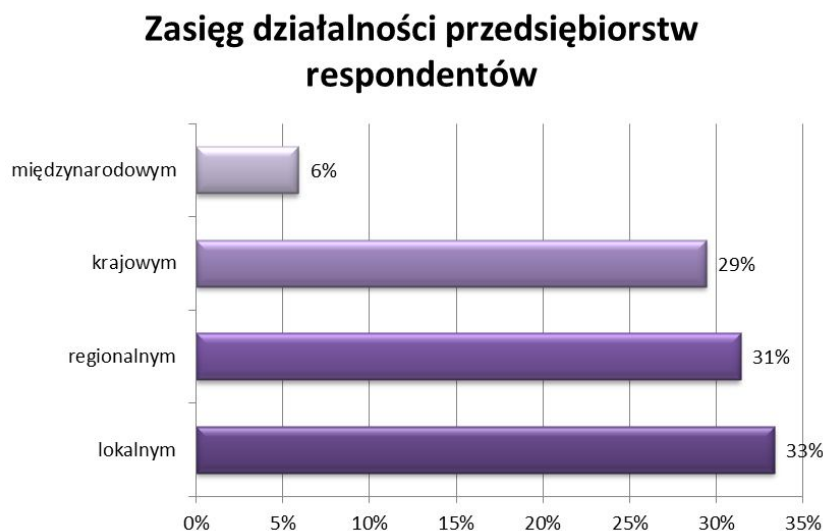

Rysunek 37 Czynniki ograniczające rozwój firmy.
Źródło: opracowanie własne.

W uzupełnieniu kwestii dostępu do kapitału zdecydowana większość respondentów (89%) poinformowała, że nigdy bank nie odmówił im pożyczki, czy kredytu.

Zasięg rynków, na których działają firmy. Wśród ankietowanych przedsiębiorstw większość działa na rynku lokalnym (33% badanych). Na rynku krajowym bądź regionalnym działa odpowiednio po 31% i 29% badanych. Na rynku międzynarodowych funkcjonuje zaledwie 6% respondentów. Wyniki obrazuje wykres.

Rysunek 38 Zasięg działalności przedsiębiorstw respondentów.
Źródło: opracowanie własne.

Lokalna kooperacja. Zdecydowana większość respondentów współpracuje z innymi firmami w Toruniu (86%). Większość z 3-10 firmami (53%), kolejne 27% z 11-30 lokalnymi przedsiębiorstwami.

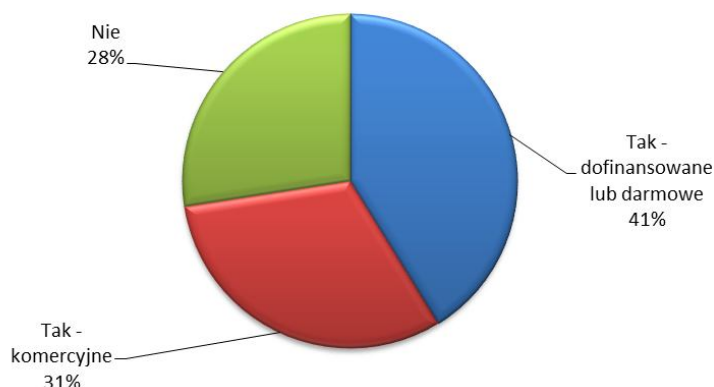
14.5. Ocena poszczególnych usług i działań wspierających przedsiębiorczość w Toruniu

Wykorzystanie instrumentów pomocy. Analizując formy pomocy, udogodnień z jakich ankietowani przedsiębiorcy korzystali do tej pory można stwierdzić, że wykorzystanie dostępnych instrumentów pomocy jest minimalne. Pytanie dotyczyło takiego wsparcia jak szkolenia, informacja gospodarcza, asysta w rozpoczynaniu działalności, wsparcie inwestycyjne, zwolnienia i ulgi w podatkach, poręczenia i pożyczki preferencyjne. W zależności od działania – z lokalnej pomocy korzystało 2-8% badanych przedsiębiorców. Liczba respondentów, którzy korzystali z tego typu pomocy jest tak mała, że analiza statystyczna odpowiedzi nie powinna być dokonywana. Podstawowym wnioskiem pozostaje nikłe wykorzystanie tych form wsparcia ze strony Miasta.

Korzystanie ze szkoleń. Niezależnie od pomocy Gminy – większość badanych przedsiębiorstw w ciągu ostatnich 2 lat korzystało ze szkoleń (72%), z których większość stanowiły szkolenia dofinansowane lub darmowe (41% badanych), a resztę szkolenia komercyjne (29%). Zestawienie obrazuje wykres.

Korzystanie ze szkoleń

Rysunek 39 Skala korzystania ze szkoleń przez respondentów.
Źródło: opracowanie własne.

Potrzeby szkoleniowe. Najczęściej wskazywaną potrzebną do prowadzenia działalności gospodarczej tematyką szkoleń jest rozwijanie umiejętności sprzedażowych, prawo (głównie podatkowe), szeroko pojmowany marketing oraz rozwijanie umiejętności pracowników (szkolenia techniczne – z programów komputerowych, językowe). Wielu respondentów wskazuje na potrzebę szkoleń branżowych i umiejętności handlowych. Niektórzy wskazują na finansowe, motywacyjne czy pisanie biznesplanów.

Czynniki powodujące nie korzystanie ze szkoleń. Głównymi czynnikami powodującymi niekorzystanie ze szkoleń przez badanych przedsiębiorców są wysokie koszty (30% wskazań), brak czasu (23% wskazań), niska jakość szkoleń (22% wskazań) oraz brak informacji nt. szkoleń (21% wskazań). Respondenci mogli wskazywać kilka czynników. Rozkład odpowiedzi w stosunku do liczby respondentów przedstawia poniższy wykres.

Główne czynniki powodujące nie korzystanie ze szkoleń

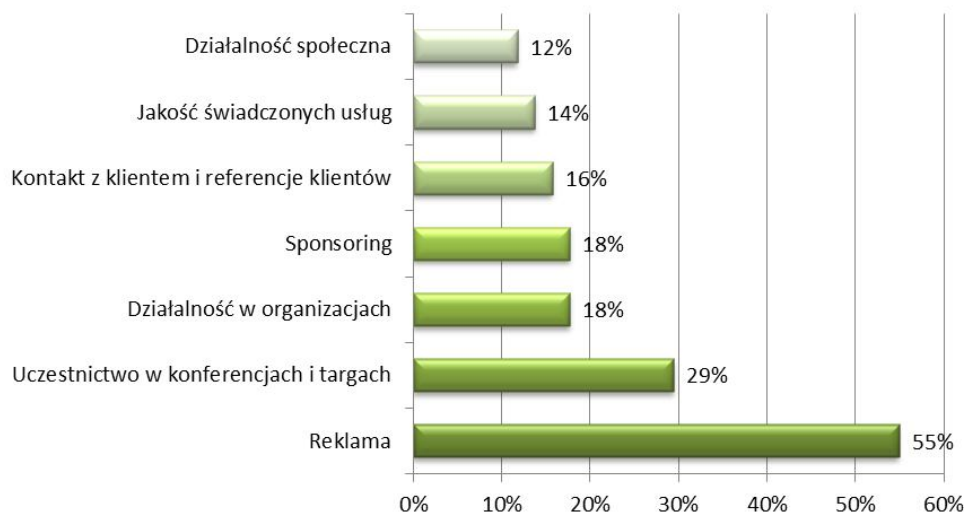

Rysunek 40 Główne czynniki powodujące nie korzystanie ze szkoleń.
Źródło: opracowanie własne.

Sposób budowania wizerunku firmy. Biorąc pod uwagę sposoby budowania wizerunku firmy, respondenci najczęściej wskazywali na reklamę (34% wskazań), uczestnictwo w konferencjach i targach (18% wskazań), działalność w organizacjach (11% wskazań), sponsoring (11% wskazań) oraz kontakt z klientem i jego referencje (10% wskazań). Respondenci mogli wskazywać kilka czynników. Rozkład odpowiedzi w stosunku do liczby respondentów przedstawia poniższy wykres.

Sposoby budowania wizerunku firmy

Rysunek 41 Sposoby budowania wizerunku firm.

Źródło: opracowanie własne.

Organizacje przedsiębiorców. Analizując przynależność do zrzeszeń lub organizacji, które ułatwiają działalność gospodarczą, najczęściej przez respondentów wskazywane były: Izba Przemysłowo-Handlowa w Toruniu, Business Network International, stowarzyszenia branżowe oraz KPOP Lewiatan. Około 61% badanych nie należy do żadnych organizacji bądź zrzeszeń.

14.6. Kierunki działań wspierających przedsiębiorców – potrzeby

Do najczęściej wskazywanych **finansowych** działań, jakie zdaniem respondentów należy podjąć, by wesprzeć przedsiębiorców w Toruniu należą:

1. Ulgi podatkowe.

„Obniżenie podatków dla firm, które nie unikają ich płacenia przez wykazywanie nadmiernych kosztów. Obniżenie podatku dla firm zatrudniających nowych pracowników”, „zmniejszyć podatek od nieruchomości”, „Zwolnienie dla firm uruchomionych w ciągu 3 lat”

2. Nisko oprocentowane kredyty i pożyczki.

„umożliwienie uzyskania pożyczek dla przedsiębiorstw przynoszących zyski - na zasadzie małego oprocentowania”, „nisko oprocentowane pożyczki dla mikro-przedsiębiorstw”

3. Dofinansowanie tworzonych miejsc pracy (głównie na składki ZUS pracowników).
4. Rozbudowa systemu poręczeń kredytowych.
5. Łatwiejszy dostęp, identyfikowanie szans i pomoc w uzyskiwaniu dotacji UE.
6. Dostęp do kredytów na zakup gruntów miejskich.
7. Inwestycje w przestrzeń biurową – zwiększenie dostępności lokali.
8. Dotacje na nowe technologie.

Do najczęściej wskazywanych **pozafinansowych** działań, jakie zdaniem respondentów należy podjąć, by wesprzeć przedsiębiorców w Toruniu należą:

1. Usprawnienie i zwiększenie efektywności procedury wydawania pozwoleń na budowę (bardzo częste wskazanie).

„Uprościć współpracę z Urzędem Miejskim w sferze inwestycji budowlanych”, „nie utrudniać rozbudowy firmy, przez blokowanie wydania pozwolenia na budowę”, „ułatwienia proceduralne w przyznawaniu pozwoleń, koncesji itp., przyspieszenie procesu wydawania decyzji administracyjnych”

2. Promowanie i reklamowanie lokalnych przedsiębiorstw.

„Promocja Torunia na terenie całego kraju i zagranicą (...)”, „promocja i reklama rodzimych przedsiębiorstw na forum lokalnym i regionalnym”

3. Plan dla Starówki.

„Zarówno system ulg, jak i wsparcie reklamowe dla przedsiębiorców”, „obniżenie kosztów parkingu na starym mieście”

4. Zwiększenie dialogu i współpracy władz z przedsiębiorcami.

*„Konsultacje z przedsiębiorcami”, „szerszy kontakt firm z władzami”,
„bardziej przyjazny urząd dla przedsiębiorców (wykwalifikowana kadra,
przejrzyste przetargi, zamówienia)”*

5. Większa współpraca instytucji miejskich z przedsiębiorstwami z Torunia.

*„Firmy miejskie winny zaopatrywać się w firmach działających i
produkujących w Toruniu”, „zamówienia miejskie dla firm toruńskich”*

6. Szkolenia dot. prowadzenia przedsiębiorstwa, doradztwo w zakresie korzystania z zewnętrznych źródeł finansowania.
7. Ściąganie inwestorów do miasta.
8. Dostosowanie szkolnictwa wyższego do wymagań rynku pracy.
9. Zmiana mentalności urzędników – w szczególności w zakresie obsługi inwestycji budowlanych.

*„Urzędnicy powinni rozumieć, że są dla ludzi i mają robić wszystko by
ludziom maksymalnie życie ułatwić. Niestety jest inaczej”*

14.7. Wnioski

Z badania można wyciągnąć następujące syntetyczne wnioski:

1. Przedsiębiorcy źle oceniają ogólną sytuację gospodarczą. Dla większości jest to okres trudny do inwestowania. Jednak spora część firm (ok. 40%) traktuje ten okres jako szansę i dopuszcza możliwość inwestycji. Planowane przedsięwzięcia dotyczą rozwoju produktu i produkcji, budowy lub rozbudowy siedziby, wzmocnienie wizerunku, zatrudnienie i przeszkolenie pracowników.
2. Odmiennie niż ogólną sytuację gospodarczą, przedsiębiorcy oceniają kondycję własnej firmy. Większość z nich (60%) ocenia ją dobrze lub bardzo dobrze.
3. Lokalizacja w Toruniu jest oceniana na tyle pozytywnie, że zdecydowana większość przedsiębiorców nie bierze po uwagę przeniesienia siedziby.
4. Jako istotne atuty wskazywana jest korzystne położenie z istotną rolą autostrady, dostęp do wykształconych pracowników, stosunkowo niskie koszty działalności.
5. Perspektywy rozwoju w Toruniu identyfikowane są tradycyjnie dla branż związanych z turystyką ale również z usługami biznesowymi, IT, logistyką.
6. Czynniki rozwoju to dla przedsiębiorców przede wszystkim dostęp do wiedzy, nowoczesnych technologii i odpowiednio przygotowanych pracowników.
7. Wykorzystanie istniejących lokalnych instrumentów wsparcia przedsiębiorstw jest nikłe. Związane jest to z bardzo niską świadomością dotyczącą istniejących form pomocy.

8. Przedsiębiorcy nie znają oferty instytucji miejskich i instytucji otoczenia biznesu – funduszy pożyczkowych i poręczeniowych, zwolnień z podatku od nieruchomości, doradztwa.
9. Respondenci przede wszystkim postulują wprowadzenie takich działań, które faktycznie występują w Toruniu – przede wszystkim zwolnień z podatku od nieruchomości, tanich pożyczek i poręczeń kredytowych.
10. Inne oczekiwania dotyczą identyfikowania szans na pomoc z różnych źródeł, informowania i upowszechnienia informacji potrzebnych przedsiębiorcy.
11. Podstawowe bariery rozwoju toruńskich przedsiębiorstw to głównie bariery popytowe oraz wysoka konkurencja. Są to czynniki, które z założenia związane są z działalnością gospodarczą.
12. Przedsiębiorcy wskazują, że oczekiwanymi działaniami wspierającymi w tym zakresie są wspólne akcje promocyjne przedsiębiorców i Urzędu, ułatwianie kontaktów biznesowych, zwiększenie skali zamówień miejskich (zarówno publicznych jak i prywatnych) kierowanych do firm lokalnych, szkolenia i dostosowanie szkolnictwa do rynku pracy.
13. Spośród barier administracyjnych poprawy wymaga procedura wydawania decyzji budowlanych. Jest to także jeden z najczęstszych postulatów w ramach niefinansowych form pomocy przedsiębiorcom.

15. Analiza SWOT - Sił, Słabości, Szans i Zagrożeń w kontekście rozwoju przedsiębiorczości w Toruniu

Analiza Sił i Słabości zawiera te elementy, na które Miasto, jako zarządzający Programem Przedsiębiorczości w Toruniu może oddziaływać.

Mocne strony Torunia	Słabe strony Torunia
OTOCZENIE BIZNESU	ZARZĄDZANIE
Funkcjonujące fundusze poręczeń kredytowych i fundusze pożyczkowe	Brak koordynacji systemu usług wspierających przedsiębiorczość
Dobrze rozwinięty system usług służących wspieraniu przedsiębiorczości.	Niewystarczająca współpraca UMK z biznesem
Dobrze działający inkubator przedsiębiorczości przy WSB	WIZERUNEK
AKTYWNOŚĆ	Brak spójnego wizerunku miasta. Negatywne artykuły dotyczące przedsiębiorczości w Toruniu.
Biuro Obsługi Inwestora, jako instytucja dobrze przygotowana do współpracy z dużymi podmiotami	Brak programu promocji firm toruńskich (w Polsce, w miastach partnerskich, za granicą)
Duża prężność przedsiębiorców toruńskich - na tle największych miast powiatowych województwa - pod względem liczby przedsiębiorstw i dochodów	
EDUKACJA i NAUKA	EDUKACJA/RYNEK PRACY
Rozwinięte szkolnictwo wyższe z wiodącą rolą UMK	Niedopasowanie systemu kształcenia do potrzeb pracodawców
Nowo otwarte Centrum Nowoczesnych Technologii, jako zaplecze współpracy Nauki i Biznesu	Brak elastyczności absolwentów w zakresie wykonywania zawodu
	Sposób nauczania przedsiębiorczości w szkołach ponadgimnazjalnych
INFRASTRUKTURA	INFRASTRUKTURA
Przygotowane do zagospodarowania tereny inwestycyjne Torunia	Dużo obiektów zabytkowych, wykorzystywanych do działalności gospodarczej/Długie procedury i trudności związane z pozwoleniami budowlanymi - m.in. konserwatora zabytków.
Park Technologiczny z Data Center, Internet szerokopasmowy	Brak dużych powierzchni biurowych
Niższe niż w innych miastach koszty mediów i podatków lokalnych	Wysokie ceny zakupu nieruchomości w Toruniu
	Duże obszary nieobjęte planem zagospodarowania przestrzennego
LOKALIZACJA	TURYSTYKA
Walory turystyczne i kulturowe Torunia	Toruń w zbyt małym stopniu jest wykorzystywany jako centrum kongresowe – informacja turystyczna nakierowana na turystę indywidualnego.
Położenie Torunia w centralnej części Polski, autostradzie A1 i przy drodze Poznań-Olsztyn, węzłe kolejowym, w dobrej komunikacji z lotniskami	

Szanse i Zagrożenia ukazują te elementy, które są otoczeniu i Miasto może je wykorzystać (szanse) lub obronić się przed nimi (zagrożenia).

Szanse w otoczeniu	Zagrożenia w otoczeniu
Rosnąca pozycja Polski, jako dobrej lokalizacji na centra usług	Konkurencja ze strony innych miast, w zakresie pozyskiwania inwestorów, zatrudniania wykwalifikowanych absolwentów.
Zwiększające się zapotrzebowanie na usługi magazynowe i logistyczne	Rosnąca konkurencja ze strony firm dużych i globalnych
Działalność gospodarcza jako alternatywa zatrudnienia dla osób w różnym wieku	Spowolnienie gospodarcze w Polsce i UE
Rozwój nowoczesnych technologii, w tym informatycznych i telekomunikacyjnych	Wysokie koszty usług doradczych i badawczych
Rosnący rynek turystyki, w tym biznesowej, kongresowej	Utrudniony dostęp do środków na finansowanie działalności gospodarczej
Zapotrzebowanie przedsiębiorstw na nowe technologie	Przewlekłość postępowania administracyjnego w postępowaniu inwestycyjnym
Fundusze europejskie w nowej perspektywie programowej 2014-2020	
Nowa strategia rozwoju województwa – silna pozycja Torunia wśród priorytetów strategii	
Plany stworzenia dwurdzeniowej metropolii z Bydgoszczą	

Wnioski

Dokonana analiza oddziaływania sił i słabości na szanse i zagrożenia pozwala sformułować następujące wnioski:

1. Podstawowe siły, na których miasto mogłoby oprzeć swoją strategię rozwoju przedsiębiorczości to liczne instytucje otoczenia biznesu oraz zaplecze akademickie i naukowe. Nie są one w pełni wykorzystywane wskutek braku odpowiedniej koordynacji systemu usług wspierających przedsiębiorczość oraz niewystarczającą współpracę UMK z gospodarką.
2. Niewątpliwym atutem, jakim są walory turystyczne i kulturowe – jest wykorzystywany tylko przez część roku – Toruń cały czas nie jest postrzegany jako centrum kongresowe.
3. Wobec rosnącego bezrobocia nie jest w pełni wykorzystywana alternatywa dla zatrudnienia, jaką jest własna działalność gospodarcza. Realizowane programy szkolne nie budują postaw przedsiębiorczych – wprost przeciwnie – kształcą w zawodach nadwyżkowych. Miasto powinno podjąć działania zmierzające do budowania kapitału społecznego życzliwego przedsiębiorcom. Działania takie muszą być prowadzone już na poziomie edukacyjnym oraz na każdym późniejszym etapie. Wytworzenie klimatu przedsiębiorczości będzie sprzyjać rozwojowi biznesu w Toruniu i może stać się motywacją dla przyszłych pokoleń. Promowanie

postaw przedsiębiorczych powinno dokonywać się w formie publicznej, konkursowej przy wykorzystaniu mediów. Może mieć to wpływ na wizerunek miasta: Toruń miastem ludzi przedsiębiorczych i aktywnie wspierającym przedsiębiorczość.

4. Toruń ma wiele cech, które umożliwiają wykorzystanie szans, jakimi jest zapotrzebowanie na centra usług wspólnych – zarówno w zakresie outsourcingu usług biznesowych (BPO), jak i działalności B+R. Pewną barierą tu jest niedostatek dużych powierzchni biurowych i brak skonkretyzowanych planów na udostępnienie ich w przyszłości. Jednak kierunek ten jest niewątpliwie atrakcyjny.
5. Kolejna pozytywna tendencja w otoczeniu, która może mieć szanse zaistnienia to zwiększające się zapotrzebowanie na usługi magazynowe i logistyczne. Dobre skomunikowanie i położenie Torunia w centrum stanowi tu duży potencjał.
6. Siły Torunia w postaci Centrum Nowoczesnych Technologii UMK i Toruńskiego Parku Technologicznego mogłyby stanowić dobrą odpowiedź na rosnące zapotrzebowanie przedsiębiorstw na nowe technologie.
7. Konieczne jest stworzenie strategii współpracy między Miastem, UMK a biznesem z wiodącą rolą Miasta, jako koordynatora działań.
8. W przypadku niewystarczającego rozwoju MSP potencjał Torunia nie będzie wykorzystywany. Środkiem obrony przed tym zagrożeniem będzie pełne skoordynowanie działań wszystkich instytucji wspierających przedsiębiorców i wzmocnienie funkcjonujących przedsiębiorstw .
9. Głównymi organicznymi zagrożeniami dla firm toruńskich jest duża konkurencja rynkowa, w tym ze strony przedsiębiorstw dużych i globalnych. W związku z tym oczekiwanymi działaniami będzie wsparcie lokalnych przedsiębiorców przez szeroką promocję i pomoc w pozyskiwaniu zamówień, zdobywaniu kontraktów.

W związku z tym podejmowane będą następujące główne kierunki działań:

1. Koordynacja działań wszystkich instytucji otoczenia biznesu wspierających przedsiębiorczość lokalną.
2. Rozwój współpracy pomiędzy lokalnymi podmiotami – publicznymi i prywatnymi oraz promowanie i wspieranie toruńskich przedsiębiorstw na zewnątrz.
3. Wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego Torunia do stworzenia i działania centrum kongresowego.
4. Pozycjonowanie Torunia jako dogodnego miejsca dla centrów usług biznesowych i firmowych centrów badawczo-rozwojowych w wybranych branżach.
5. Promowanie Torunia jako dogodnego miejsca dla usług logistycznych.
6. Ukierunkowanie szkolnictwa ponadgimnazjalnego i wyższego na potrzeby gospodarki.
7. Kreowanie postaw przedsiębiorczych i innowacyjnych szczególnie wśród osób młodych oraz grup zagrożonych bezrobociem.